

STUDIA I MONOGRAFIE

z. 216

Stanisław Szczepański

**Efekty kształcenia na kierunku
wychowanie fizyczne Politechniki Opolskiej
w samoocenie studentów**

POLITECHNIKA OPOLSKA

Opole 2007

ISSN 1429-6063

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
1. Zagadnienie jakości kształcenia na uczelniach wyższych w świetle literatury	7
1.1. Istota efektów kształcenia.....	7
1.2. Kierunki zmian.....	11
1.3. Koncepcje kształcenia nauczycieli wychowania fizycznego.....	14
1.4. Rola ewaluacji w procesie kształcenia.....	16
2. Metodologiczne założenia badań	23
2.1. Przedmiot, cele i metody badań.....	23
3. Wyniki badań	27
3.1. Charakterystyka badanych.....	27
3.2. Poziom kompetencji z przedmiotów humanistycznych i ich przydatność.....	29
3.3. Poziom kompetencji z przedmiotów biomedycznych i ich przydatność.....	45
3.4. Poziom kompetencji sportowych.....	59
3.5. Interdyscyplinarne kompetencje warsztatowe i życiowe.....	71
3.6. Ocena warunków i jakości realizacji programu.....	82
3.6.1. Infrastruktura i organizacja studiów.....	83
3.6.2. Jakość przebiegu studiów.....	86
3.6.3. Spełnienie oczekiwań.....	90
4. Uogólnienie wyników badań, wnioski i zakończenie	97
Streszczenie.....	102
Literatura.....	104
Aneksy.....	109

WSTĘP

Sytuacja społeczno-polityczna, jaka powstała po latach dziewięćdziesiątych, już ubiegłego stulecia, spowodowała ogromne zainteresowanie powstawaniem nowych wyższych uczelni kształcących na poziomie licencjatu lub pełnych studiów magisterskich. Lawinowo powstawały nowe placówki szkolnictwa wyższego oraz zwiększała się liczba wydziałów lub kierunków na istniejących już uznanych uczelniach wyższych. W takich okolicznościach powstał najpierw kierunek, a następnie wydział wychowania fizycznego na Politechnice Opolskiej, organizowany z ogromną pasją przez ówczesnego prorektora prof. dra hab. inż. Jerzego Skubisa i kierownika Studium Wychowania Fizycznego dra Józefa Wojnara. W sytuacji wyjściowej było wielu pesymistów, którzy nie dawali wiary temu, że w warunkach opolskich może powstać kierunek wychowanie fizyczne. A jednak jakoś się zaczęło; powoli zwiększała się liczba pracowników naukowych, poprawiała się baza dydaktyczna. Korzystając z doświadczenia sąsiednich uczelni wychowania fizycznego we Wrocławiu i w Katowicach, doskonalono własne dokonania; szczególnie ważną była i jest do tej pory pomoc w rozwoju kadry naukowej. Wydział Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii przeszedł pomyślnie postępowanie akredytacyjne i od roku 1998 mógł prowadzić pełne studia magisterskie na kierunku *wychowanie fizyczne*, a od roku 2006 uprawnienia takie uzyskał kierunek *fizjoterapia*. W roku akademickim 2002/2003 otwarty został kierunek *turystyka i rekreacja* na poziomie licencjatu. Autorowi, osobie uczestniczącej w tworzeniu tego kierunku i wykonawcy zadań związanych z funkcjonowaniem wydziału, nasuwały się pytania związane z jakością tego działania pod względem organizacyjnym, dydaktycznym i naukowym. Nurtowała także potrzeba udzielenia odpowiedzi na pytanie: kim są studenci podejmujący studia na tym kierunku i tej uczelni, jaka jest dla nich atrakcyjność i skuteczność studiowania. Pytanie dotyczące tego, kim są kandydaci na studia na tym kierunku i dlaczego wybrali tę specjalność oraz jakie wiążą nadzieje z przebiegiem studiów i ich ukończeniem, stanowiły element problematyki badawczej powstałego w 2000 roku Zakładu Metodyki Wychowania Fizycznego. Próbę odpowiedzi na postawione pytania podjęto w 2002 roku, organizując w ramach prac magisterskich badania studentów pierwszego roku rozpoczynających stu-

dia na naszej uczelni. Efektem tych badań obejmujących 573 studentów z kierunku *wychowanie fizyczne, fizjoterapia* oraz *turystyka i rekreacja* jest opracowanie monograficzne autora pod tytułem: „Determinanty wyboru studiów na Wydziale Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii Politechniki Opolskiej”. W roku 2004 przeprowadzona została druga część badań, dotycząca przebiegu studiów tych samych osób, już studentów trzeciego roku. Badania dotyczyły jakości procesu kształcenia pod kątem podmiotowości studenta. Uczestniczyło w nich 287 studentów z wymienionych uprzednio kierunków. Wyniki badań przedstawione zostały w monografii „Podmiotowość studentów wychowania fizycznego Politechniki Opolskiej”. Badania przeprowadzone w 2006 roku stanowią etap końcowy tego tryptyku badawczego, są one kontynuacją badań prowadzonych przez autora w roku 2002 i 2004 z udziałem studentów będących już na piątym roku studiów. Uczestniczyli w nich tylko studenci z kierunku *wychowanie fizyczne* (201 osób), ponieważ w tym czasie tylko ten kierunek spełniał wszystkie wymagania stawiane pełnemu wykształceniu magisterskiemu. Celem tych badań było uzyskanie opinii studentów na temat tego, jak z perspektywy i doświadczeń czterech lat kształcenia oceniają efekty osiągnięte w zakresie wiedzy i kompetencji metodyczno-sportowych, biomedycznych, ogólnych – humanistycznych, a także jakie ten dorobek będzie miał przełożenie na przygotowanie do życia zawodowego i osobistego. Zapytano również o poziom zadowolenia z wyboru tej uczelni i odbytych na niej studiów.

Opracowanie to składa się z sześciu części:

- w części pierwszej, na podstawie literatury, omówione zostały najistotniejsze zagadnienia jakości kształcenia i sposoby ewaluacji efektów kształcenia na uczelniach wyższych,
- w części drugiej przedstawiono założenia metodologiczne badań,
- część trzecia zawiera prezentację wyników badań,
- w części czwartej dokonano podsumowania wyników badań i sformułowano wnioski końcowe,
- część piąta to wykaz literatury,
- w części szóstej zamieszczono aneksy, a wśród nich narzędzie badawcze i tabele wyników dopełniające prezentacje graficzne zamieszczone w tekście. Lektura tego opracowania pomoże czytelnikowi, w całości lub we fragmentach, wyrobić sobie zdanie o opinii studentów na temat jakości kształcenia na kierunku *wychowanie fizyczne*, względnie ocenić swój udział w skutkach, jakie zostały osiągnięte w badanych kategoriach kształcenia.

1. ZAGADNIENIE JAKOŚCI KSZTAŁCENIA NA UCZELNIACH WYŻSZYCH W ŚWIETLE LITERATURY

1.1. Istota efektów kształcenia

Już od momentu, kiedy ktoś uczył kogoś innego, towarzyszyła temu ciekawość, na ile skuteczne jest to działanie. Zarówno w kulturze dalekiego wschodu, jak i w europejskiej kulturze antycznej, centralną postacią w nauczaniu był mistrz, mędrzec – nauczyciel. To wokół niego gromadzili się uczniowie, tworząc – mówiąc językiem współczesnym – szkołę autorską. Wraz z rozwojem wiedzy i nauki następował postęp cywilizacyjny i podłoże do dalszego rozwoju nauki. Powstawał samonapędzający się mechanizm rozwoju nauki, społeczeństw i coraz to bardziej zaawansowanych przejawów cywilizacji. Pojedynczy mistrzowie łączyli się w grupy i tworzyły się uczelnie. Taki jest rodowód uniwersytetów, które zaistniały sławą swoich wielkich mistrzów – uczonych, a to spowodowało, iż do czasów współczesnych funkcjonuje utrwalony fundamentalny paradygmat jakości kształcenia; wybitny naukowiec – wysokie wyniki nauczania. Jeżeli w czasach przeszłych, w których nauka stanowiła nikłą część sfery działalności ówczesnych społeczeństw, nieliczna grupa mistrzów mogła zaspokajać potrzeby edukacyjne równie nielicznych uczniów – to obecna sytuacja edukacyjna jest zupełnie inna. Wręcz lawinowo postępująca w tzw. cywilizowanych krajach scholaryzacja spowodowała rozwój oświaty, a wraz z nim niespotykany wzrost wykształcenia nie tylko na poziomach elementarnych lub średnich, ale również na poziomie wyższym, przyczyniając się przez to do dalszego postępu naukowego i cywilizacyjnego. Czy w sytuacji upowszechnienia wykształcenia wyższego, współczesne szkoły wyższe są w stanie kształcić na wysokim poziomie na zasadach szkół mistrzowskich? Chyba nie, bowiem zmienił się kontekst edukacyjny. Nie ma obecnie tak wielu wybitnych mistrzów, którzy mogliby zaspokoić oczekiwania równie uzdolnionych uczniów. Dawni mistrzowie akademicy to obecnie utytułowani profesorem lub inni pracownicy dydaktyczni uczelni posiadający odpowiednie stopnie naukowe. Jest ich obecnie bardzo wielu, mają do dyspozycji silne wsparcie w wyrafinowanej aparaturze naukowej i przebogatej literaturze

z dotychczasowego dorobku naukowego w danej dziedzinie, na dodatek z możliwością natychmiastowego korzystania z niej dzięki bardzo szybkiej i zasobnej w treści informacji elektronicznej. W krótkim czasie bez względu na odległość mogą docierać do dużej liczby studentów, prowadzić kształcenie na odległość lub wspólnie rozwiązywać problemy dydaktyczno-naukowe. Dzięki temu znacznie wzrósł poziom i objętość wiedzy, rozwinęły się nowe specjalizacje naukowe, trwają postępujące w szybkim tempie prace o charakterze odkrywczym lub nowatorskim. Wzrosła podmiotowość studentów, którzy dzięki dostępowi do źródeł naukowych i możliwości ich wykorzystywania w coraz większym stopniu stają się partnerami swoich nauczycieli. Wielość i różnorodność dziedzin oraz bogactwo treści sprzyja autonomiczności rozwiązań organizacyjnych i programowych w dziedzinie kształcenia akademickiego. W takiej sytuacji jakość kształcenia wymaga określenia pewnych standardów i wymogów związanych już z tzw. „technologią kształcenia”.

Pojęcie jakości kształcenia upowszechniło się nie tak dawno i wywodzi się z nauk ekonomicznych, jest stosowane bardzo powszechnie w różnych odmianach i kontekstach. Nie jest to jednak pojęcie nowe, bowiem jak prezentuje to na podstawie literatury J. Pośpiech (2006, ss. 13–14) „... pierwsze wzmianki dotyczące problematyki jakości pojawiły się w Kodeksie Hammurabiego (około 1700 lat p.n.e.), w zapisach starochińskich (z 1644 r. p.n.e.) oraz w Starym Testamencie. Pojęciem „jakość” zaczęli posługiwać się filozofowie na przełomie V i VI w. p.n.e. Platon używał określenia jakości (gr. *poínotes*) do oznaczania cech rzeczy. Przypuszcza się, że Cyceron jako pierwszy przetłumaczył ten termin na łacińskie *qualititas*. Według twórcy taoizmu Lazzi (Lao-tse, ok. VI w. p.n.e.) **jakość jest doskonałością, ideałem bez wad, do którego należy dążyć**. Taka definicja jest bliska współczesnej interpretacji tego pojęcia, wskazuje bowiem na konieczność doskonalenia wszystkich elementów składowych organizacji w relacji z otoczeniem w celu osiągnięcia wyrobu zaspokajającego potrzeby klientów. **Jakość to jest to co zadowala, a nawet zachwyca** klientów – twierdził W.E. Deming, współtwórca TQM – prawie wszechobecnego systemu jakości produkcji lub usług.

Początków kompleksowego/całościowego zarządzania jakością TQM (akronim od angielskiego określenia Total Quality Management) można doszukiwać się w pracach Amerykanów W.E. Deminga oraz J.M. Jurana (West-Burnham J. 1998, ss. 57–58). Istotę tego systemu stanowią tezy:

1. Definicję jakości tworzy klient, a nie producent czy świadczący usługi.

2. Pod pojęciem klienta rozumiemy każdego, kto jest odbiorcą produktu lub usługi. Klienci dzielą się na klientów wewnętrznych (zlokalizowanych w ramach danej instytucji) i klientów zewnętrznych (zlokalizowanych w otoczeniu instytucji), a zatem, w rozumieniu TQM, nie jest tylko ta osoba, która płaci za produkt lub usługę.
3. Jakość oznacza zgodność z potrzebami, wymaganiami i standardami.
4. Do wysokiego poziomu jakości nie dochodzi się ani przez unikanie działań nie prowadzących do osiągnięcia określonych standardów, ani przez wykrywanie usterek, lecz przez ciągłe doskonalenie usługi lub produktu.
5. Działania na rzecz podnoszenia poziomu jakości są inicjowane przez kierownictwo, jednak odpowiedzialnymi za nią są wszyscy pracownicy; jakość powinna być „wpisana” w realizację każdego przedsięwzięcia.
6. Jakość jest mierzona metodami statystycznymi; cena jakości to koszt tego, co trzeba zapłacić za nieprzestrzeganie założonych wymogów, to „luka” pomiędzy oczekiwaniami klienta a tym co mu się dostarcza.
7. Najbardziej pomocnym narzędziem przy kształtowaniu wysokiego poziomu jakości w kontaktach międzyludzkich jest efektywny zespół.
8. Kształcenie i doskonalenie pracowników mają dla sprawy jakości fundamentalne znaczenie.

Pojęcie jakości kojarzące się głównie z wynikiem końcowym zamierzonych działań zgodnych z oczekiwaniami odbiorców zostało również prze-transponowane na grunt rzeczywistości szkolnej i akademickiej, poprzez którą świadczone są usługi edukacyjne. W myśl tej koncepcji szkoła lub uczelnia staje się usługodawcą, a uczniowie lub studenci ich klientami. Aczkolwiek jest to ujęcie modne i często używane, to nie posiada ono jeszcze takiego umocowania teoretycznego i badawczego jak pojęcie efektywności kształcenia. Zachodzi pytanie, czy pojęcia te nie są synonimami, bowiem oba dotyczą skutków jakiegoś działania. Anna Krajewska (2004) porównując pojęcia jakości i efektywności kształcenia, ujmuje jakość jako pojęcie szersze znaczeniowo, obejmujące w swoim zakresie oprócz efektywności kształcenia nowe podejście związane z tym terminem jak na przykład: systematyczna ewaluacja wewnętrzna, akredytacja, zapewnienie standardów osiągnięć. Jej zdaniem jakość kształcenia w szkole wyższej może być postrzegana z wielu punktów widzenia:

- Z perspektywy różnych grup społecznych o różnych potrzebach i systemach wartości studenci i nauczyciele akademicy będą kłaść szczególny nacisk na wysoką jakość procesu kształcenia w danej uczelni. Dla pracowników jasna będzie jakość wyników kształcenia.
- W ujęciach, które eksponują pewne wartości w określonych zjawiskach, procesach, właściwościach, wynikach. Wyjątkowa jakość kształcenia, łączona z doskonałością i elitarnością jest produktem uczelni o doskonałych zasobach i reputacji. Zasoby, do których należą znaczące środki finansowe, bardzo dobre warunki kształcenia, wysoka jakość kadry i wysoka jakość studentów, będąca rezultatem silnej selekcji, czynią instytucję doskonałą. Przejawem doskonałości uczelni jest również posiadanie bardzo dobrej renomy akademickiej i rozgłosu. Posiadanie dyplomu takiej uczelni zapewnia wysoka jakość kształcenia i gwarantuje otrzymanie dobrze wynagradzanej pracy.
- Z perspektywy funkcji oraz celów instytucji szkolnictwa wyższego. Działalność uczelni wyższej wyznaczona jest przez określone wartości, dążenia, cele i wyniki. Proces kształcenia winien być poddany wartościowaniu (ewaluacji), czy założone cele, dążenia zostały przez studentów osiągnięte czy też nie. Jakość kształcenia ujmuje się w tym kontekście poprzez pryzmat osiągania sformułowanych celów, które ujęte są w misji i standardach danej uczelni.

Wielu wybitnych uczonych wypowiada się na temat pojęcia efektywności kształcenia.

Trudności w zdefiniowaniu efektywności tkwią w tym, iż jest ona pojęciem bardzo złożonym. Często efektywność utożsamia się ze skutecznością. K. Denek (1980) porównując oba pojęcia uważa, iż o skuteczności mówimy wtedy, gdy rozpatrujemy tylko stronę wyniku kształcenia (szczególnie rezultaty uczenia się). Natomiast pojęciem efektywności posługujemy się wówczas, gdy z wynikami rozważamy również nakłady.

Wskaźnikami efektywności działania są takie wyznaczniki jak: skuteczność, ekonomiczność, sprawność działania, które często w literaturze są błędnie używane jako synonimy efektywności. Terminy są bowiem kryteriami jej oceny, czy też wskaźnikami. Ekonomiczność wiąże się z wydajnością pracy i wytwarzaniem jakiegoś produktu, natomiast sprawność działania, w literaturze pedagogicznej, odnosi się do umiejętności realizacji określonych zadań.

Efektywność szkoły, w ujęciu pedagogicznym, ujmuje się jako funkcję takich zmiennych jak: praca studentów, praca nauczycieli, cele kształcenia, środki dydaktyczne, zasady i metody kształcenia, formy organizacyjne. Strukturę efektywności kształcenia Kazimierz Denek (1980) ujął jako

funkcję wielu zmiennych postaci wzoru: $E = f(N, S, k, s, c, t, z, m, o, \acute{s}, i, w, u)$. Zmienne obejmują nauczycieli akademickich (N), studentów (S) oraz odpowiadające tym osobom procesy – kształcenia (k) i studiowania (s) oraz zmienne wpływające na efekty procesu kształcenia: cele (c), treści (t), zasady (z), metody (m), formy organizacyjne (o), środki (\acute{s}), infrastruktura dydaktyczna (i), współdziałanie nauczycieli akademickich ze studentami w zakresie wyników kształcenia (w) oraz umiejętność studiowania (u). Obok tego wyraźnie sprecyzowanego poglądu na efektywność procesu dydaktyczno-wychowawczego i jej wyznaczniki w literaturze specjalistycznej istnieje wiele innych różniących się między sobą określeń, z których ze względu na jej otwartość należy wyróżnić określenie J. Zieleniewskiego (1964). Według niego – efektywność w sensie uniwersalnym jest to nazwa ogólna wielu różnych wskaźników oceny działalności, z których każdy przy odpowiednim zastosowaniu, jest lub może być przydatny.

1.2. Kierunki zmian

Rewolucja społeczno-polityczna w spowodowała w naszym kraju również niebywały rozwój już istniejących uczelni wyższych, jak i powstawanie wielu nowych, zwłaszcza wyższych szkół zawodowych. W obawie przed spełnieniem się kopernikańskiej zasady o jakości pieniądza, podjęte zostały próby ustalenia standardów jakości kształcenia na uczelniach wyższych. Uczelnie polskie reprezentowane w 1997 roku na Konferencji Rektorów Uniwersytetów Polskich (KRUP) podpisały „Porozumienie Uniwersytetów Polskich na rzecz Jakości Kształcenia” (dalej zwane Porozumieniem). Porozumienie określono jako pozarządową organizację grupującą uniwersytety zainteresowane zapewnieniem wysokiej jakości kształcenia, mającą sprzyjać:

- tworzeniu procedur oceny programów uzgodnionych z systemami oceny stosowanymi w Unii Europejskiej,
- systematycznemu podnoszeniu jakości kształcenia,
- promowaniu dobrych jakościowo kierunków kształcenia i uczelni je oferujących,
- tworzeniu warunków sprzyjających zwiększonej mobilności studentów w celu umożliwienia im jak najbardziej wszechstronnego kształcenia i rozwoju oraz szerokiego dostępu do istniejących w uczelniach warsztatów badawczych.

Przyjęto również, że cele te będą osiągnięte poprzez:

- ujednoczenie standardów jakości kształcenia w ramach poszczególnych kierunków,

- stworzenie systemu akredytacji tych kierunków,
- współpracę w zakresie tworzenia wspólnych systemów akredytacji z uczelniami o podobnym poziomie naukowym, ich stowarzyszeniami lub stworzonymi przez nie instytucjami akredytacyjnymi,
- stworzenie systemu mobilności studentów.

Zasady akredytacji uniwersyteckiej zakładają, że przy tak rozumianej akredytacji środowiska akademickie prowadzące nauczania na określonych kierunkach studiów same określają, jakie i jak wysoko ustawione standardy szczegółowe najlepiej będą sprzyjać osiągnięciu zamierzonych celów. Tym niemniej, Porozumienie określa zarówno pewne wymogi obligatoryjne, jak i wytyczne, którymi należy kierować się przy określaniu listy standardów. Wymogi konieczne to:

- posiadanie przez jednostkę organizacyjną ubiegającą się o akredytację określonego kierunku studiów wewnętrznego systemu stymulowania i jakości kształcenia,
- opracowanie dla tego kierunku studiów systemu punktów kredytowych zgodnego z systemem europejskim ECTS ,
- spełnienie określonych przez UKA wymagań kadrowych.

Zaleca się również, aby w postępowaniu akredytacyjnym wśród standardów oceny brać między innymi pod uwagę:

- zgodność prowadzonych zajęć ze specjalizacją naukową i dorobkiem badawczym prowadzących te zajęcia nauczycieli akademickich,
- udział kadry profesorskiej w prowadzeniu zajęć,
- liczbę studentów przypadających na jednego samodzielnego pracownika zatrudnionego na podstawowym etacie w uczelni prowadzącej kierunek podlegający akredytacji,
- sylwetkę absolwenta określoną przez jednostkę prowadzącą dany kierunek studiów,
- posiadaną infrastrukturę dydaktyczną,
- posiadanie udokumentowanej współpracy z liczącymi się ośrodkami naukowymi prowadzącymi kształcenie w zakresie analogicznego kierunku studiów (Chwirot S. 2004).

Po pięcioletnich pozytywnych doświadczeniach Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej, w działaniach której uczestniczyły na zasadach dobrowolności zainteresowane tymi działaniami uczelnie, na mocy ustawy z dnia 20 lipca 2001 roku powołana została Państwowa Komisja Akredytacyjna (PKA). Jest ona niezależną instytucją, działającą w ramach systemu szkolnictwa wyższego w Polsce. Podstawowym celem Komisji jest dokonywanie oceny jakości kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów we

wszystkich jednostkach organizacyjnych szkół wyższych, wspomaganie polskich uczelni publicznych i niepublicznych w budowaniu standardów edukacyjnych na miarę najlepszych wzorców obowiązujących w europejskiej i globalnej przestrzeni akademickiej. Działania te zmierzają do zapewnienia absolwentom polskich szkół wyższych wysokiej pozycji na krajowym i międzynarodowym rynku pracy oraz do zwiększenia konkurencyjności uczelni jako instytucji europejskich. Komisja ta realizuje swoją misję poprzez dokonywanie obligatoryjnych ocen jakości kształcenia, a jej negatywna ocena niesie ze sobą konsekwencje w postaci decyzji ministra do spraw szkolnictwa wyższego o cofnięciu lub zwiększeniu uprawnienia do kształcenia na danym kierunku studiów. Państwowa Komisja Akredytacyjna, działając w przekonaniu, że jakość i efektywność kształcenia w istotny sposób przyczyniają się do rozwoju społeczno-ekonomicznego kraju, uznaje za swoją powinność pracę na rzecz środowiska akademickiego, kandydatów na studia, pracodawców oraz współpracuje w tym zakresie z organami państwa i administracji publicznej. PKA aktywnie współdziała z innymi komisjami akredytacyjnymi.

W obecnej sytuacji prawnej oprócz akredytacji państwowej istnieje możliwość uzyskania akredytacji środowiskowej, są one dobrowolne i prowadzone na koszt strony zainteresowanej. Oceny dokonywane są na podstawie wcześniej ustalonych kryteriów przez specjalnie powołane do tego zespoły. Przyznanie akredytacji środowiskowej powoduje, że wyróżniona w ten sposób uczelnia zyskuje prestiż i staje się bardziej wiarygodna dla potencjalnych kandydatów na studia. Komisje środowiskowe ograniczają swoją działalność do pewnych wybranych kierunków studiów. Do polskich komisji środowiskowych zalicza się: Uniwersytecką Komisję Akredytacyjną (UKA), Komisję Akredytacyjną Uczelni Technicznych (KAUT), Komisję Akredytacyjną Uczelni Medycznych (KAUM), Komisję Akredytacyjną Uczelni Rolniczych, Komisję Akredytacyjną Uczelni Pedagogicznych, Komisję Akredytacyjną Akademii Wychowania Fizycznego oraz Komisję Akredytacyjną Fundacji Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych (FPAKE) (<http://www.cbe.wshe.lodz.pl/index.php>)

O jakości kształcenia na danej uczelni można się również dowiedzieć na podstawie rankingów prowadzonych przez wyspecjalizowane placówki badawcze, stowarzyszenia pracodawców lub redakcje korzystające z opinii uznanych autorytetów naukowych. Kryteriami branymi pod uwagę w opracowaniu list rankingowych brana jest ocena danej uczelni pod względem prestiżu, siły naukowej, warunków studiowania oraz umiędzynarodowienia studiów.

Działania związane z troską o jakość kształcenia na polskich uczelniach zostały niejako wymuszone w związku z akcesją naszego kraju do Unii Europejskiej. Natomiast podpisanie Karty Bolońskiej oraz porozumienia o przystąpieniu Polski do tzw. „Wspólnej Europejskiej Przestrzeni Edukacyjnej” spowodowało unifikację systemu kształcenia (<http://www.kartabolonska.friko.pl>).

Postanowienia Karty Bolońskiej winny spowodować:

1. Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia w szkołach wyższych.
2. System czytelnych i porównywalnych dyplomów oraz wprowadzenie suplementu do dyplomu.
3. Trójstopniowy system kształcenia (I stopień – licencjat/inżynier, II stopień – magister, III stopień – doktor).
4. Wprowadzenie punktowego systemu ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System) jako sposobu uznawalności studiów odbywanych w różnych okresach i w różnych miejscach (system akumulacji transferu punktów).
5. Promocję i wspieranie mobilności studentów, nauczycieli akademickich, pracowników naukowych i administracyjnych.
6. Promowanie europejskiego wymiaru szkolnictwa wyższego.
7. Wdrożenie koncepcji kształcenia przez całe życie.

Ewidentnym skutkiem realizacji założeń Karty Bolońskiej jest wdrożenie już do organizacji studiów stopni edukacyjnych i nowych standardów nauczania dla różnych przedmiotów lub specjalności. Warto w tym momencie zwrócić uwagę na zwiększoną konkretyzację treści zawartych w nowych, zatwierdzonych 12 lipca 2007 do użytku standardów kształcenia. W dokumencie tym bardzo ściśle określone są sylwetka absolwenta i charakterystyki poszczególnych specjalności/przedmiotów oraz ujęte w formie wynikowej standardy osiągnięć studentów.

1.3. Koncepcje kształcenia nauczycieli wychowania fizycznego

W połowie lat siedemdziesiątych ubiegłego stulecia M. Demel (1973) wypowiadając się na temat reformy szkolnego wychowania fizycznego, widział potrzebę zmiany doktryny kultury fizycznej i zmiany w kształceniu nauczycieli wychowania fizycznego tak, ażeby byli oni w stanie realizować zadania zreformowanych programów nauczania. Jego zdaniem „...studenta należy przygotowywać do pracy zawodowej w dziedzinie kultury fizycznej...”. Znaczy to, że musi on:

- po pierwsze rozumieć kulturę fizyczną i proces wychowania fizycznego;

- po drugie opanować warsztat wychowania fizycznego i technologię krzewienia kultury fizycznej, odnosząc te umiejętności do poszczególnych środowisk (szkoły, klubu sportowego itp.);
- po trzecie: sam stać się żywym wzorem kultury fizycznej.

Aby zrozumieć kulturę fizyczną i proces wychowania fizycznego, trzeba opanować równoległe wiedzę z wielu nauk. Rdzeniem tych podstawowych nauk powinna być wiedza o wszechstronnym rozwoju osobniczym człowieka oraz o możliwościach sterowania tym rozwojem (Demel M. 1973, s. 63).

W kształceniu zawodowym nauczycieli uformowały się trzy odmienne orientacje co do treści i metod kształcenia oraz skutków przygotowania zawodowego. Są to tzw. orientacja technologiczna, humanistyczna i funkcjonalna (H. Kwiatkowska 1988). W świetle orientacji technologicznej efektywność działań nauczyciela nie zależy od jego cech osobowych, lecz od skuteczności stosowanych przez niego środków. Wymaga to szukania coraz większej liczby efektywnych metod nauczania i wychowania oraz dążenia do unifikacji w programach kształcenia nauczycieli. Orientacja humanistyczna wyrosła z krytyki ujednoczonego modelu kwalifikacji nauczycieli, których nie można sprowadzić do skończonej liczby uczonych procedur metod oddziaływania dydaktyczno-wychowawczego. Źródłem osiągnięć nauczyciela – w myśl tej orientacji – jest niepowtarzalna osobowość pozwalająca w sposób zindywidualizowany formułować cele i rozwiązywać problemy wychowawcze. Pomoc w rozwoju tej osobowości, a zwłaszcza pozytywnego obrazu siebie oraz uczuciowego utożsamiania się z innymi (empatia) winna stanowić kierunek i cel zawodowej edukacji nauczyciela.

Słabością orientacji technologicznej w kształceniu nauczycieli było złudne przeświadczenie o możliwości skutecznego oddziaływania na ludzi według receptur i technologii charakterystycznych dla wytwarzania rzeczy. Z kolei orientacja humanistyczna, uzależniając cele i zadania szkolnej edukacji do systemów wartości uznawanych przez poszczególnych nauczycieli, kryła w sobie milczące przyzwolenie na niejednoznaczne i trudne do przewidzenia społeczne efekty kształcenia i wychowania młodzieży.

Wywiedziona z teorii wielostronnego kształcenia orientacja funkcjonalna w kształceniu nauczycieli stanowi przezwyciężenie tych słabości i niedostatków. W myśl założeń tej orientacji powodzenie pracy nauczycielskiej zależy od umiejętności wykorzystania ogólnej wiedzy teoretycznej w rozwiązywaniu poszczególnych problemów pedagogicznych z uwzględnieniem potrzeb społecznych, wynikających z uznawanych wartości. Dla praktyki w dziedzinie kształcenia nauczycieli oznacza to zrównoważone oddziaływanie na sferę intelektualną, sprawnościową i emocjonalną w celu kształtowania

całości, jaką powinny tworzyć wiedza teoretyczna, umiejętności praktyczne i system nauczania (H. Grabowski 1997). To komplementarne podejście stanowiło podstawę konstrukcji standardów kształcenia na kierunku wychowanie fizyczne studiów magisterskich (DzU 144, zał. nr 7), w którym określając sylwetkę absolwenta podkreślono, że „...dzięki uzyskanemu na studiach wykształceniu z zakresu nauk przyrodniczych i społecznych oraz opanowaniu umiejętności nauczania ruchu i usprawnienia ciała – absolwent powinien posiadać kwalifikacje umożliwiające kompetentne oddziaływanie środkami fizycznymi na organizm i środkami społecznymi na osobowość w celu zaspokojenia doraźnych potrzeb wychowanków w zakresie somatyczno-motorycznego rozwoju oraz przygotowania ich do dbałości o zdrowie, sprawność i budowę własnego ciała po zakończeniu edukacji.” W dokumencie tym wymieniono trzy grupy przedmiotów: A. Przedmioty kształcenia ogólnego, B. Przedmioty podstawowe, C. Przedmioty kierunkowe (w tym sporty). Ten tradycyjny podział przedmiotów jest bardzo niesymetryczny i nie oddaje pełni programu, bowiem pod nazwami sporty indywidualne lub sporty zespołowe kryje się jeszcze wiele programów specjalistycznych ważnych dla osób studiujących na tym kierunku.

1.4. Rola ewaluacji w procesie kształcenia

W realizacji zadań zmierzających do osiągnięcia zamierzonego celu towarzyszy nam ciekawość dotycząca bieżących skutków naszego działania; czy stosowane zabiegi dają oczekiwany wynik? Takie bieżące śledzenie i porównywanie wyników częściowych z zamierzonymi rezultatami mieści się w pojęciu ewaluacji. Człowiek chce w tym momencie uzyskać informacje zwrotne, czy zamierzone cele nie tylko częściowe, ale również etapowe, a zwłaszcza końcowe zostały właściwie i w pełni zrealizowane.

W ciągu ostatniego dziesięciolecia zagadnienie ewaluacji stało się dominujące dla wszystkich obszarów działalności rynkowej. W ujęciu pierwszych definicji, ewaluacja dotyczyła oceniania, szacowania, czy wprost określenia wartości.

Natomiast *słownik łacińsko-polski* (1988), podaje następujące pochodzenie słów „evalesco, -ere, -ui, – stawać się silnym, potężnieć (op. cit., s. 189) i z roku 1998 evalesco, -ere, – móc, – zdołać, evalesco, -ere, -ui, – wzmocnić się, nabrać sił, spotężnieć, móc, być zdolnym, zdołać, potrafić (op. cit, s. 371). Z kolei w pozycji autorstwa Hawkinsa i Derhooda (1994) określono ewaluację jako ocenianie tego, czy osiągnęliśmy postawione sobie cele. C. Jeffries, R. Lewis (1990, s. 23) uważają, iż jest to „...zbieranie, analiza i interpretacja informacji na temat programu lub projektu kształcenia otwartego w celu

oceny jego skuteczności i sprawności oraz osiągniętych rezultatów. Ewaluacja umożliwi wprowadzenie modyfikacji i ulepszeń do tego programu lub projektu.” Z kolei Bolesław Niemierko (1997, s. 20), wybitny specjalista od metrologii dydaktycznej, mówiąc o ewaluacji systemu dydaktycznego uważa, że „...jest to wartościowanie tego systemu na podstawie kryteriów logicznych i danych empirycznych. Jest wiązaniem analiz logicznych i empirycznych, jakościowych i ilościowych...”

Reasumując przedstawione wyżej określenia i definicje, należałoby przytoczyć interpretację Anny Brzezińskiej (2004, s. 164), czołowej postaci zajmujących się ewaluacją w Polsce, mówiącej że „...**ewaluacja to proces zbierania informacji o przebiegu działania i uzyskiwanych efektach oraz ich analizowania w celu udoskonalenia przebiegu tego procesu i osiągnięcia zamierzonych efektów**”.

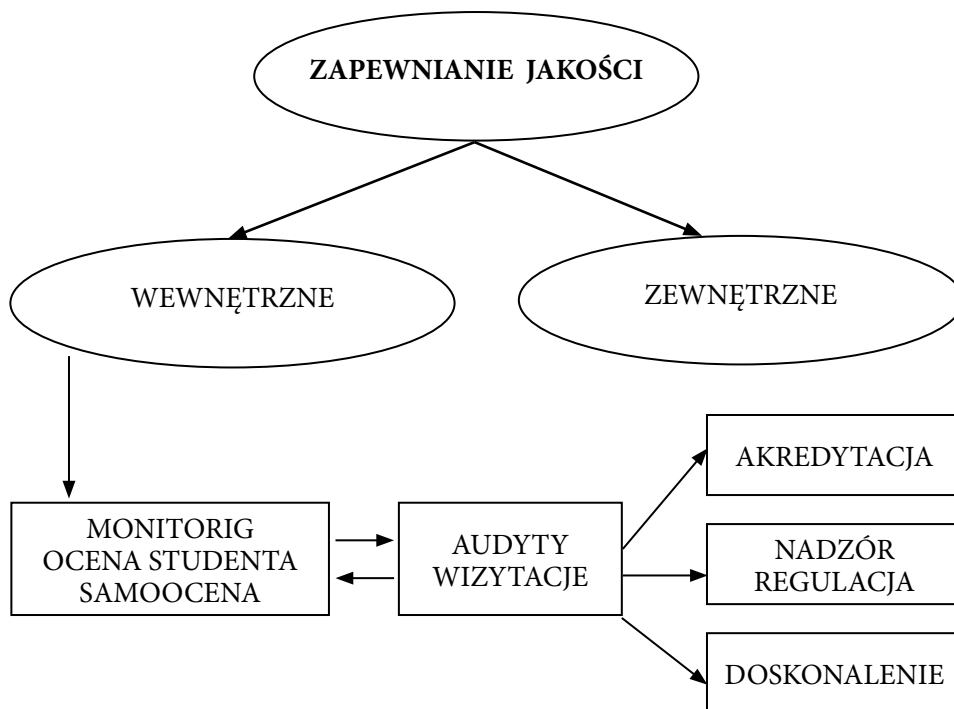
Należy zatem przyjąć, że ewaluacja rozumiana jako procedura uzyskiwania i dostarczania informacji zwrotnych na temat wartości, celów, metod i rezultatów działania jest integralnym składnikiem racjonalnego działania człowieka. W ostatnim czasie na temat ewaluacji wypowiedało się bardzo wielu autorów teoretyków i praktyków i z ich wypowiedzi można dokonać pewnych ustaleń na przykład takich, że proces ten może być ujmowany dwojako, a mianowicie:

- a) subiektywnie – jako ważny aspekt procesów samoregulacji, szczególnie wtedy, kiedy dokonywana jest przez podmiot w odniesieniu do własnego działania od samego jej początku, tj. od momentu powstania planu owego działania, w tym przypadku ewaluacja stanowi proces uzyskiwania informacji zwrotnych, które pozwolą oszacować obiektywnie wartość własnego działania
- b) proces ewaluacji może być również prowadzony przez podmiot zewnętrzny wobec podmiotu realizującego działania, w tym przypadku ewaluacja stanowi proces dostarczania informacji zwrotnych działającemu podmiotowi przez podmiot nie realizujący działań podlegających ewaluacji.

W przypadku ewaluacji dokonywanej w instytucjach edukacyjnych pierwszy z powyższych typów ewaluacji przyjęto nazwać **ewaluacją wewnętrzną**, a więc taką, która wiąże się z uzyskiwaniem informacji zwrotnych przez instytucję kierującą i odpowiedzialną za przebieg działalności edukacyjnej realizowanej przez nią, czyli uczelnie same dokonują oceny własnych działań. Może odbywać się to przez oceny studentów, monitoring, samoocenę (ryc. 1).

Ewaluacją zewnętrzną natomiast nazywa się drugi z powyższych typów, gdyż jest ona realizowana przez specjalnie do tego celu powołaną instytucję,

nie zaangażowaną bezpośrednio w działalność edukacyjną danej jednostki edukacyjnej, na przykład przez Państwową Komisję Akredytacyjną. Ewaluacja tego typu dokonywana jest przez audyty i wizytacje (ryc. 1). Zatem, celem ewaluacji w odniesieniu do działalności edukacyjnej jest podnoszenie oraz utrzymanie na wysokim poziomie jakości wykształcenia osób uczących się w danej instytucji, a także ciągłe doskonalenie przebiegu procesu kształcenia. Wcielając w życie ewaluację w szkolnictwie wyższym ważne jest, jak wskazują badania i praktyki międzynarodowe, aby samoocena (ewaluacja wewnętrzna) i recenzja dokonana przez niezależnych ekspertów (ewaluacja zewnętrzna) były procedurami równoważnymi i uzupełniającymi się.

Ryc. 1. Elementy wewnętrznego i zewnętrznego zapewniania jakości

Metodami stosowanymi do zbierania danych w ewaluacji mogą być:

- analiza dokumentów i wytworów, takich jak: plany i programy nauczania, prace licencjackie magisterskie, inne prace naukowe, dorobek naukowy pracowników, sprawozdania z realizacji planów badawczych, wydawniczych i korespondencja z innymi placówkami naukowymi.
- obserwacja: stosowana jest głównie przez ewaluatorów zewnętrznych dotyczy infrastruktury dydaktycznej, organizacji zajęć, sposobów realizacji zajęć dydaktycznych.

- rozmowa: jako bezpośredni kontakt z ludźmi z danego środowiska najczęściej dostarcza dodatkowych informacji pozwalających uzupełnić, wyjaśnić lub zweryfikować zebrane informacje innymi sposobami.
- badania za pomocą arkuszy ewaluacyjnych potrzebnych do tzw. ewaluacji bieżącej dotyczącej jednych zajęć lub cyklu tematycznego, ewaluacji etapowej, a zwłaszcza ewaluacji końcowej. Mogą to być bardzo wyrafinowane narzędzia diagnostyki edukacyjnej.

Badanie i tworzenie systemów jakości ma swoje korzenie w Wielkiej Brytanii, gdzie od dawna posiada ono charakter instytucjonalny. Prowadzone jest również w Danii, Szwecji Finlandii i w Niemczech. Jakość procesu kształcenia jest tam badana od początku procesu edukacji i w różnych jej aspektach. W latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych w większości państw europejskich wprowadzono autonomiczne systemy ewaluacyjne. Stwierdzono, że ewaluacja może być narzędziem, które pomoże zmierzyć osiągnięty efekt, że jest to sposób na zdobycie większej ilości informacji o procesie, niż było dostępnych przed przystąpieniem do jego realizacji. Jeżeli są zbierane informacje, aby rozwiązywać problemy i trudności pojawiające się w toku realizacji własnego planu, to już tym samym rozpoczyna się ewaluacja i jest ona badawczym narzędziem umożliwiającym rozwój systemu kształcenia i wzrost jego poziomu.

Przykładem najbardziej ambitnych badań prowadzonych w Europie są:

- **Europejski Program Pilotażowy**, który obejmował ocenę jakości kształcenia prowadzoną jednocześnie w 17 krajach i 46 instytucjach akademickich od listopada 1994 roku do czerwca 1995 roku. Proces ewaluacji trwał tu krócej niż 1 rok, a jego wynikiem były sprawozdania z każdego uczestniczącego państwa. Celem projektu było wzmocnienie świadomości potrzeby oceny w szkolnictwie wyższym, uzupełnienie istniejących procedur oceny, stworzenie warunków do wymiany informacji oraz dodanie wymiaru europejskiego procesowi ewaluacji. Projektu tego nie stworzono w celu zbudowania wspólnego europejskiego systemu oceny.
- **Przegląd Instytucjonalny CRE** (Europejska Konferencja Rektorów), którego celem była ocena słabych i silnych stron w zakresie jakości i strategii zarządzania. CRE proponuje przegląd instytucji akademickiej jako zewnętrznego narzędzia do diagnostyki i identyfikacji powiązań uczestników w procesie podejmowania codziennych decyzji związanych z zarządzaniem jakością i strategią konsultacji jako pomocniczą recenzją zewnętrzną.

- **Międzynarodowy projekt PHARE** – Zapewnienie Jakości w Szkolnictwie Wyższym – głównymi celami projektu było sprzyjanie współpracy między krajami centralnej i wschodniej Europy w celu przygotowania systemów zapewniania jakości kształcenia w szkolnictwie wyższym oraz zapewnienie zgodności wprowadzanych zmian z międzynarodowymi standardami w dziedzinie zapewniania jakości. Projekt obejmował przegląd prawa, analizę potrzeb, seminaria, szkolenia oraz 26 pilotażowych ocen w instytucjach akademickich.

W Polsce najbardziej widoczna jest ewaluacja zewnętrzna prowadzona w systemie oświaty; dobrze już funkcjonują egzaminy gimnazjalne i nowe matury. Ze znacznym oporem trafia ona na uczelnie wyższe. Na przeszkodzie nowemu stoi, mocno osadzony na niektórych uczelniach lub u niektórych pracowników dydaktyczno-naukowych, hierarchiczny tradycjonalizm akademicki. Pomimo tego, bardzo wielu zwłaszcza młodszych pracowników dydaktyczno-naukowych stosuje różne formy zbierania informacji o jakości realizacji procesu dydaktyczno-naukowego. Jest to zjawisko bardziej powszechne na kierunkach humanistycznych i ekonomicznych niż na kierunkach przyrodniczych lub technicznych. Stopniowo następuje przełamywanie tej bariery, szczególnie na poziomie badania sprawności organizacyjnej i dydaktycznej. Na wielu uczelniach powstają uczelniane komisje badania jakości pracy.

Przykładem prestiżowych instytucji zajmujących się tego rodzaju badaniami w Polsce są:

- **Katedra UNESCO Jakości Nauczania i Nauki** ustanowiona w 1996 roku na Uniwersytecie Warmii i Mazur w Olsztynie. Kieruje nią profesor Józef Górniewicz.

Celem działania Katedry jest doskonalenie procesu jakości kształcenia w polskich uczelniach wyższych, w związku z dostosowywaniem polskiego prawa do prawodawstwa Unii Europejskiej. Służą temu między innymi zmiany struktury procesu dydaktycznego oraz treści kształcenia, wypracowywanie odpowiednich narzędzi oceny jakości kształcenia w uczelniach wyższych. Katedra prowadzi systematyczne badania nad oceną jakości kształcenia na wszystkich kierunkach akademickich, organizuje zajęcia warsztatowe dla pracowników różnych wydziałów przygotowujące ich do prowadzenia monitoringu zajęć, dokonuje oceny kompetencji zawodowych absolwentów szkół wyższych, a także porównuje je z oczekiwaniami stawianymi przez pracodawców. Efektem badań prowadzonych przez Katedrę jest zebranie bogatego materiału empirycznego do opracowania modelu wzorcowego przebiegu procesu dydaktycznego.

- **Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi**, gdzie pierwszym krokiem w kierunku integracji i usystematyzowania działań projakościowych, było przeprowadzanie przez uczelniane biuro promocji i rekrutacji ankiet oraz wywiadów wśród studentów.

Po raz pierwszy badanie ankietowe opinii studentów miało miejsce w roku akademickim 1996–1997 i dotyczyło treści oraz formy prowadzonych zajęć. Efektem tego było sprawozdanie umożliwiające identyfikację stanu aktualnego poziomu kształcenia. W latach 1998–1999 przeprowadzona została ankietyzacja wśród dużej grupy studentów, opracowana przez dział nauczania i oceniająca między innymi:

- stosunek pracowników naukowo-dydaktycznych do studentów, ich wzajemne relacje,
- stopień trudności w przyswajaniu przekazywanych treści programowych oraz ich przydatność w praktyce,
- organizację zajęć i punktualność ich odbywania,
- dostępność materiałów pomocniczych oraz trafność przytaczanych przykładów.

Analiza wyników tej ankietyzacji zaowocowała sprawozdaniem wewnętrznym, sygnalizującym konieczność uruchomienia odpowiednich procedur w celu zapewniania jakości kształcenia.

Natomiast w roku akademickim 1999–2000 dział nauczania przeprowadził ankietyzację o szerszym zasięgu, obejmując wszystkie grupy studenckie. W wyniku analizy przeprowadzonego badania podjęto szereg działań, które między innymi stały się zaczątkiem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia w WSHE. Jednym z ważniejszych z punktu widzenia zarządzania procesem dydaktycznym było powołanie rzecznika praw studenta oraz komisji jakości kształcenia, mających sprawować kontrolę nad stanem jakości kształcenia w uczelni oraz mobilizować jej władze do podejmowania określonych działań projakościowych, mających na celu usprawnianie procesu dydaktycznego.

Kolejno w latach 2000–2001 władze uczelni podjęły decyzję o wdrożeniu systemu badań jakości kształcenia poprzez badanie zadowolenia ze studiowania oraz badania satysfakcji z pracy nauczyciela akademickiego. Są to dwie metody badawcze wypracowane przez University of Central England w Birmingham. Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna jest pierwszą uczelnią niepaństwową, która wdrożyła obie metody.

Wewnętrzny system zapewniania jakości w WSHE jest systemem żywym mającym reagować na potrzeby studentów, pracowników akademickich, rynku pracy i pracodawców. Prace nad jego opracowaniem zaowocowały publikacją zatytułowaną: „System zapewniania jakości kształcenia

w WSHE w Łodzi. Stan obecny i propozycje rozwoju, będącej autorskim dorobkiem uczelni.”

Z poszczególnymi instytucjami oraz prowadzonymi tam badaniami związane są zawsze konkretne osoby od lat zajmujące się problematyką ewaluacji procesu kształcenia, jego istotą oraz ciągłym udoskonalaniem. Są to między innymi:

Kazimierz Denek, autor między innymi takich opracowań jak: „Efektywność nauczania programowanego w szkole wyższej”, czy „Pomiar efektywności kształcenia w szkole wyższej”; **Anna Krajewska**, prowadząca badania nad efektywnością kształcenia na Uniwersytecie w Białymstoku na Wydziale Pedagogiki i Psychologii, **Henryk Grabowski** z Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie – wybitny pedeutolog badający skuteczność kształcenia nauczycieli wychowania fizycznego, **Janusz Bielski** prowadzący badania nad uwarunkowaniem efektywności pracy nauczyciela wychowania fizycznego, kształcenia nauczycieli opartych na modelach krajów zachodnich oraz próby reformowania edukacji w tym zakresie. Na podkreślenie zasługują między innymi prace **H. Kwiatkowskiej**, **J. Rutkowiak**, **T. Lewowickiego**, **B. Gołębnia**, czy **S. Dylaka**. W ostatnich latach w literaturze podjęto również próby przedstawienia koncepcji modelowych **A. Feldmana**, **D. Schöna**, **A. Pearsona**, ukazano badania szwedzko-polskie nad efektywnością kształcenia nauczycieli pod kierunkiem J. Rutkowiak oraz wiele innych wartościowych opracowań, które nadal nie znalazły zastosowania w polskiej rzeczywistości kształcenia nauczycieli.

2. METODOLOGICZNE ZAŁOŻENIA BADAŃ

2.1. Przedmiot, cele i metody badań

Wiadomo, że współczesna szkoła wyższa oparta na humanistycznej koncepcji kształcenia i wychowania winna, poprzez tworzenie odpowiednich warunków, w sposób jak najbardziej efektywny wpływać na modelowanie osobowości studentów, troszcząc się o dalszy ich rozwój intelektualny, zawodowy i społeczny poprzez rozwój zdolności twórczych, nabywanie kompetencji specyficznych i ogólnych stosownych do przyjętego modelu absolwenta. W dobie urynkwienia edukacji niezbędna jest odpowiednia jakość kształcenia. Tylko uczelnie prezentujące wysoki poziom kształcenia spotykają się z zainteresowaniem potencjalnych kandydatów na studia na danej uczelni, bowiem, jak to jest w krajach o wyższej kulturze edukacyjnej, na rynku pracy bardzo liczy się wartość ukończonej uczelni i uzyskany wynik studiów. Mając powyższe na uwadze, autor postawił pytanie zasadnicze: jaka jest ocena studiów na kierunku wychowanie fizyczne Politechniki Opolskiej w opinii studentów piątego roku? Kierunek ten powstał w 1995 roku z przekształcenia ówczesnego Studium Wychowania Fizycznego i po decyzji Ministra Szkolnictwa Wyższego z 1998 roku uzyskał prawo kształcenia na poziomie magisterskim. Przedmiotem badań są zatem efekty studiów realizowanych według ustalonego dla tego typu specjalności programu w zakresie wiedzy i umiejętności z przedmiotów ogólnych – humanistycznych, biomedycznych i specjalistycznych. W celu udzielenia odpowiedzi na zasadnicze pytanie postanowiono rozpoznać ocenę poziomu przygotowania studentów z poszczególnych przedmiotów oraz uzyskać opinię o przydatności tych przedmiotów w praktyce zawodowej oraz w życiu osobistym każdego z nich. Ponadto, w ramach ewaluacji końcowej, badano opinie o sprawności toku studiów i warunków studiowania, poziomie zajęć dydaktycznych oraz wpływie studiów na inne pośrednie efekty przydatne w życiu każdego człowieka. Zapytano również o poziom satysfakcji z wybranych efektów ukończenia studiów. Szukano także odpowiedzi na pytanie, czy istnieje różnica w opiniach kobiet i mężczyzn oraz między studentami studiów stacjonarnych i zaocznych. Dla określenia poziomu samooceny kompetencji lub oceny postaw wobec badanych zmiennych zależnych zastosowana

została pięciopunktowa skala Likerta (Brzeziński – 1980). Przy weryfikacji hipotez badawczych przyjęto założenie o braku występowania istotnych różnic między poziomem osiągnięć studentów zarówno ze studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, jak również to, iż nie ma istotnych różnic w osiągnięciach i opiniach kobiet i mężczyzn. Statystyczna istotność różnic między rozpatrywanymi zmiennymi niezależnymi i zmiennymi zależnymi wyliczona została przy pomocy nieparametrycznego testu „chi kwadrat” (Blalock – 1975) na poziomie $p < 0,05$. W opracowaniu statystycznym oprócz analizy rozkładów liczbowych posłużono się również procentowym wskaźnikiem struktury uzyskanych informacji, a dla ustalenia poziomu i hierarchii kompetencji badanych użyto wskaźnika kompetencji (Wk) lub wskaźnika przydatności (Wp). Stanowią one uśrednioną wartość wyników ze wspomnianej rosnącej skali ocen: 1 – poziom bardzo niski, 2 – poziom niski, 3 – poziom średni, 4 – wysoki, 5 – poziom bardzo wysoki.

W badaniach tych do zebrania potrzebnych informacji jako główną metodę zastosowano sondaż diagnostyczny (Łobocki – 1988, 2006, Pilch, Bauman – 2001). Na podstawie osobistych doświadczeń autora oraz seminarzystów, rozmów, obserwacji jak również badania pilotażowego wśród studentów i badania dokumentacji studiów, opracowany został kwestionariusz ankiety składający się z czterech części. W części pierwszej zawarto skategoryzowane lub określone skalą pytania dotyczące poziomu przydatności zawodowej i wskazanej przez studentów w badaniach pilotażowych przydatności w życiu pozazawodowym, kompetencji nabytych, jako skutek realizacji programu. Nauczane przedmioty podzielono na trzy grupy, ale w nieco innym ujęciu niż jest to ujęte w programie studiów.

Tradycyjny podział przedmiotów kształcenia na kierunku wychowanie fizyczne obejmuje przedmioty ogólne, kierunkowe i specjalistyczne, jest to podział zbyt formalny i nie oddaje specyfiki programu, bowiem pod nazwami sporty indywidualne lub sporty zespołowe kryje się jeszcze wiele programów specjalistycznych ważnych dla osób studiujących na tym kierunku. W związku z tym, w prezentowanych badaniach dokonano wyboru przedmiotów i podziału ich również na trzy zbliżone do siebie liczebnością grupy z dziedziny – humanistycznej, biomedycznej i sportowo-rekreacyjnej. Wśród badanych przedmiotów znalazło się dziewięć przedmiotów z dziedziny humanistycznej, jedenaście z biomedycznej i osiem przedmiotów z dziedziny sportowej. Ze względu na porównywanie wyników między frakcjami studentów ze studiów stacjonarnych/dziennych i niestacjonarnych/zaocznych nie badano w równym stopniu przedmiotów, w których występowały wyraźne różnice programowe. Dotyczy to np.: języka obcego, nie realizowanego na studiach zaocznych oraz metodyki wychowania fizyczne-

go nie realizowanej w pełni z powodu braku możliwości prowadzenia zajęć praktycznych ze studentami studiów zaocznych w szkole ćwiczeń, bowiem zajęcia w systemie niestacjonarnym odbywają się w soboty i niedziele, w dni, w których nie pracują szkoły.

Dziedzina humanistyczna obejmuje przedmioty pozwalające poznać *psyche*, czyli intelektualno-emocjonalną sferę osobowości człowieka; odnosi się do kształtowania postaw, rozwoju osobowości, ukazuje świat wartości i wyposaża w wartości uniwersalne związane z życiem człowieka, wskazuje ich hierarchię w dążeniu do osiągnięcia zamierzonych celów związanych z jego szczęściem, zdrowiem i wszechstronnym rozwojem. Jest to wiodąca tendencja w obecnych systemach edukacyjnych. Kompetencje biomedyczne odnoszą się do *physis* – biologicznej sfery osoby ludzkiej; stanowią one stały składnik programów kształcenia nauczycieli, a zwłaszcza nauczycieli wychowania fizycznego. Wiedza z zakresu biologii człowieka, znajomość budowy i funkcji jego organizmu, specyfiki rozwoju. Przedmioty sportowe obejmują kluczowe dziedziny aktywności ruchowej ujęte w standardach kształcenia i powszechnie występujące w programach wychowania fizycznego w szkołach. Sposoby realizacji celów specyficznych wychowania fizycznego wiążą się z technologiczną stroną kształcenia nauczycieli wychowania fizycznego i dotyczą oddziaływania poprzez metody i środki przynależne do sportu i rekreacji ruchowej. Przydatność tzw. metodyk szczegółowych z poszczególnych dziedzin aktywności ruchowej i sportowej jest bardzo ważna, gdyż stanowi podstawowe instrumentarium w przyszłej pracy nauczycielskiej lub trenerskiej. Dobra znajomość metodyki pozwala uatrakcyjnić zajęcia i dostosować je do oczekiwań i ambicji sportowych uczniów. Pomaga utrwalać nawyki higieniczno-zdrowotne, kształtować zdrowy styl życia, wpływać na zwiększanie ogólnej wydolności i sprawności fizycznej, wyzwalając potrzebę aktywności ruchowej i dalszego rozwoju fizycznego.

W części drugiej ankiety zapytano o skutki pośrednie, warunki realizacji zajęć oraz jakość zajęć realizowanych poza uczelnią takich jak praktyki i obozy. W tej części występowały również pytania otwarte. Część trzecia miała na celu określić poziom zadowolenia z ukończenia wybranych aspektów studiowania. Część czwarta (informacja o respondencie), zawierała pytania określające zmienne niezależne w tych badaniach tzn.: płeć respondentów i tryb studiów. W kwestionariuszu ankiety przy każdym pytaniu zwracano się do respondentów z prośbą o krótki komentarz. Tak opracowaną ankietę poddano ocenie jej trafności przez trzech kompetentnych specjalistów z dziedziny kształcenia na kierunku wychowanie fizyczne. Po uzyskaniu pozytywnej opinii na temat jej trafności przeprowadzone zostało badanie na rzetelność tego narzędzia badawczego przez porównanie stopnia zbieżności

wyników z dwóch badań przeprowadzonych za pomocą kwestionariusza ankiety, w odstępie czterech miesięcy na tej samej próbkę studentów.

Badania właściwe, w formie ankiety audytoryjnej, zostały przeprowadzone przez dwie uczestniczki seminarium magisterskiego (J. Blach i K. Malitowska) w listopadzie 2006 roku. Badaniami objęto wszystkich studentów piątego roku wychowania fizycznego w tym: 46 kobiet i 54 mężczyzn studiujących stacjonarnie (razem 100 osób, co stanowiło 87% ujętych na liście studentów) oraz 36 kobiet i 65 mężczyzn ze studiów zaocznych (razem 101 osób – 84% ujętych na liście). Łącznie w badaniach uczestniczyło 201 osób (82 kobiety i 119 mężczyzn).

3. WYNIKI BADAŃ

3.1. Charakterystyka badanych

Jak już wspomniano wcześniej, prezentowane badania stanowiły trzeci etap ewaluacji programu studiów realizowanego na kierunku wychowanie fizyczne Politechniki Opolskiej i miały one na celu rozpoznanie efektów kształcenia w końcowym etapie edukacji na tej uczelni. Wydaje się słuszne przedstawienie krótkiej charakterystyki badanych studentów, uzyskanej na etapie diagnozy dokonanej w roku 2002 na początku pierwszego roku studiów. Na ten kierunek studiów przyjętych zostało wówczas 187 studentów na studia stacjonarne i 212 studentów na studia zaoczne. W badaniach uczestniczyło 167 studentów ze studiów dziennych oraz 165 studentów ze studiów zaocznych, stanowiło to 89,3% i 77,7% zapisanych na listę studentów (Szczepański 2004). Większość, bo około 70% badanych zamieszkiwało w mieście, a 25% na wsi, a pozostali w osadach. Spośród studentów studiów stacjonarnych 30% wywodziło się z rodzin posiadających wyższe wykształcenie, 37% – średnie, 31% – zawodowe, 2% – inne wykształcenie. Na studiach zaocznych: 18% – studia wyższe, 50% – średnie, 29% – zawodowe i 3% – inne. Wybór studiów na kierunku wychowanie fizyczne było kontynuacją tradycji rodzinnej dla 22% studentek ze studiów dziennych, 12% kobiet ze studiów zaocznych, 11% mężczyzn ze studiów stacjonarnych i 6% studentów studiów zaocznych. Wszyscy studenci mieli większe lub mniejsze związki ze sportem lub rekreacją ruchową. Wyczynowo sport uprawiało 53% mężczyzn ze studiów dziennych 43% studentów ze studiów zaocznych. Ponad dwa razy niższy był odsetek kobiet uprawiających sport wyczynowo; 22% studentek ze studiów dziennych i 21% ze studiów zaocznych. Dwie trzecie badanych uprawiało amatorsko jakąś dziedzinę sportową i tyle samo uczestniczyło w wybranych przejawach rekreacji ruchowej. Wysokie lub bardzo wysokie pragnienie dostania się na ten kierunek studiów deklarowało 94% respondentów. Również dwie trzecie badanych podjęło samodzielnie decyzję o wyborze kierunku studiów. Około 12% zarówno kobiet jak i mężczyzn traktowało wybór studiów na kierunku wychowanie fizyczne jako częściowy lub całkowity wybór alternatywny. Około 70% respondentów towarzyszyła pozytywna motywacja związana z wyborem

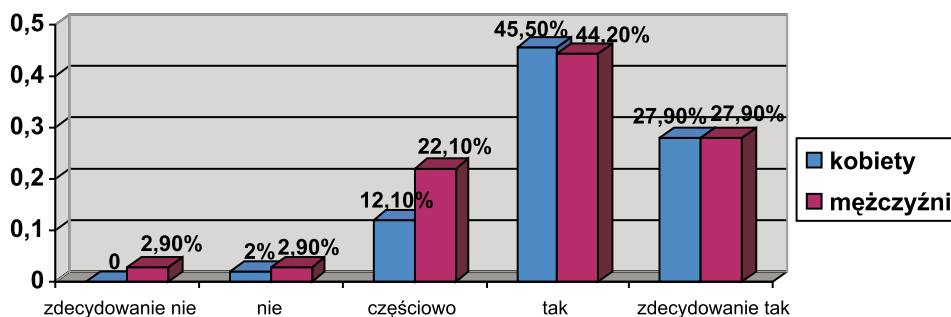
kierunku studiów; dotyczyło to zainteresowań, uzdolnień i oczekiwań. Podobnie układały się wykazywane aspiracje: zdobycia wiedzy, dalszego rozwoju, uzyskania statusu wyższego wykształcenia jak również atrakcyjności studiów i uroków życia studenckiego (tab. 1). Wśród wartości, jakie wiązali z ze studiami dominowała przede wszystkim satysfakcja z pracy, następnie w znacznie mniejszym stopniu satysfakcja finansowa i akceptacja społeczna i prestiż w środowisku. Jak widać dominowały wartości symboliczne nad materialnymi.

Tabela 1

Główne motywy podjęcia studiów na kierunku wychowanie fizyczne – w układzie hierarchicznym (łącznie dwie najwyższe kategorie skali)

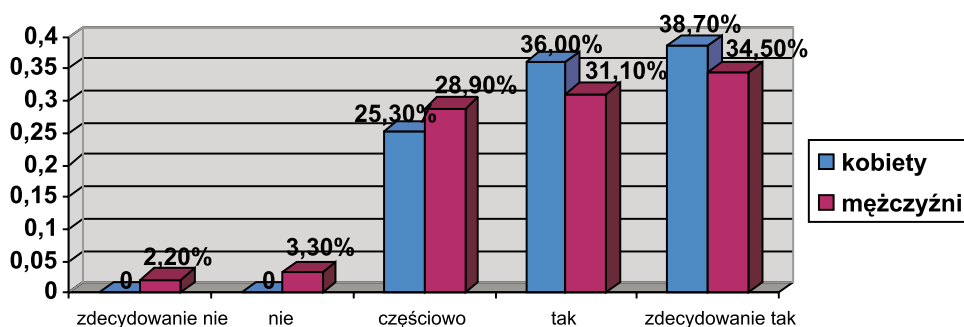
Forma studiów płeć wartości	Studia dzienne				Studia zaoczne			
	Kobiety		Mężczyźni		Kobiety		Mężczyźni	
	%	lokata	%	lokata	%	lokata	%	lokata
– satysfakcja z pracy	90,3	I	82,8	I	87,9	I	75,0	I
– satysfakcja finansowa	69,4	II	72,7	II	66,2	III	53,0	IV
– społeczna akceptacja	61,0	III	63,3	III	72,1	II	59,8	III
– prestiż	56,2	IV	57,1	IV	59,3	IV	64,2	II
– chęć kierowania innymi	23,5	V	21,9	V	8,0	V	15,6	V
Wartość średnia	60,1		59,6		58,7		53,5	

a) dziennych

$$\chi^2 = 7,34, df = 4, p > 0,05$$

b) zaocznych

$$\chi^2 = 4,84, df = 4, p > 0,05$$

Ryc. 2. Postanowienie wytrwania w dążeniu do wytyczonego celu jakim jest ukończenie studiów w opinii studentów rozpoczynających pierwszy rok studiów

Wewnętrzne przekonanie o wytrwaniu do ukończenia studiów, w sposób zdecydowany zgłosiło około 35% studentów studiów zaocznych oraz 28% studentów studiów dziennych. Nieco mniej zdecydowanych było 45% studentów studiów dziennych i około 34% studentów studiów zaocznych. W ujęciu łącznym dwóch najwyższych kategorii zdecydowania nieco wyższy wynik, bo 73% mieli studenci studiów dziennych niż studenci studiów zaocznych (69%). Potwierdza się poprzednie spostrzeżenie, iż około czterech czwartych studentów posiadało silną motywację i utwierdzone przekonanie o ukończeniu podejmowanych studiów.

Porównując liczebność studentów na pierwszym roku studiów i na początku roku piątego stwierdza się, że tzw. wskaźnik procentowy sprawności nauczania wynosił w przypadku studentów studiów stacjonarnych 54%, a studentów studiów niestacjonarnych 51%. Biorąc pod uwagę zjawisko drugoroczności i dokonywanie przeniesień z jednego trybu studiowania na drugi oraz tzw. „odsiew”, wskaźnik sprawności studiowania jest jeszcze niższy, co oznacza, że mniej niż połowa studentów, wbrew wcześniejszym deklaracjom, ukończyła studia w przewidzianym terminie.

3.2. Poziom kompetencji z przedmiotów humanistycznych i ich przydatność

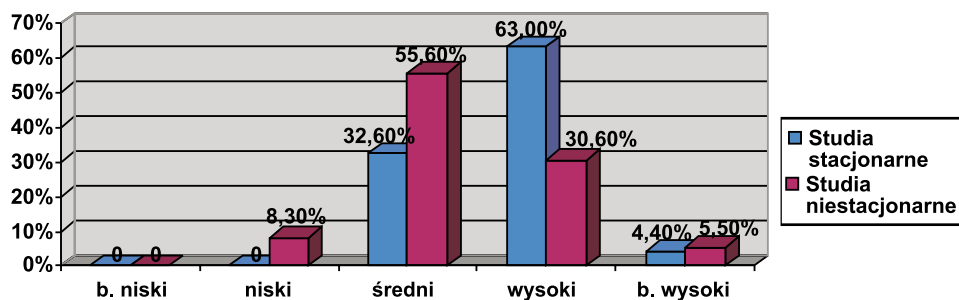
Poprzez realizację przedmiotów humanistycznych dąży się do ukazania świata wartości i uwrażliwienia na podmiotowość człowieka, jego miejsca w społeczności i możliwość wpływu na jej kreowanie, na kształtowanie postaw moralnych i rozwijanie osobowości, a poprzez to odpowiedzialności

indywidualnej i społecznej za podejmowane działania. Cechy te są niezbędne w podejmowaniu i realizacji zadań dydaktyczno-wychowawczych przez nauczyciela. Ukazana w założeniach metodologicznych ciekawość badawcza zmierzała do poszukiwania odpowiedzi na pytanie, jak studenci z kierunku wychowanie fizyczne, kojarzonym przede wszystkim ze sportem i biomedycznymi jego aspektami, oceniają przydatność zawodową i przydatność w życiu pozazawodowym, kompetencje nabyte z przedmiotów humanistycznych?

Prezentacje rozkładów i zróżnicowania wypowiedzi respondentów ukazane zostaną w formie graficznej w postaci diagramów rozmieszczonych na pięciopunktowej skali ocen lub postaci tabel zawierających wartości wskaźnika przydatności względnie wskaźnika kompetencji.

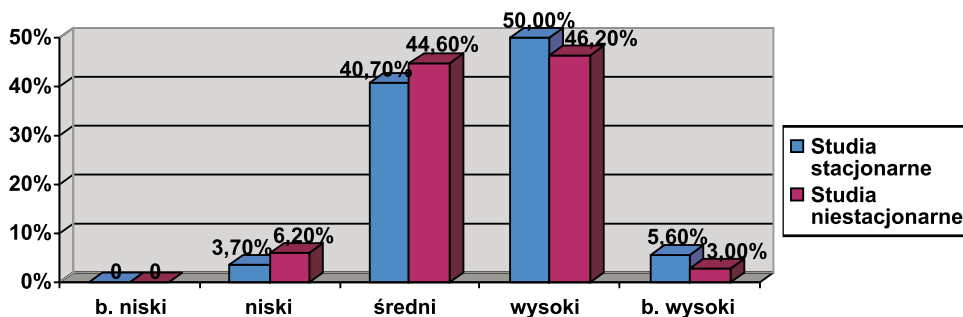
Analizę wyników badań rozpoczyna określenie poziomu opanowania kompetencji z dziedziny humanistycznej (ryc. 3). Najwięcej, bo 48,2% badanych ocenia swoje kompetencje na poziomie wysokim, 42,8% na poziomie średnim i po 4,5% na poziomie bardzo wysokim lub niskim. Nie od-

a) Kobiety

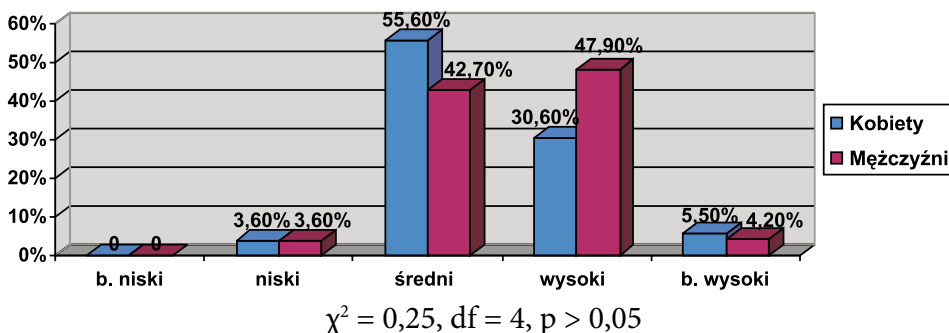
$$\chi^2 = 10,73, df = 4, p < 0,05$$

b) Mężczyźni

$$\chi^2 = 0,94, df = 4, p > 0,05$$

c) Łącznie

Ryc. 3. Stopień opanowania kompetencji z dziedziny humanistycznej

notowano żadnej oceny na poziomie bardzo niskim. Przy czym mężczyźni mają wyraźnie wyższe mniemanie o swoich kompetencjach (52,1% ocen powyżej średniej) niż kobiety (35,5%). Samoocena poziomu kompetencji mężczyzn ze studiów dziennych i zaocznych jest do siebie bardzo zbliżona. Natomiast występuje istotna różnica w samoocenie kobiet; kobiety ze studiów stacjonarnych uzyskały 67,4% ocen powyżej wartości średniej, a kobiety ze studiów niestacjonarnych 36,1% ($\chi^2 = 10,73, df = 4, p < 0,05$). Dominuje u nich poziom średni (55,3%). Reasumując dotychczasowe spostrzeżenia można powiedzieć, że w świetle badań najwyższe efekty w kształceniu z przedmiotów humanistycznych uzyskały kobiety ze studiów stacjonarnych i mężczyźni ze studiów zaocznych, natomiast stosunkowo słabe wyniki osiągnęły kobiety ze studiów zaocznych. Należy w tym miejscu zaznaczyć element subiektywności w dokonywaniu samooceny własnych osiągnięć, w tym zdolność do autokrytyki i relatywizacji. Jest to zresztą cechą wszystkich badań opartych na skalach nominalnych.

Historycznie rzecz ujmując ze względu na rangę w rozwoju nauk, naczelną rolę wśród przedmiotów humanistycznych zajmuje filozofia – matka nauk zajmująca się ogólnymi rozważaniami na temat istoty i struktury bytu, ludzkiego poznania, zasad wartościowania, miejsca człowieka w świecie i jego poglądu na świat. Odgrywa ona ważną rolę w wychowaniu, bowiem ukazuje cele i wartości, do których należy zdążyć. Posiada stałe miejsce w programach studiów pedagogicznych. W naszych badaniach przydatność nabytych kompetencji z zakresu filozofii oceniona została bardzo nisko; wskaźnik przydatności zawodowej wyniósł 2,29, a wartość wskaźnika przydatności filozofii w życiu wynosiła trochę wyżej 2,75 u kobiet i odpowiednio 2,52 i 2,65 u mężczyzn. Trudno określić przyczynę takiego stanu rzeczy, ponieważ komentarze do tego przedmiotu były lakoniczne,

ogólnikowe, mówiące o zbytym teoretyzowaniu lub braku związku z praktyką. Nieco wyższy poziom przydatności filozofii w życiu świadczyć może o jakichś momentach refleksji nad swoim życiem. Należy w tym miejscu poinformować, iż w badaniach przeprowadzonych na trzecim roku studiów (S. Szczepański 2006) na pytanie o preferowane w życiu wartości, w ujęciu antycznym, ponad połowa badanych opowiedziała się za wartościami hedonistycznymi, a jedna czwarta za wartościami sokratycznymi. Wniosek z tego może być taki, że nie głęboka refleksja nad sensem życia, a zadowolenie, radość z bieżących doznań jest głównym motywem postępowania większej części respondentów. Na uwagę zasługuje postawa mężczyzn, którzy istotnie wyżej ($\chi^2 = 9,68$, $p < 0,05$) doceniają przydatność filozofii w życiu niż ich koleżanki (ryc. 3b).

Wywodząca się z filozofii psychologia – nauka zajmująca się poznawaniem procesów psychicznych i funkcjonowaniem człowieka oraz stosowania tej wiedzy w edukacji, umożliwia studentom poznawanie ucznia i stosowanie wobec niego adekwatnych metod oddziaływania dydaktyczno-wychowawczego w procesie nauczania – uczenia się i wychowania. Opinia badanych o przydatności psychologii w pracy zawodowej i życiu osobistym jest wysoka; wartość wskaźnika przydatności w pracy zawodowej wynosi u kobiet 4,12, a przydatności w życiu osobistym 4,01. Natomiast u mężczyzn 3,68 i 3,71. Rozkłady wypowiedzi istotnie różnią się w przypadku przydatności psychologii w pracy zawodowej ($\chi^2 = 16,06$, $p < 0,01$), bowiem kobiety wyżej sobie cenią te kompetencje niż ich koledzy.

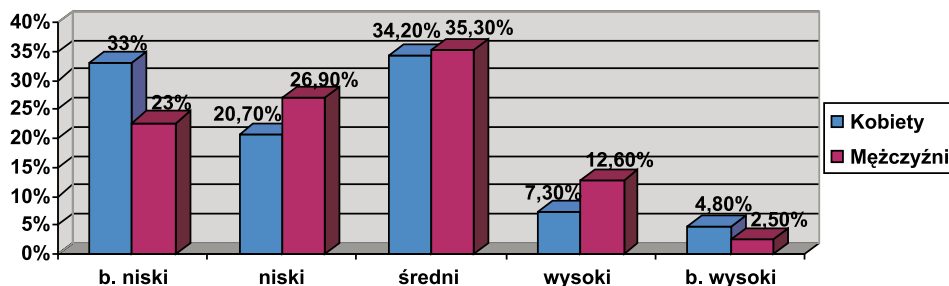
W ujęciu łącznym 78% kobiet i 57% mężczyzn uznaje wiedzę i umiejętności psychologiczne jako przydatne w pracy zawodowej w stopniu wysokim lub bardzo wysokim. Natomiast w odniesieniu do przydatności kompetencji psychologicznych w życiu pozazawodowym rozkład wypowiedzi kobiet i mężczyzn jest bardziej zbliżony, ale nadal z przewagą wskazań powyżej wartości średniej u kobiet 73% i mężczyzn 59%.

Kolejnym analizowanym przedmiotem jest pedagogika – podstawowy przedmiot na kierunkach nauczycielskich. Jest również nauką wyrosłą na gruncie filozofii, nauką o wychowaniu. Zajmuje się ona istotą wychowania, kształtowaniem cech osobowości oraz stwarzaniem warunków do samowychowania. W ujęciu praktycznym pomaga w rozwiązywaniu problemów wychowawczych rodziców, nauczycieli i wychowawców. Jest bardzo ważnym elementem warsztatu pracy nauczyciela wychowania fizycznego, u którego oddziaływanie wychowawcze stanowi podstawę oddziaływań w procesie lekcyjnym.

Uzyskane wyniki badań stawiają tę dziedzinę kompetencji zawodowych na bardzo wysokim miejscu pod względem przydatności zawodowej, jak i

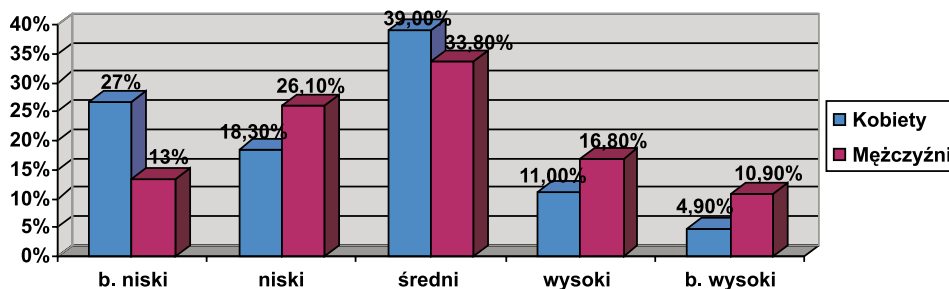
w życiu osobistym. Średnia wartość wskaźnika przydatności u kobiet wynosi $W_p = 4,17$, a u mężczyzn $3,74$. Z rozkładu opinii (ryc. 6) widać istotne zróżnicowanie między stanowiskami kobiet i mężczyzn; 85% kobiet uznaje pedagogikę jako przydatną w pracy zawodowej w stopniu wysokim lub bardzo wysokim, zdanie to potwierdza znacznie mniej, bo 67% mężczyzn. Nieco niżej oceniono przydatność pedagogiki w życiu pozazawodowym; 79% kobiet i 60% mężczyzn ocen powyżej średniej. Jako ewenement można uznać około 10% opinii o niskiej przydatności pedagogiki pod obydwoimi względami.

a) przydatność filozofii w pracy zawodowej

$$\chi^2 = 4,73, df = 4, p > 0,0$$

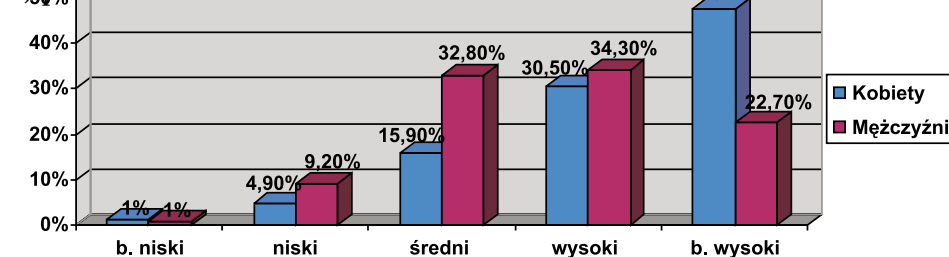
b) przydatność filozofii w życiu

$$\chi^2 = 9,68, df = 4, p < 0,05$$

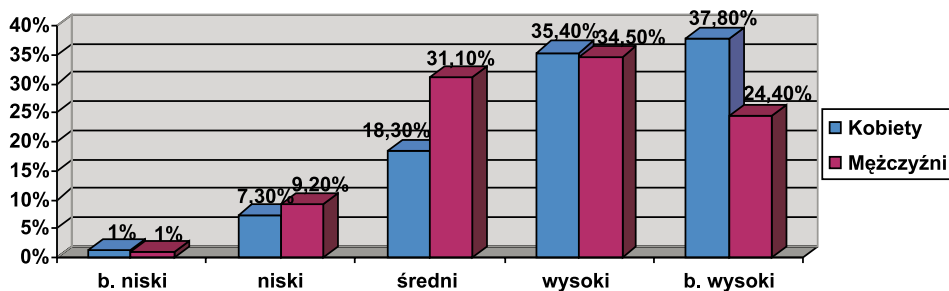
Ryc. 4. Przydatność filozofii

a) przydatność psychologii w pracy zawodowej

$$\chi^2 = 16,06, df = 4, p < 0,01$$

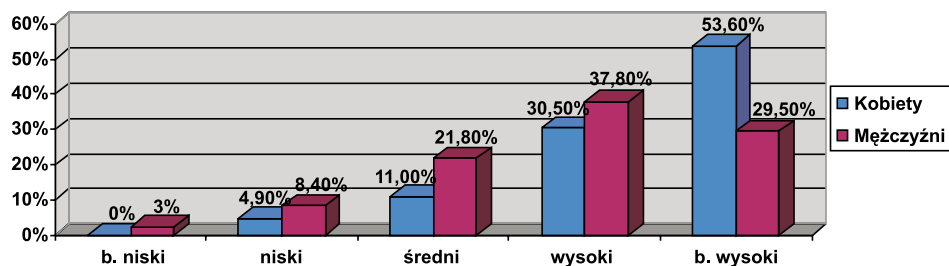
b) przydatność psychologii w życiu

$$\chi^2 = 6,31, df=4, p > 0,05$$

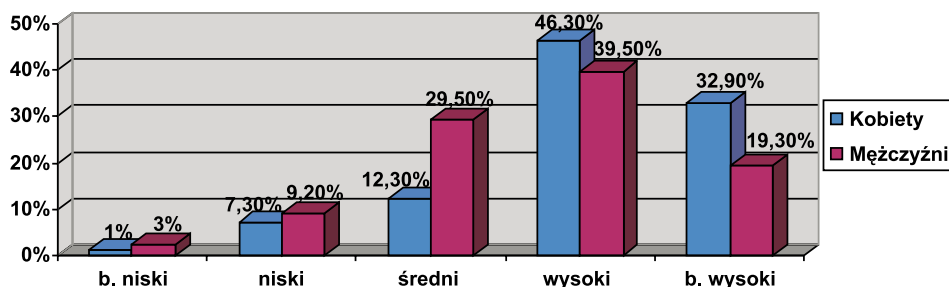
Ryc. 5. Przydatność psychologii

a) przydatność w pracy zawodowej

$$\chi^2 = 14,23, df=4, p < 0,01$$

b) przydatność w życiu

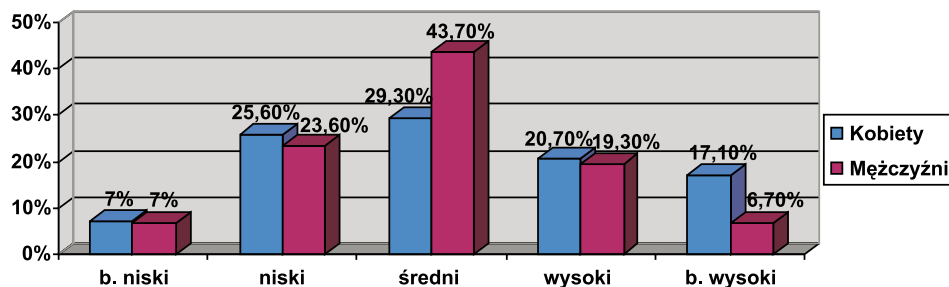
$$\chi^2 = 11,22, df=4, p < 0,05$$

Ryc. 6. Przydatność pedagogiki

Stałym składnikiem programów kształcenia pedagogicznego jest socjologia – nauka zajmująca się zjawiskami i procesami zachodzącymi w społeczeństwie, społecznościach lub małych grupach. Dzięki stosowanym metodom badawczym pozwala poznawać sposób funkcjonowania i zmiany w społeczeństwie, reguły i procesy, które łączą lub dzielą ludzi. Praca w sys-

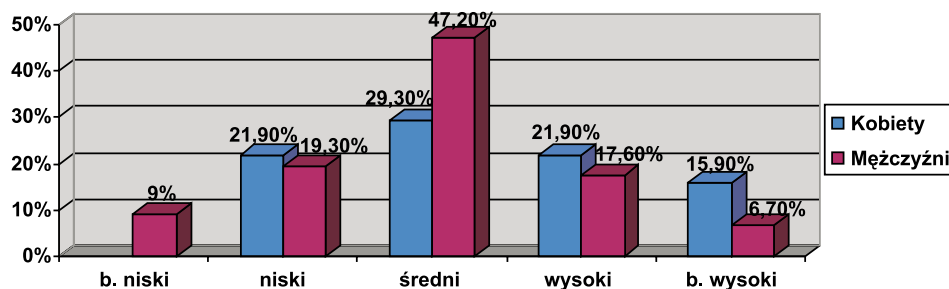
temie klasowo-lekcyjnym to praca z grupami, dlatego tak ważna jest znajomość mechanizmów, jakie mogą oddziaływać na zespół uczniowski lub drużynę sportową. W porównaniu z dwoma poprzednimi kompetencjami socjologia wypadła znacznie słabiej; średnia wartość wskaźnika przydatności w pracy zawodowej wynosiła u kobiet 3,16, a u mężczyzn 2,94 (ryc. 7).

a) przydatność w pracy zawodowej

$$\chi^2 = 7,58, df=4, p>0,05$$

b) przydatność w życiu

$$\chi^2 = 8,52, df=4, p>0,05$$

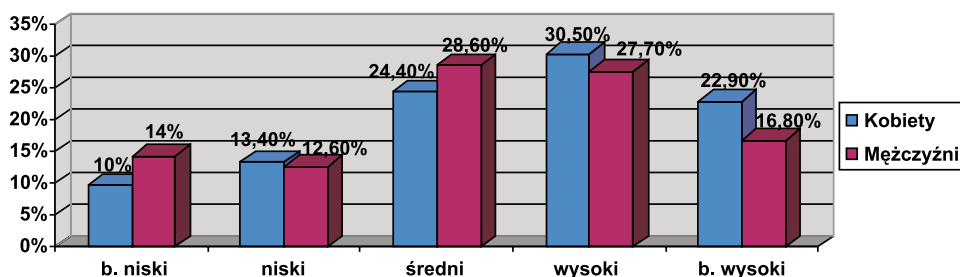
Ryc. 7. Przydatność socjologii

W rozkładach wypowiedzi dominowały wartości średnie; u mężczyzn 45,5%, a u kobiet 29,3%. Pozostałe wartości skali ocen były do siebie podobne. Prawie co trzeci badany dostrzega niską lub bardzo niską przydatność nabytych kompetencji z zakresu socjologii w pracy zawodowej. Nieco wyżej oceniono ich przydatność w życiu osobistym.

Przedmiotem o charakterze ogólnym jest komunikacja społeczna wyrabiająca umiejętności komunikowania się z ludźmi i przekonywaniem ich do określonych racji. Obejmuje ona między innymi; umiejętność słuchania, mówienia, argumentowania, prezentacji problemów, umiejętności prowadzenia dialogu i wystąpień, debaty, negocjacji oraz kreowania własnego wi-

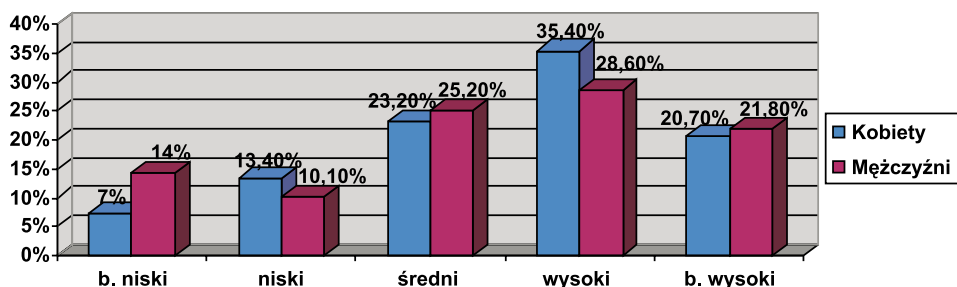
zerunku. Wartość wskaźnika przydatności dla tej zmiennej wynosi 3,43 u kobiet i 2,94 u mężczyzn. Dominują oceny powyżej wartości średniej; 56% u kobiet i 50% u mężczyzn, ale około 20% respondentów uważa kompetencje jako mało lub bardzo mało przydatne zarówno w pracy zawodowej, jak i poza nią (ryc. 8). W komentarzach poruszane są tylko pozytywne walory związane z umiejętnością komunikowania się. Autorzy niskich ocen nie opatrują ich komentarzem. Przedmiot ten był ostatnim z omawianych przedmiotów ogólnych przedmiotów o charakterze humanistycznym, realizowanych na większości kierunków pedagogicznych bez względu na ich specyfikę. Stanowią one pewien kanon wiedzy niezbędny każdemu, kto będzie zajmował sprawami edukacji i wychowania.

a) przydatność w pracy zawodowej

$$\chi^2 = 1,95, df=4, p>0,05$$

b) przydatność w życiu

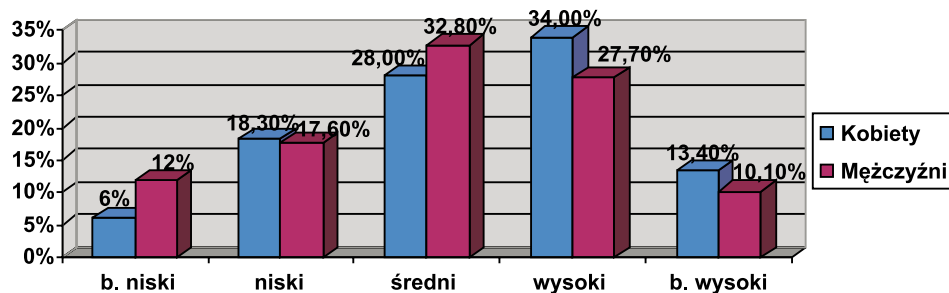
$$\chi^2 = 3,35, df=4, p>0,05$$

Ryc. 8. Przydatność kompetencji z komunikacji społecznej

W badaniach, do przedmiotów humanistycznych zaliczono również przedmioty ogólne o charakterze kierunkowym; są nimi historia kultury fizycznej, teoria wychowania fizycznego propedeutyka kultury fizycznej.

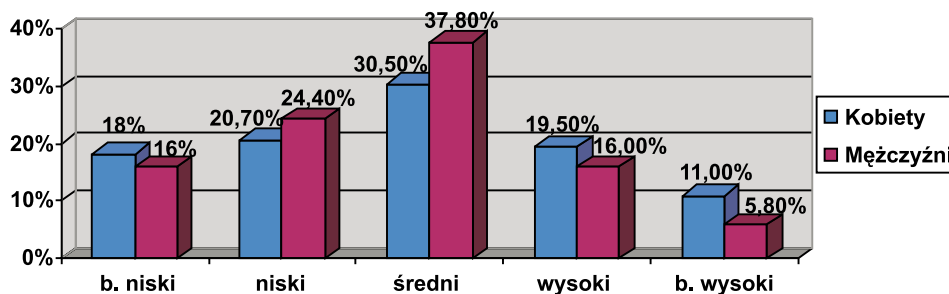
Historia kultury fizycznej; przedmiot, którego celem jest zapoznanie studentów z ewolucją form aktywności ruchowej człowieka na przestrzeni dziejów, począwszy od antyku, skończywszy na współczesności. Wiele miejsca zajmuje w nim geneza i historia igrzysk olimpijskich oraz sportu współczesnego na świecie i w Polsce, jak również powstawanie i funkcjonowanie europejskich systemów wychowania fizycznego i ich związków z wychowaniem fizycznym i sportem oraz rekreacją ruchową.

a) przydatność w pracy zawodowej

$$\chi^2 = 3,14, df=4, p > 0,05$$

b)

$$\chi^2 = 3,01, df=4, p > 0,05$$

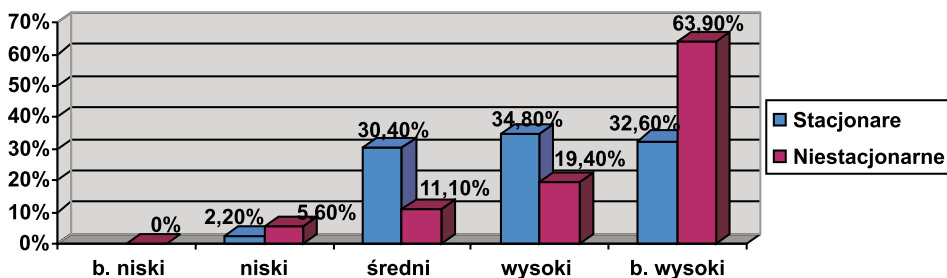
Ryc. 9. Przydatność historii kultury fizycznej

Ocena przydatności wiedzy z tego zakresu jest dosyć niska i wynosi w przypadku kobiet $W_p = 2,88$, a mężczyzn $2,30$. Wyżej oceniana jest wiedza z tego zakresu w pracy zawodowej niż w życiu pozazawodowym (tab. 3 i 13 w zał.). W nielicznych komentarzach respondenci podkreślają znaczenie kontekstu historycznego dla rozumienia teraźniejszości, jednak nie przypisują mu nadmiernej uwagi.

Teorii wychowania fizycznego można by przypisać rangę podobną, jaką spełnia filozofia w zrozumieniu sensu życia. Dzięki niej student zy-

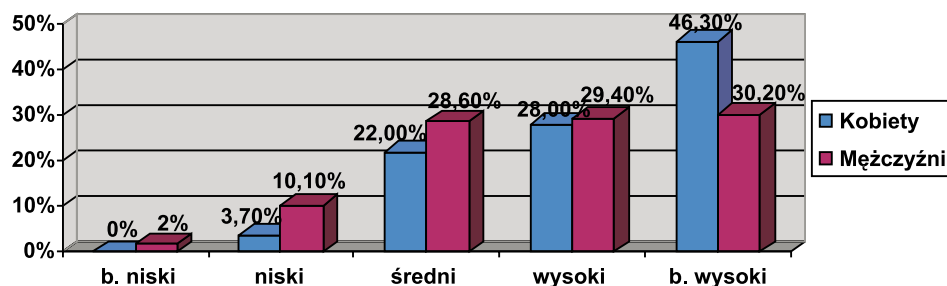
skuje zrozumienie istoty i mechanizmów rozwoju fizycznego i społecznego oraz zrozumienie siebie jako wychowawcy, opiekuna, trenera powołanego do kształtowania się fizycznej osobowości wychowanków.

a) kobiety

$$\chi^2 = 10,10, df=4, p < 0,05$$

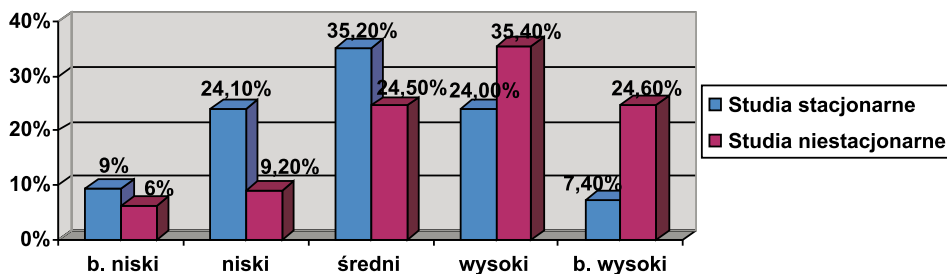
b) łącznie

$$\chi^2 = 8,34, df = 4, p > 0,05$$

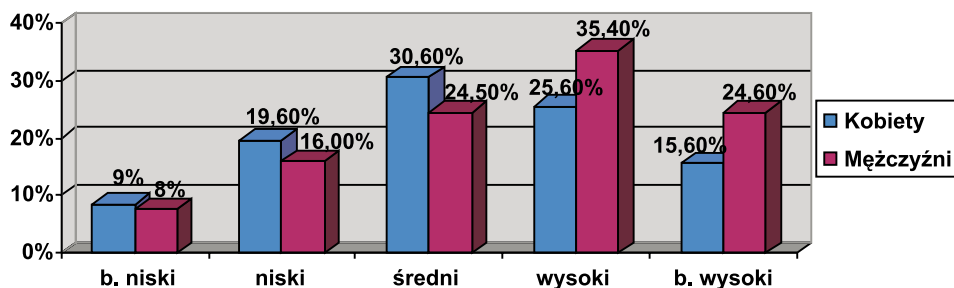
Ryc. 10. Przydatność teorii wychowania fizycznego w pracy zawodowej

a) mężczyźni

$$\chi^2 = 12,03, df = 4, p < 0,05$$

b) łącznie

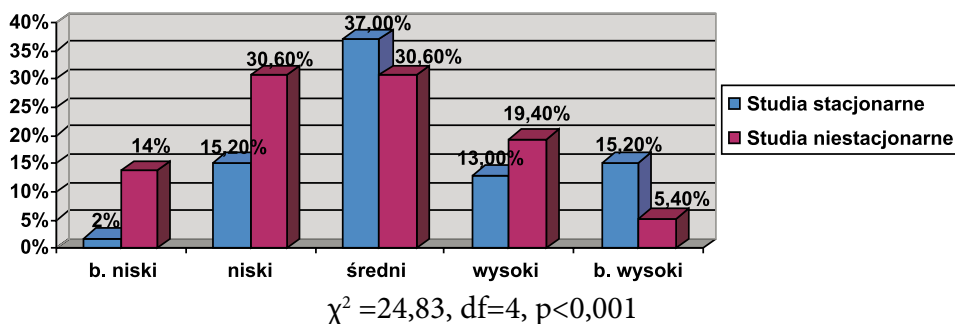
$$\chi^2 = 0,82, df = 4, p < 0,05$$

Ryc. 11. Przydatność w życiu teorii wychowania fizycznego

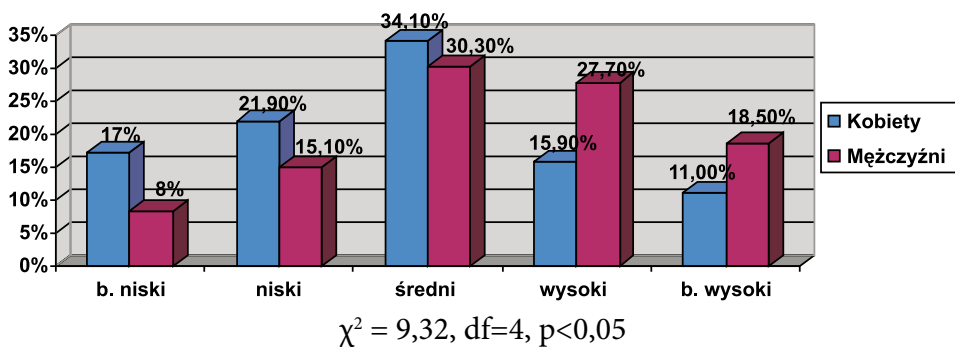
Przydatność teorii wychowania fizycznego w pracy została znacznie wyżej oceniona przez kobiety (Wp = 4,20) niż przez mężczyzn (Wp = 3,74); 74% kobiet przypisuje jej bardzo wysoką lub wysoką rangę, tymczasem podobnego zdania jest 58% mężczyzn (ryc. 10 i 11). Jest to różnica bliska progu istotności statystycznej ($\chi^2 = 8,34$). Natomiast bardzo wyraźne zróżnicowanie występuje między poszczególnymi frakcjami, gdzie kobiety ze studiów zaocznych w sposób istotnie różniący się bardzo wysoko oceniły przydatność wiedzy z tej dziedziny w praktyce zawodowej, przypisując jej aż 82% ocen powyżej wartości średniej, a pozostali ocenili to znacznie niżej. Badani studenci zaznaczyli również wysoką rangę teorii wychowania fizycznego w życiu poza pracą zawodową. Przy czym istotnie wyżej ocenili to studenci studiów zaocznych, określając ten przedmiot kluczowym w nabywaniu kompetencji zawodowych.

Z teorią wychowania fizycznego wiąże się inny przedmiot, jakim jest ujęty w programie studiów w pierwszym semestrze – „propedeutyka wychowania fizycznego”. Stanowi on wprowadzenie do przedmiotów kierunkowych, które są realizowane w późniejszym czasie, a niektóre pojęcia i znaczenia z ich zakresu pojawiają się w treściach tych przedmiotów. Ponadto ukazuje komplementarność nabywanej wiedzy i związki między różnymi przedmiotami lub aspektami programu kształcenia oraz organizację studiów na kierunku. Ma ona pomóc studiującym w przebiegu studiów, wyprzedzać jakoby pewne ważne dla realizacji programu zagadnienia, które ze względów organizacyjnych nie mogą być realizowane.

a) mężczyźni

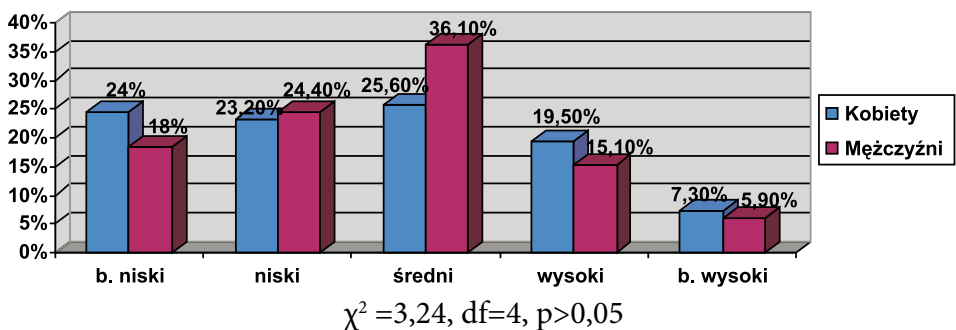

b) łącznie

Ryc. 12. Przydatność zawodowa propedeutyki wychowania fizycznego

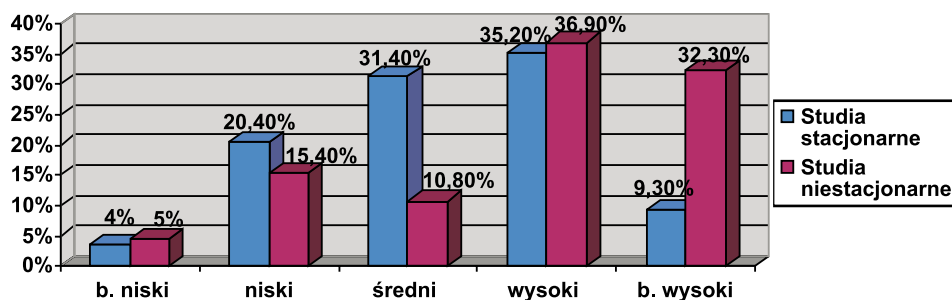
Chyba z racji propedeutycznego charakteru tego przedmiotu, wprowadzającego do realizacji zasadnicze treści programowe, ocena przydatności zarówno do pracy zawodowej jak wykorzystania w życiu jest niska (Wp = 2,75). Wypowiedzi respondentów są zróżnicowane, a szczególnie w przypadku mężczyzn (ryc. 11.a). Szczególnie nisko oceniają przydatność tej wiedzy studenci studiów zaocznych.

Ryc. 13. Przydatność w życiu propedeutyki wychowania fizycznego

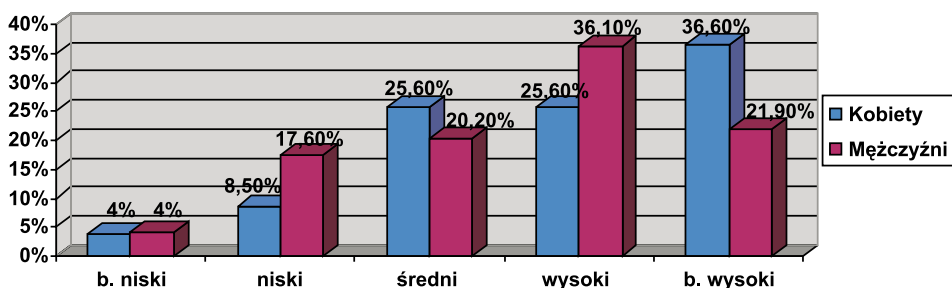
Bardzo ważne w programie studiów jest nabywanie kompetencji z wychowania zdrowotnego i ochrony środowiska. Jest to dziedzina interdyscyplinarna łącząca w sobie wiedzę humanistyczną, biomedyczną i pedagogiczną. Pozwala ona ukazać zdrowie w systemie wartości człowieka, jego rangę i powiązania z wychowaniem fizycznym oraz wskazać metody, formy i środki edukacji zdrowotnej na różnych etapach edukacji szkolnej. W opinii respondentów uzyskała ona dosyć wysoką ocenę ($W_p = 3,89$ – kobiety, 3,55 – mężczyźni), zajmując wysokie lokaty w hierarchii przydatności poszczególnych kompetencji.

a) mężczyźni

$$\chi^2 = 13,96, df=4, p<0,01$$

b) łącznie

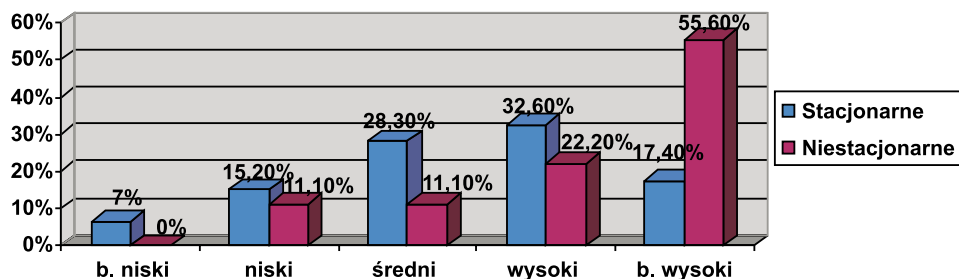
$$\chi^2 = 9,50, df=4, p<0,05$$

Ryc. 14. Przydatność w pracy zawodowej wychowania zdrowotnego i ochrony środowiska

Wypowiedzi na ten temat nie były jednolite, kobiety istotnie ($\chi^2 = 9,50, p < 0,05$) wyżej oceniły przydatność nabytych kompetencji w pracy zawodowej niż mężczyźni, a jeszcze większe zróżnicowanie wystąpiło między frakcjami mężczyzn: studenci studiów zaocznych zdecydowanie wyżej cenili przydatność zawodową wiedzy wychowania zdrowotnego niż ich koledzy ze studiów stacjonarnych ($\chi^2 = 13,96, p < 0,05$, ryc. 14a). Także kobiety

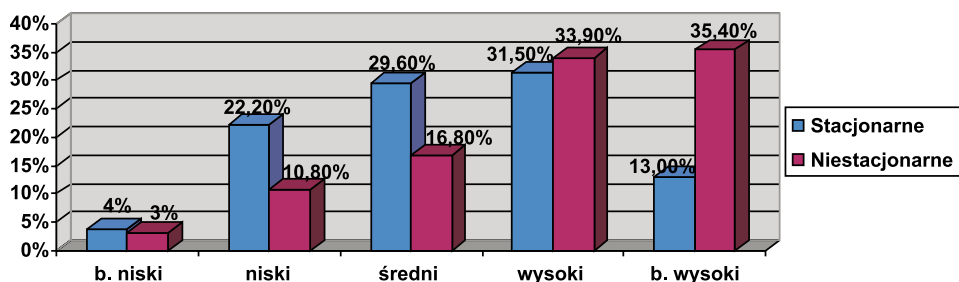
dostrzegają większą użyteczność tych kompetencji ($\chi^2 = 9,50$, $p < 0,05$). To zróżnicowanie stanowisk między frakcjami kobiet, a także i mężczyzn potwierdza się również w odniesieniu do przydatności wiedzy z wychowania zdrowotnego w życiu osobistym (ryc. 14).

a) kobiety

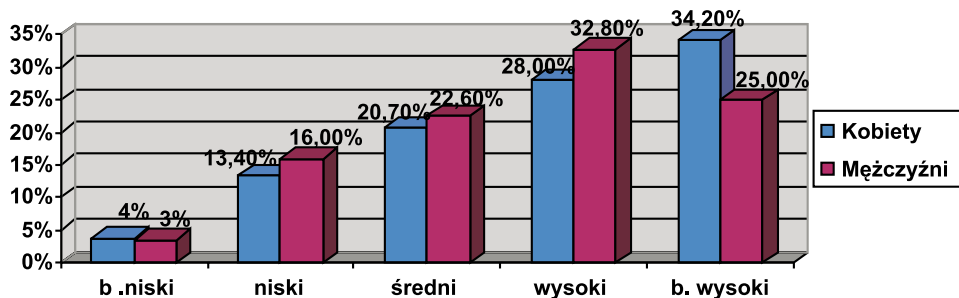
$$\chi^2 = 14,86, df=4, p < 0,01$$

b) mężczyźni

$$\chi^2 = 10,4, df = 4, p < 0,05$$

c) łącznie

$$\chi^2 = 2,01, df=4, p > 0,05$$

Ryc. 15. Przydatność w życiu wiedzy z wychowania zdrowotnego i ochrony środowiska

Z komentarzy na ten temat wypływa uzasadnienie tkwiące w różnicy kontekstu, w jakim funkcjonują te dwie grupy studentów: studenci studiów niestacjonarnych posiadają większą dojrzałość i doświadczenie społeczne, wielu ich pracuje, założyli własne rodziny, mają dzieci i związane z tym zwiększone obowiązki i odpowiedzialność. Bardziej odczuwają to, czym jest dobre zdrowie i jakich należy dokładać starań dla jego kształtowania i stąd wynika wyższe docenianie wychowania zdrowotnego.

Kończąc omawianie efektów kształcenia z przedmiotów humanistycznych, wyrażonych pod kątem przydatności tych kompetencji, w pracy zawodowej i poza nią dokonano zestawienia wyników badań w oparciu o wartość wskaźnika przydatności (tab. 2). Równolegle prezentowana hierarchia przydatności w pracy i życiu pozazawodowym nabytych kompetencji z przedmiotów humanistycznych ukazuje najwyższe uznanie dla pedagogiki, psychologii, teorii wychowania fizycznego i wychowania zdrowotnego. W stopniu średnim doceniono przydatność komunikacji społecznej i socjologii. Najniższą wartość wskaźnika przydatności, zarówno w pracy zawodowej jak i życiu osobistym, uzyskały w opinii kobiet filozofia, historia i propedeutyka kultury fizycznej.

Tabela 2

Hierarchia przydatności przedmiotów humanistycznych

A. Kobiety – łącznie (studia dzienne i zaoczne)					
Lp.	Przydatność zawodowa		Lp.	Przydatność w życiu	
	Przedmioty	Wskaźnik		Przedmioty	Wskaźnik
1.	Pedagogika	4,31	1.	Pedagogika	4,03
2.	Teoria wych. fiz.	4,20	2.	Psychologia	4,01
3.	Psychologia	4,12	3.	Wych. zdrowotne	3,91
4.	Wych. zdrowotne	3,86	4.	Komunikacja społ.	3,47
5.	Komunikacja społ.	3,39	5.	Teoria wych. fiz.	3,23
6.	Socjologia	3,15	6.	Socjologia	3,17
7.	Historia kultury fizycznej	2,92	7.	Historia kultury fizycznej	2,84
8.	Propedeutyka kultury fizycznej	2,81	8.	Filozofia	2,75
9.	Filozofia	2,29	9.	Propedeutyka kultury fizycznej	2,64
Wartość średnia		3,45	Wartość średnia		3,44

B. Mężczyźni – łącznie (studia dzienne i zaoczne)					
Lp.	Przydatność zawodowa		Lp.	Przydatność w życiu	
	Przedmioty	Wskaźnik		Przedmioty	Wskaźnik
1.	Pedagogika	3,83	1.	Psychologia	3,71
2.	Teoria wychowania fizycznego	3,74	2.	Pedagogika	3,65
3.	Psychologia	3,68	3.	Wychowanie zdrowotne	3,58
4.	Wychowanie zdrowotne	3,51	4.	Komunikacja społeczna	3,35
5.	Komunikacja społeczna	3,39	5.	Teoria wychowania fizycznego	3,30
6.	Historia kult. fizycznej	3,07	6.	Socjologia	2,93
7.	Socjologia	2,95	7.	Filozofia	2,84
8.	Propedeutyka kult. fiz.	2,87	8.	Historia kultury fizycznej	2,72
9.	Filozofia	2,52	9.	Propedeutyka	2,65
Wartość średnia		3,26			3,19

Zauważa się pewne zróżnicowania w stanowiskach kobiet ze studiów dziennych i studiów zaocznych; te pierwsze preferują pedagogikę i psychologię, a drugie teorię wychowania fizycznego i wychowanie zdrowotne. Być może jest to spowodowane kontekstem studiów, doświadczeniem życiowym lub atrakcyjnością prowadzenia zajęć. Na uwagę zasługuje bardzo duża różnica między górną i dolną granicą wartości wskaźnika przydatności wynosząca ponad dwa punkty w skali pięciopunktowej (maks. – 4,31, min. – 2,29).

W opinii mężczyzn układ rangowy przedmiotów jest podobny jak u kobiet, jednak znacznie niżej ocenili oni przydatność poszczególnych kompetencji, tym samym uznając, iż te dziedziny wiedzy i związane z nimi umiejętności są dla nich mniej ważne w praktyce zawodowej i w życiu poza pracą zawodową. Oceny są niższe niż u kobiet (min. – 2.52), a różnica wartości wskaźnika przydatności jest wyraźnie mniejsza. W odniesieniu do przydatności zawodowej wynosi – 1,2, a przydatności w życiu – 0,5 jednostki punktowej. Można na tej podstawie wysnuć wniosek, że mężczyźni przykładali mniejszą wagę do przedmiotów humanistycznych niż kobiety.

Z zestawień statystycznych (tab. 2), dotyczących przydatności przedmiotów humanistycznych dla badanych studentów, widać wyższe zainteresowanie nimi wykazywane przez kobiety niż przez mężczyzn; dostrzegają one ich większą użyteczność zarówno zawodową, jak i życiu pozazawodowym. W komentarzach, zwłaszcza kobiet, wykazywane jest zrozumienie

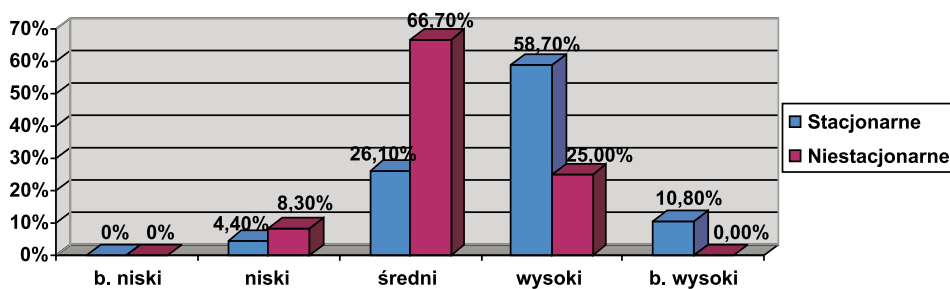
dla gruntownej potrzeby zrozumienia człowieka, jego psychiki i sposobów oddziaływania na zachowania nie tylko uczniów, ale również osób z najbliższego otoczenia, rodziny – zwłaszcza dzieci, znajomych i osób postronnych, z którymi trzeba będzie się kontaktować, a może podejmować wspólne działania. Wiedza ta jest bardzo przydatna w prowadzeniu zajęć sportowych i rekreacyjnych, a także innych działań polegających na kontaktowaniu się z innymi ludźmi, zarządzaniu zespołami ludzkimi nie tylko w sporcie. W wypowiedziach kobiet widać było większą dojrzałość społeczną i życiową, często pogłębioną refleksję nad istotą zawodu nauczyciela wychowania fizycznego. Komentarze mężczyzn na temat przydatności przedmiotów humanistycznych były bardziej skąpe i nakierowane na praktyczno-sportową stronę zastosowania tej wiedzy.

3.3. Poziom kompetencji z przedmiotów biomedycznych i ich przydatność

Przedmioty biomedyczne w programie studiów dotyczą poznawania *physis* – biologicznej sfery osobowości człowieka i występujących powiązań oraz mechanizmów warunkujących kształtowania dobrego zdrowia i sprawności fizycznej człowieka. W badaniach zakwalifikowano do tej grupy przedmioty o genealogii biologicznej takie jak: biologia, anatomia, fizjologia, antropologia, z grupy dopełniającej: biochemia i biofizyka; oraz z grupy medycznej i kierunkowej: medycyna sportu, ćwiczenia korekcyjne, antropomotoryka i teoria sportu, które bazują na potencjale biologicznym organizmu ludzkiego.

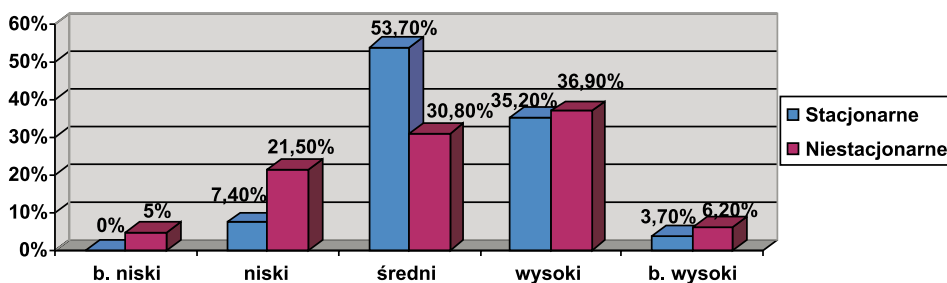
Samoocena poziomu nabytych kompetencji z przedmiotów biomedycznych jest nieco niższa od oceny ich przydatności i wynosi: $W_k = 3,76$ – kobiety, $3,17$ – mężczyźni ze studiów dziennych oraz $W_k = 3,35$ – kobiety i $3,18$ – mężczyźni ze studiów zaocznych. Przedstawione na rycinie nr 16 rozkłady samooceny uwidoczniają istotne różnicowanie wewnętrzne między frakcjami kobiet ($\chi^2 = 17,26$, $p < 0,01$) a także i mężczyzn ($\chi^2 = 10,52$, $df = 4$, $p < 0,05$), bowiem 70% kobiet ze studiów dziennych oceniło swoje kompetencje biomedyczne powyżej wartości średniej, czyli dwukrotnie więcej niż ich koleżanki ze studiów zaocznych (36%), u których przeważają oceny średnie (67%). Różnicowanie wśród mężczyzn dotyczy ocen poniżej wartości średniej, gdzie mężczyźni ze studiów zaocznych w 26% wypowiedzi zaznaczyli niski lub bardzo niski poziom swoich kompetencji, a studenci ze studiów dziennych tylko 5% ocen niskich i ani jednej oceny bardzo niskiej.

a) kobiety

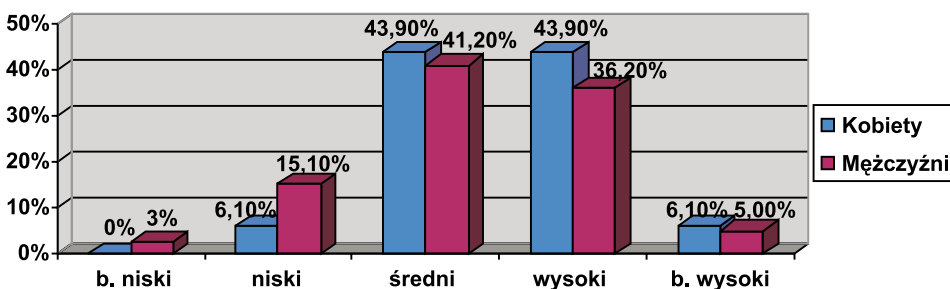
$$\chi^2 = 17,26, df=4, p < 0,01$$

b) mężczyźni

$$\chi^2 = 10,52, df=4, p < 0,05$$

c) łącznie

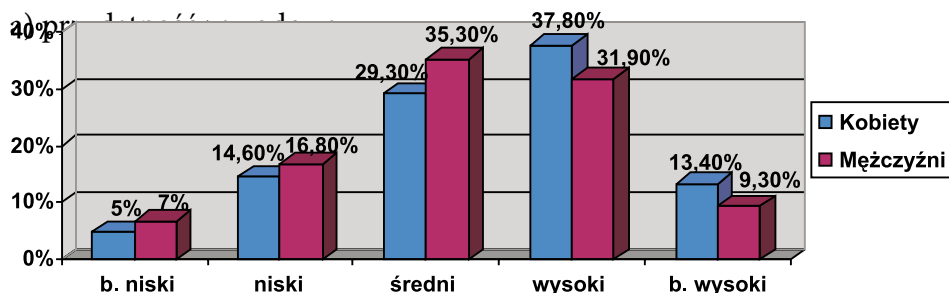
$$\chi^2 = 6,43, df=4, p > 0,05$$

Ryc. 16. Samoocena poziomu nabytych kompetencji z dziedzin biomedycznych.

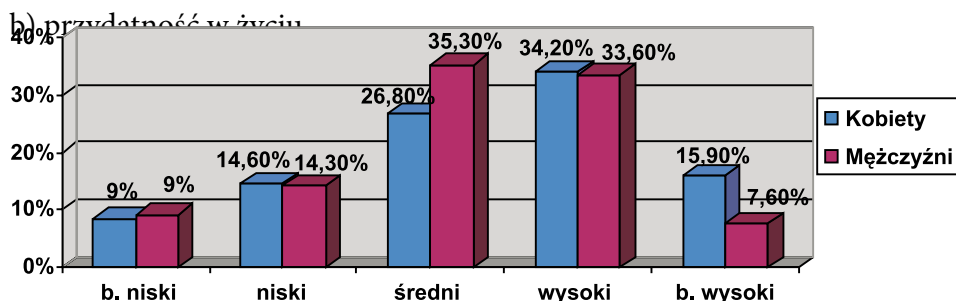
W ujęciu łącznym kobiet i mężczyzn wyniki są do siebie zbliżone z lekką przewagą ocen wysokich po stronie kobiet.

Analizę poziomu przydatności przedmiotów biomedycznych rozpoczęliśmy od biologii. Program biologii realizowany jest w wymiarze jednego

semestru i jest formą repetytorium z zakresu podstawowej wiedzy nabytej w szkole średniej z zakresu cytologii i histologii niezbędnej do realizacji innych przedmiotów takich jak anatomia, fizjologia i biochemia. Posiada on znaczenia kompensacyjne dla studentów, którzy ukończyli średnie szkoły zawodowe i nie posiadają odpowiedniej wiedzy biologicznej w porównaniu z absolwentami liceów ogólnokształcących. Przydatność kompetencji z tej dziedziny została oceniona dosyć nisko (Wp = 3,40 kobiety i 3,17 mężczyźni). Nieco wyżej oceniły jej przydatność kobiety, jednak różnica ta nie spełnia kryterium istotności statystycznej. Rozkłady wypowiedzi kobiet i mężczyzn są do siebie zbliżone (ryc. 17).

$$\chi^2 = 2,21, df = 4, p < 0,05$$

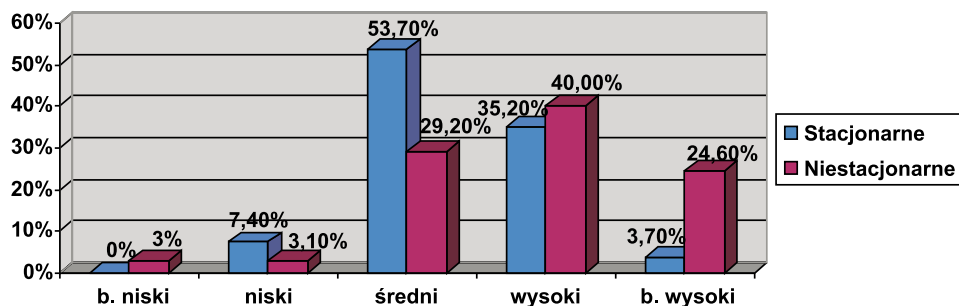
$$\chi^2 = 4,17, df = 4, p > 0,05$$

Ryc. 17. Przydatność biologii

Zdecydowanie wyższą przydatność ma dla badanych anatomia; nauka o budowie ciała jego narządów i układów. Wiedza anatomiczna posiada fundamentalne znaczenia dla innych nauk takich jak fizjologia, antropologia, antropologia, biomechanika, antropometria i metodyki nauczania ruchu. Zarówno w opinii kobiet (Wp = 4,19) jak mężczyźni (Wp = 3,80) zajmuje ona wysokie drugie miejsce w grupie analizowanych przedmiotów biome-

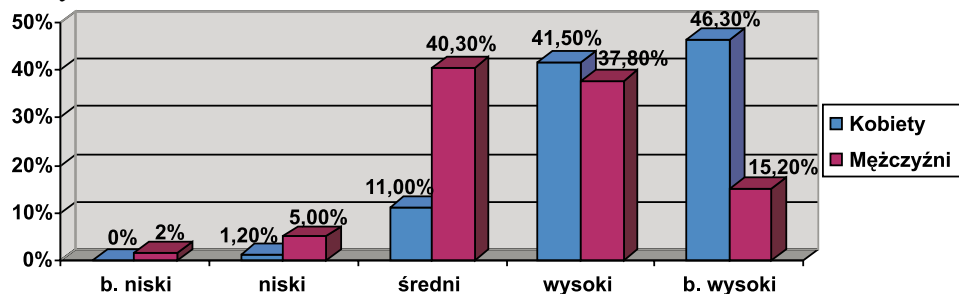
dycznych. Ustępuje tylko przydatności ćwiczeń korekcyjnych, które stojąc na pograniczu wiedzy anatomicznej i metodycznej mają zawsze bardzo wysokie notowania pod kątem ich przydatności. Ten ważny i uznany przedmiot powoduje bardzo duże zróżnicowanie w ocenie jego przydatności; 61% mężczyzn ze studiów zaocznych przypisuje mu wysoką lub bardzo wysoką przydatność w pracy zawodowej, a podobnego zadania jest tylko 39% ich kolegów ze studiów stacjonarnych (ryc. 18a).

a) mężczyźni

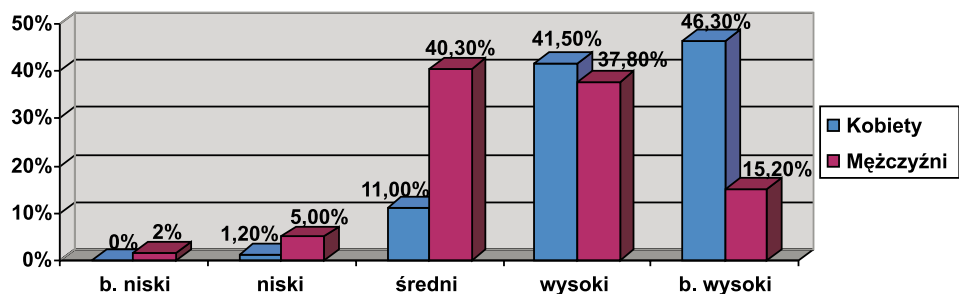
$$\chi^2 = 15,86, df=4, p < 0,05$$

b) łącznie

$$\chi^2 = 35,32, df=4, p < 0,001$$

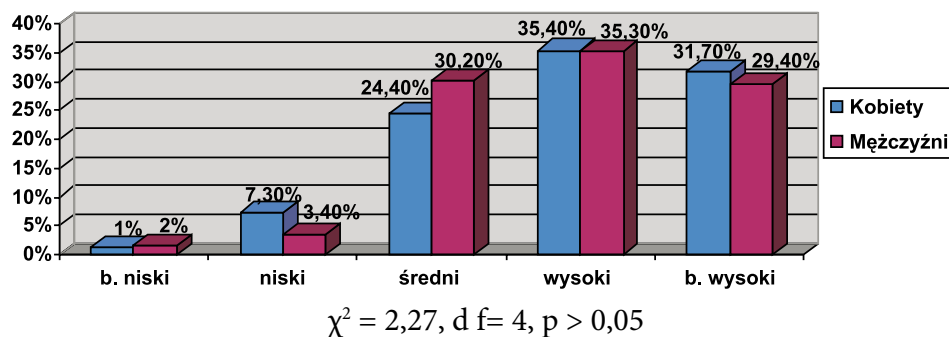
Ryc. 18. Przydatność anatomii w pracy zawodowej

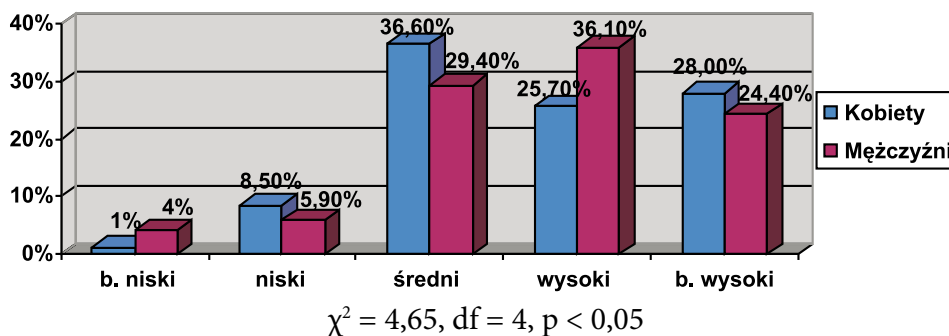
$$\chi^2 = 11,56, df=4, p < 0,05$$

Ryc. 19. Przydatność w życiu kompetencji z zakresu anatomii

Jeszcze większe zróżnicowanie ($\chi^2 = 35,32$, $p < 0,01$) występuje między kobietami a mężczyznami; kobiety 88% ocen powyżej wartości średniej, mężczyźni 53%. W komentarzach podkreślają one rangę tych kompetencji jako podstawę wyjściową do wszystkich metodyk szczegółowych, które opierają się na wykorzystywaniu aparatu ruchu stosownie do określonych potrzeb. Kobiety podkreślają również większą przydatność wiedzy z zakresu anatomii w życiu poza pracą ($\chi^2 = 11,56$, $p < 0,05$, ryc. 19). Z anatomią ściśle wiąże się fizjologia – nauka o funkcjonowaniu organizmu ludzkiego, począwszy od procesów życiowych komórek, tkanek i narządów poprzez funkcje układów i całego organizmu. Szczególnie istotne, w przypadku kierunku wychowanie fizyczne, jest poznanie reakcji organizmu na wysiłek fizyczny i poznanie zasad podnoszenia jego wydolności. Przydatność wiedzy z tej dziedziny została wyjątkowo jednomyślnie oceniona: średnia wartość wskaźnika przydatności wyniosła 3,81 i była bardzo zbliżona w poszczególnych frakcjach respondentów. Wysoki poziom przydatności zawodowej i w życiu osobistym zaznacza około 60% badanych, co stawia ten przedmiot wśród wiodących z grupy przedmiotów biomedycznych (ryc. 20 i 21).

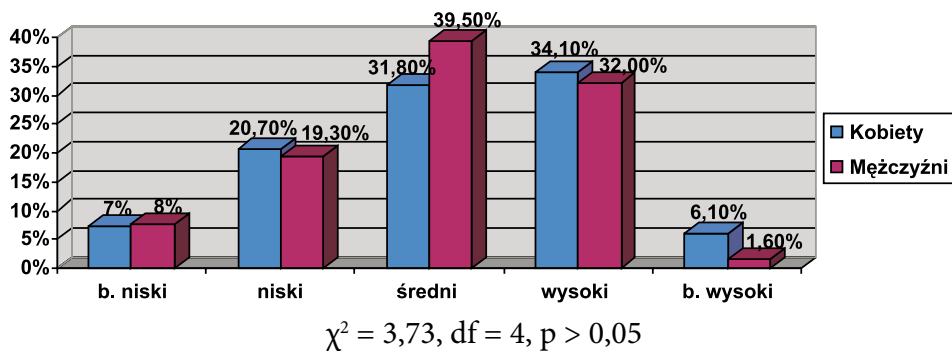

Ryc. 20. Przydatność fizjologii w pracy zawodowej

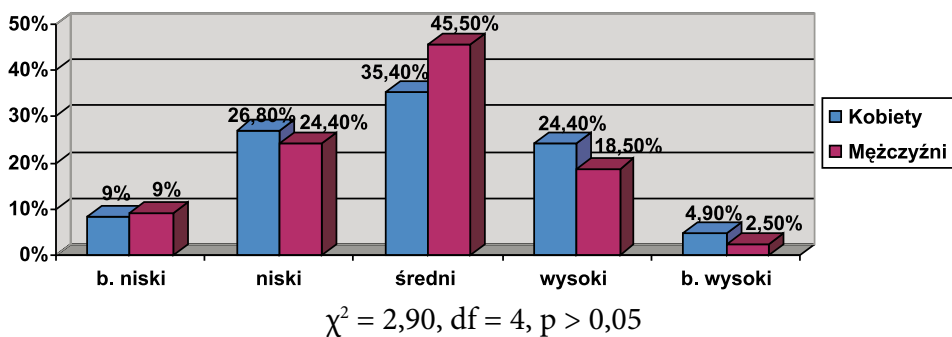

Ryc. 21. Przydatność w życiu wiedzy z zakresu fizjologii

Kolejnym z opiniowanych przedmiotów jest antropologia: nauka zajmująca się biologicznym rozwojem człowieka i jego zmiennością na skutek oddziaływania czynników cywilizacyjnych i społecznych na przestrzeni dziejów i we współczesności. Studenci winni zapoznać się ze sposobami badania budowy ciała, jego kształtów, poznać typologię sylwetek i wzorców rozwojowych, co ma duże znaczenie dla realizacji diagnozy osobniczej uczniów.

Ryc. 22. Przydatność antropologii w pracy zawodowej

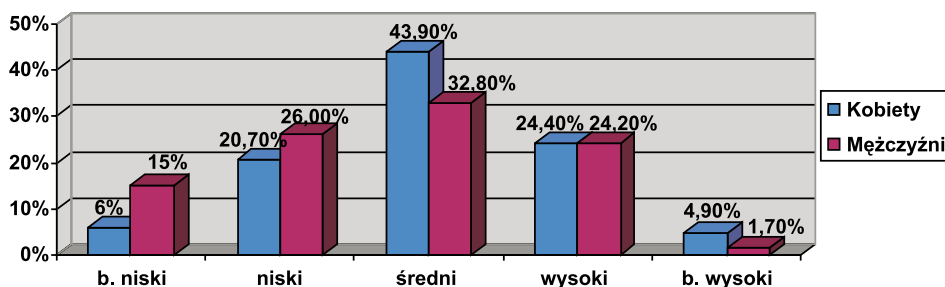

Ryc. 23. Przydatność w życiu kompetencji z zakresu antropologii

Ocena poziomu kompetencji z tego przedmiotu jest niska; średnia wartość wskaźnika przydatności wynosi 3,05 dla przydatności zawodowej i 2,95 dla przydatności poza pracą zawodową. Rozkłady wypowiedzi są bardzo zbliżone, dominuje średnia wartość skali ocen (ryc. 22 i 23). W opiniach zgłaszanych na ten temat podnoszono zbyt opisową i teoretyczną realizację treści i brak odniesienia do praktyki.

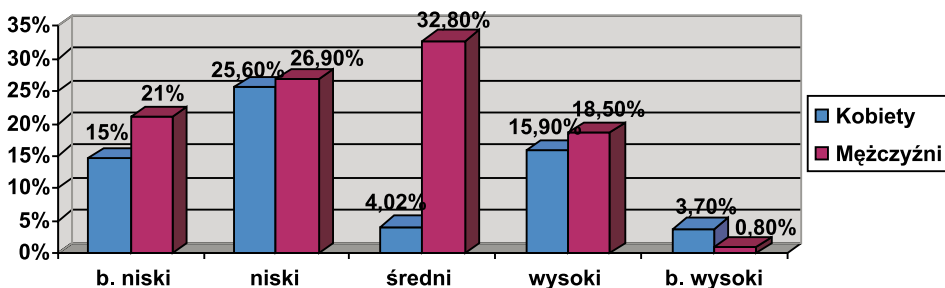
Podobnie niskie oceny przydatności dotyczą wiedzy z zakresu biofizyki i biochemii (tab. 24, 25, 26, 27). Obie te dziedziny stojące na pograniczu biologii, fizyki lub chemii zajmują się specyficznymi dla siebie procesami fizycznymi lub chemicznymi związanymi z funkcjonowaniem organizmów żywych, dzięki którym organizm żyje i funkcjonuje. Jest to wiedza wysoce

specjalistyczna i wymaga dobrego przygotowania z programu podstawowego chemii lub fizyki, również odpowiedniego instrumentarium do realizacji zajęć. Zdaniem studentów te same treści, ale w nieco mniejszym wymiarze, realizowane w formie ćwiczeń laboratoryjnych mogłyby bardziej zaciekać i dać lepsze korzyści. Studenci w wypowiedziach na ten temat sugerują potrzebę wyraźnych związków teorii z ich przyszłą praktyką zawodową nauczyciela lub instruktora. Ich zdaniem, ważne procesy biochemiczne winny być omawiane w ramach zajęć z fizjologii. Średnia wartość wskaźnika przydatności biochemii wynosi 2,85 u kobiet i 2,53 u mężczyzn. W rozkładzie wypowiedzi przeważają oceny średnie lub niskie i bardzo niskie.

$$\chi^2 = 7,29, df = 4, p > 0,05$$

Ryc. 24. Przydatność biochemii w pracy zawodowej

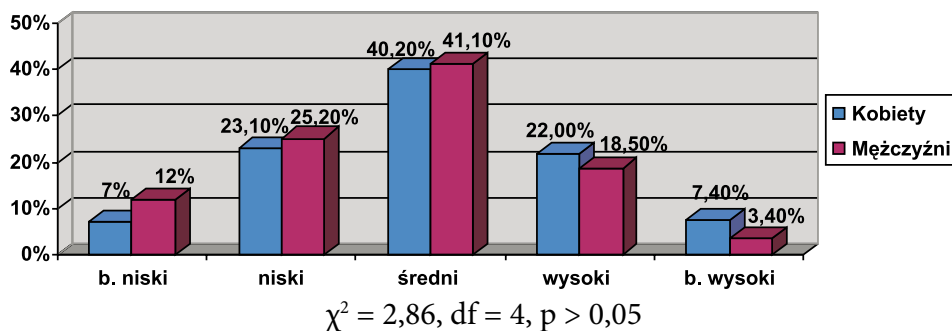

$$\chi^2 = 3,99, df = 4, p > 0,05$$

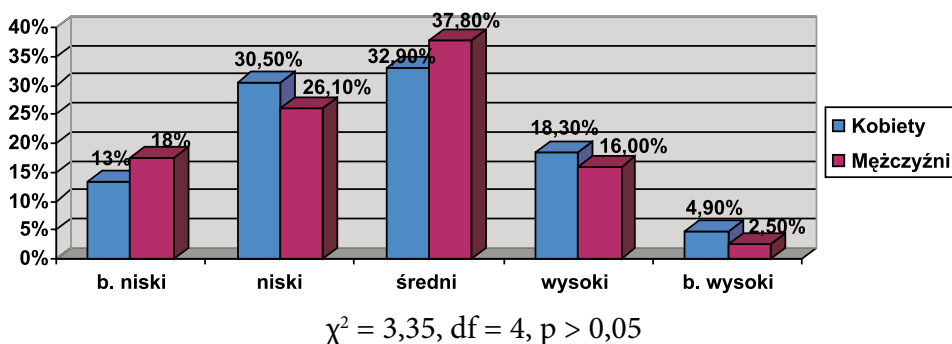
Ryc. 25. Przydatność w życiu wiedzy z zakresu biochemii

Bardzo zbliżone są wyniki w odniesieniu do biofizyki; wskaźnik przydatności w ocenie kobiet wynosi 2,84, a mężczyzn 2,80. Uwagi krytyczne studentów odnośnie tego przedmiotu są podobne jak w odniesieniu do biochemii, a wybrane treści dotyczące biomechaniki proponują wprowadzić do programu antropomotoryki. Przy okazji tych dwóch przedmiotów zgłaszane były uwagi o zbytym rozdrobnieniu programowym i wprowadzaniu przedmiotów o charakterze peryferyjnym, niekoniecznie istotnych dla

nauczyciela wychowania fizycznego. Jak również to, że kształcenie na tym kierunku powinno mieć bardziej profil zawodowy, a nie uniwersytecki.

Ryc. 26. Przydatność biofizyki w pracy zawodowej

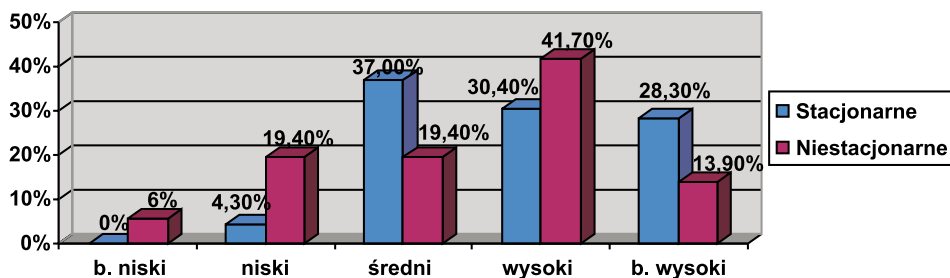

Ryc. 27. Przydatność w życiu wiedzy z zakresu biofizyki

Wspomniana wcześniej antropomotoryka jest interdyscyplinarną specjalnością naukową scalającą dorobek wielu dokonań badawczych z zakresu wiedzy o ruchach człowieka z dziedziny biologicznej, fizycznej, mechanicznej, chemicznej i społecznej. Zajmuje się potencjalną i efektywną stroną motoryczności człowieka, umożliwia mierzenie i porównywanie osiągnięć z zakresu różnych przejawów aktywności ruchowej. Jest ważnym przedmiotem kierunkowym. Poziom przydatności kompetencji z tej dziedziny oceniony został na poziomie średnim i wynosił w odniesieniu do użyteczności w pracy zawodowej; 3,61 kobiety, 3,49 mężczyźni oraz w przypadku przydatności w życiu; 3,18 kobiety i 3,14 mężczyźni. Wystąpiła przy tym różnica ($\chi^2=11,46, p < 0,02$) w ocenie przydatności zawodowej między kobietami ze studiów dziennych, które wyżej oceniły przydatność tych kompetencji niż ich koleżanki ze studiów zaocznich. Również w przypadku przydatności antropomotoryki w życiu pozazawodowym, zarówno kobiety jak i mężczyźni studiów stacjonarnych istotnie wyżej ocenili jej wartość niż

ich studenci studiów zaocznych (ryc. 28 i 29). W wypowiedziach na temat tego przedmiotu podkreślano znaczenie wymienionych wyżej kompetencji dla pracy zawodowej i ścisły związek z praktyką w diagnozowaniu i kontroli rozwoju motorycznego wychowanków oraz planowania zadań wychowania fizycznego w szkole.

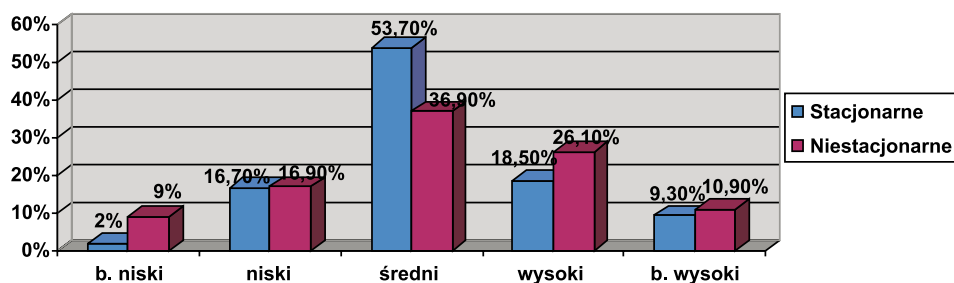
a) kobiety

$$\chi^2 = 11,46, df = 4, p < 0,02$$

Ryc. 28. Przydatność antropomotoryki w pracy zawodowej

a) mężczyźni

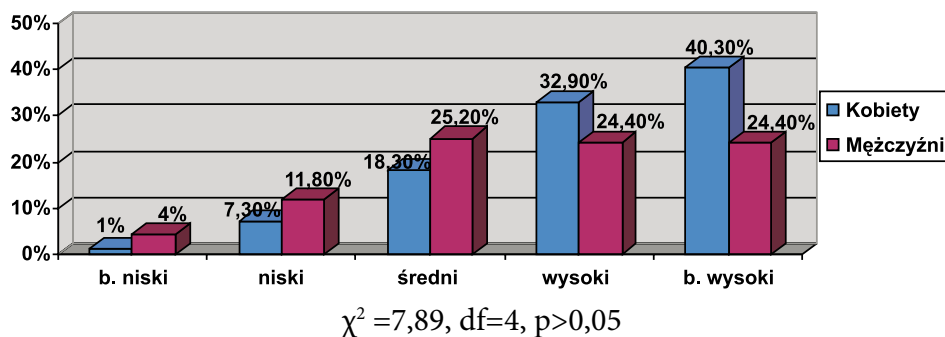
$$\chi^2 = 15,64, df=4, p<0,01$$

Ryc. 29. Przydatność w życiu kompetencji z zakresu antropomotoryki

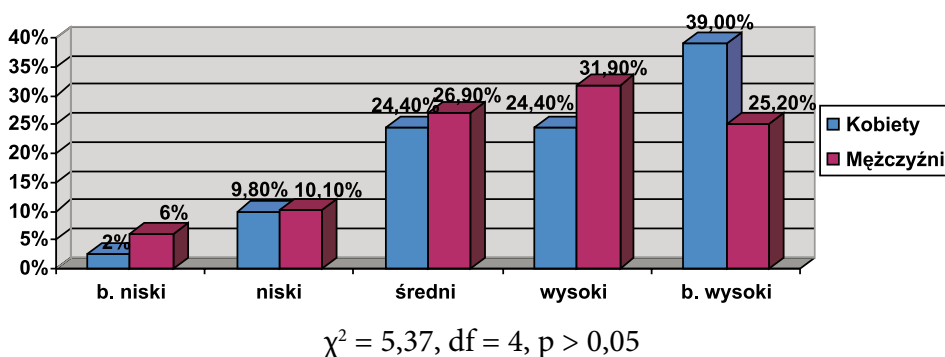
Przedmiotami typowo medycznymi w programie studiów są higiena i medycyna sportu.

Higiena jako dział medycyny bada wpływ środowiska na zdrowie fizyczne i psychiczne człowieka. Jej celem jest wskazywanie sposobów usuwania z życia ludzkiego wpływów ujemnych zagrażających człowiekowi i wskazywanie czynników dodatnich dobrze służących zdrowiu. Treści programu tego przedmiotu nakierowane są na higienę szkolną zajmująca się warunkami do przebywania i pracy dziecka w szkole. Przydatność kompetencji z tego zakresu została wysoko oceniona przez kobiety (Wp =4,01) i znacznie sł-

biej przez mężczyzn (Wp = 3,63). Kobiety znacząco wyżej doceniają przydatność higieny w pracy zawodowej niż mężczyźni (ryc. 30 i 31)

Ryc. 30. Przydatność higieny w pracy zawodowej

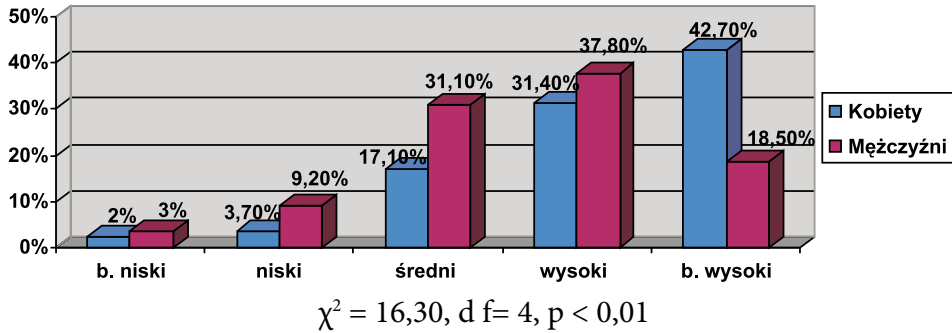

Ryc. 31. Przydatność w życiu kompetencji z zakresu higieny

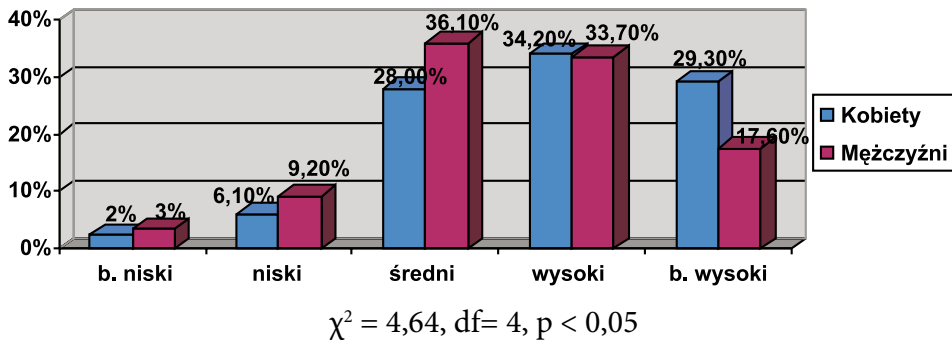
Bardzo zbliżone są wyniki badań w odniesieniu do przydatności medycyny sportowej – zajmującej się problemami opieki nad zdrowiem osób uprawiających sport. Treści programowe dotyczą między innymi; organizacji opieki medycznej w sporcie, profilaktyki stanów przeciążeniowych, postępowania w nagłych wypadkach zagrożenia życia, pierwszej pomocy w urazach sportowych, przeciwwskazań do uprawiania sportu, dopingu w sporcie, odnowy biologicznej. Przydatność w pracy zawodowej kompetencji z tego programu istotnie wyżej sobie cenią kobiety, wskazując 80% ocen powyżej wartości średniej niż mężczyźni – 50% ($\chi^2 = 16,30, p < 0,01$, ryc. 32). Na trochę niższym poziomie oceniono przydatność tych kompetencji poza pracą zawodową.

Z dziedzinami medycznymi wiąże się działalność rehabilitacyjna, która w programie studiów występuje jako przedmiot pod nazwą „Ćwiczenia korekcyjne z elementami rehabilitacji”. Celem tego przedmiotu jest przygotowanie studentów do prowadzenia w szkole zajęć z gimnastyki korekcyjnej.

Kompetencje z tego zakresu zostały najwyżej docenione w obu analizowanych kontekstach (ryc. 34 i 35).

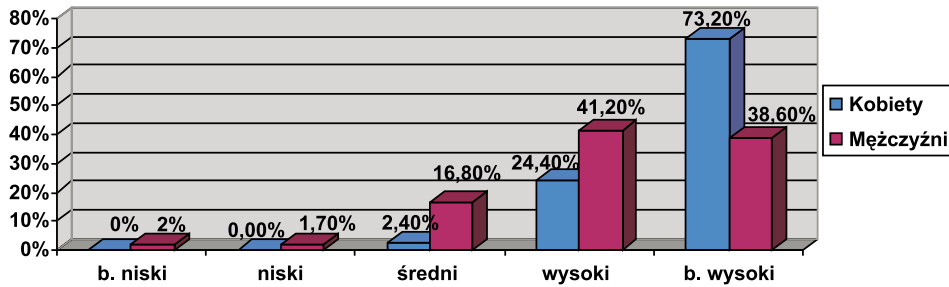

Ryc. 32. Przydatność medycyny sportu w pracy zawodowej

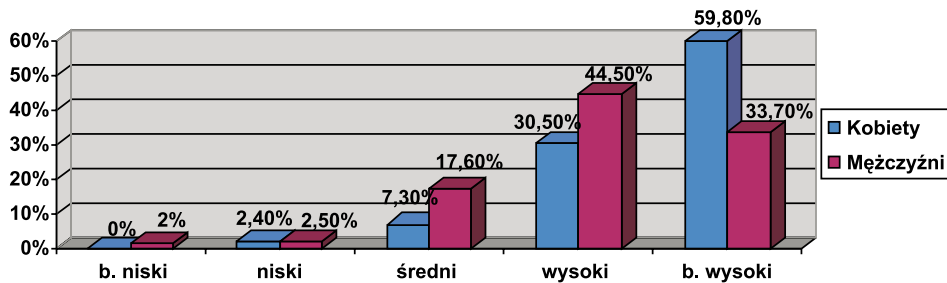
Ryc. 33. Przydatność w życiu kompetencji z dziedziny medycyny sportowej

Średnia wartość wskaźnika przydatności wyniosła 4,60 w opinii kobiet i 4,12 mężczyzn. Kobiety zdecydowanie wyżej oceniły przydatność tych kompetencji w pracy zawodowej niż ich koledzy ($\chi^2 = 26,92$, $p < 0,001$). Na uwagę zasługuje wyjątkowo duży odsetek wysokich i bardzo wysokich ocen przydatności tych kompetencji: kobiety 97,6%, a mężczyźni 80%. Nieco niżej, ale równie wysoko oceniono przydatność ćwiczeń korekcyjnych poza pracą: 90% ocen bardzo wysokich – kobiety oraz 78% mężczyźni. Zachodząca między ich ocenami różnica jest istotna statystycznie, jednak mniejsza niż w poprzednim przypadku ($\chi^2 = 15,21$, $p < 0,05$). W swobodnych wypowiedziach, zwłaszcza kobiety, podnosiły rangę tych kompetencji i doniosłość wczesnego zapobiegania powstawaniu wad postawy lub niedoborów motoryczności nie tylko u uczniów, ale również swoich biologicznych dzieci.

$$\chi^2 = 26,92, df=4, p < 0,001$$

Ryc. 34. Przydatność ćwiczeń korekcyjnych z elementami rehabilitacji w pracy zawodowej

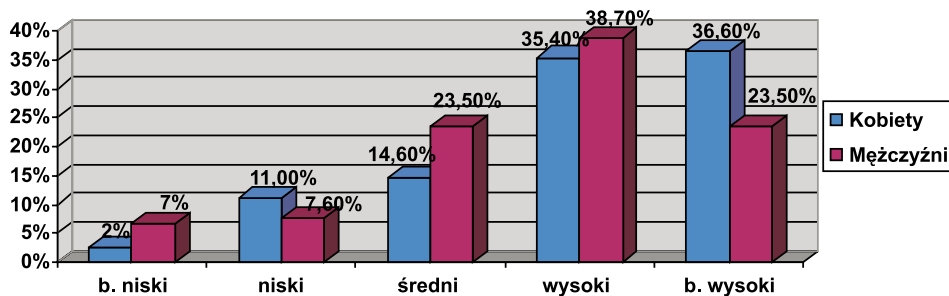

$$\chi^2 = 15,21, df = 4, p < 0,01$$

Ryc. 35. Przydatność w życiu ćwiczeń korekcyjnych z elementami rehabilitacji

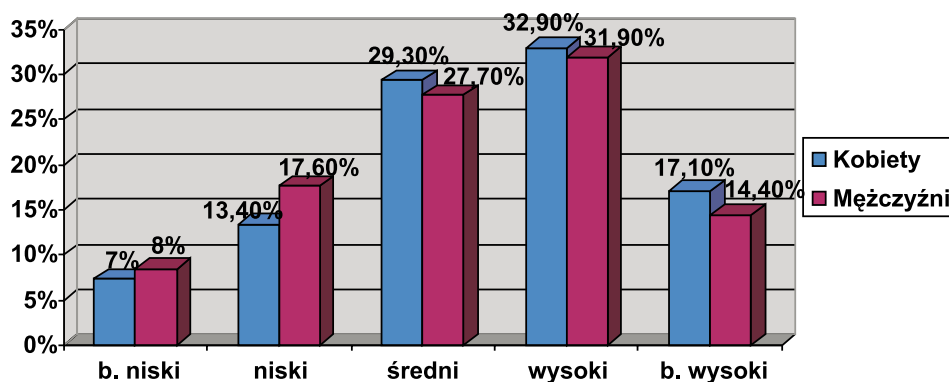
Przedmiotem kierunkowym, który również został zakwalifikowany do grupy biomedycznej jest teoria sportu. Powodem takiej klasyfikacji była dominująca rola czynnika biologicznego w materii, jaką zajmuje się ta dziedzina naukowa. Trening sportowy zmierza do maksymalizowania osiągnięć związanych z wydolnością organizmu i przebiegiem ruchu. Zewnętrzna aparatura treningowa jest tylko oprzyrządowaniem, obudową centrum jakim jest organizm w jego psychofizycznej kompozycji. Wywoływane zmiany są reakcją organizmu na dozowane bodźce. Wynik sportowy jest tego efektem.

Przydatność wiedzy z tego zakresu w pracy zawodowej została oceniona dosyć wysoko; wskaźnik przydatności w pracy zawodowej wynosił 3,92 – kobiety i 3,65 mężczyźni, a w odniesieniu do przydatności w życiu 3,38 – kobiety i 3,26 mężczyźni (ryc. 36 i 38). Wyższy wynik u kobiet nie spełnia wymogów przyjętego kryterium istotności statystycznej. W komentarzach podkreślano przydatność umiejętności planowania treningu sportowego lub rekreacyjnego oraz dozowania obciążeń treningowych.

$$\chi^2 = 7,37, df=4, p>0,05$$

Ryc. 36. Przydatność teorii sportu w pracy zawodowej

$$\chi^2 = 0,91, df=4, p>0,05$$

Ryc. 37. Przydatność w życiu kompetencji z teorii sportu

Podsumowując wyniki badań nad przydatnością analizowanych kompetencji biomedycznych (tab. 3) wyraźnie widać dwa przedmioty najbardziej przydatne zarówno w pracy zawodowej, jak i ich zastosowaniu w życiu pozazawodowym; są nimi ćwiczenia korekcyjne i rehabilitacyjne oraz anatomia. Natomiast najmniej przydatnymi studenci uznali antropologię, biochemię i biofizykę. Być może wskaźnik przydatności byłby wyższy, gdyby dobór treści był lepiej dobrany pod kątem praktycznej użyteczności. Wałorem różnicującym te kompetencje jest ich związek z praktyką, to co da się wykorzystać bardziej lub mniej bezpośrednio w prowadzeniu zajęć lub w ich przygotowaniu. Im bardziej treści programu są odległe od zastosowań praktycznych, tym mniejszą mają użyteczność.

Tabela 3

Układ hierarchiczny przydatności przedmiotów biomedycznych

A. Kobiety – łącznie (studia dzienne i zaoczne)					
Lp.	Przydatność zawodowa		Lp.	Przydatność w życiu	
	Przedmioty	Wskaźnik		Przedmioty	Wskaźnik
1.	Ćwiczenia korekcyjne	4,71	1.	Ćwiczenia korekcyjne	4,48
2.	Anatomia	4,31	2.	Anatomia	4,06
3.	Medycyna sportu	4,09	3.	Higiena	3,93
4.	Higiena	4,08	4.	Medycyna sportu	3,81
5.	Teoria sportu	3,92	5.	Fizjologia	3,70
6.	Fizjologia	3,89	6.	Teoria sportu	3,38
7.	Antropomotoryka	3,61	7.	Biologia	3,37
8.	Biologia	3,42	8.	Antropomotoryka	3,18
9.	Biochemia	3,01	9.	Antropologia	2,89
10.	Antropologia	3,09	10.	Biofizyka	2,69
11.	Biofizyka	2,99	11.	Biochemia	2,68
Wartość średnia		3,74	Wartość średnia		3,16

A. Mężczyźni – łącznie (studia dzienne i zaoczne)					
Lp.	Przydatność zawodowa		Lp.	Przydatność w życiu	
	Przedmioty	Wskaźnik		Przedmioty	Wskaźnik
1.	Ćwiczenia korekcyjne	4,13	1.	Ćwiczenia korekcyjne	4,11
2.	Anatomia	3,92	2.	Anatomia	3,80
3.	Fizjologia	3,89	3.	Fizjologia	3,72
4.	Teoria sportu	3,65	4.	Higiena	3,60
5.	Higiena	3,62	5.	Medycyna sportu	3,53
6.	Medycyna sportu	3,60	6.	Teoria sportu	3,26
7.	Antropomotoryka	3,49	7.	Biologia	3,16
8.	Biologia	3,20	8.	Antropomotoryka	3,14
9.	Antropologia	3,01	9.	Antropologia	2,81
10.	Biofizyka	3,01	10.	Biofizyka	2,59
Wartość średnia		3,48	Wartość średnia		3,37

Samoocena poziomu nabytych kompetencji z przedmiotów biomedycznych jest nieco niższa od oceny ich przydatności i wynosi: $W_k = 3,76$ – kobiety, $3,17$ – mężczyźni ze studiów dziennych oraz $W_k = 3,35$ – kobiety i $3,18$ – mężczyźni ze studiów zaocznych.

3.4. Poziom kompetencji sportowych

Trzecią dziedziną kształcenia na kierunku wychowanie fizyczne jest kształcenie w specjalnościach sportowych, będących najbardziej wyrazistymi przejawami technologii edukacyjnej w przygotowaniu do pracy zawodowej przyszłego nauczyciela wychowania fizycznego. Ważne przy tym jest nie tylko zapoznanie z warsztatem metodycznym obejmującym metody, formy i środki oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych, ale również usprawnienie osobiste, opanowanie technik ruchowych z zakresu dyscyplin indywidualnych i zespołowych. Cechą dobrego nauczyciela wychowania fizycznego powinna być wysoka sprawność ruchowa i bogaty zasób umiejętności ruchowych, mogących służyć jako wzorzec i bogata oferta ruchowa dla uczniów. W badaniach nad kompetencjami z tego zakresu rozpoznawano przydatność i poziom opanowania siedmiu podstawowych dziedzin sportowych w tym: gimnastykę, pływanie, lekkoatletykę, piłkę nożną, piłkę siatkową, piłkę koszykową, piłkę ręczną oraz interdyscyplinarną dziedzinę jaką są gry i zabawy ruchowe. Programy tych przedmiotów dotyczą opanowania umiejętności specyficznych dla danej dyscypliny lub dziedziny i tzw. „metodyk szczegółowych”, których głównym wyróżnikiem jest specyfika nauczania danej dziedziny aktywności ruchowej lub dyscypliny sportu pod względem techniki, czasem taktyki ruchu oraz obowiązujących przepisów lub reguł postępowania.

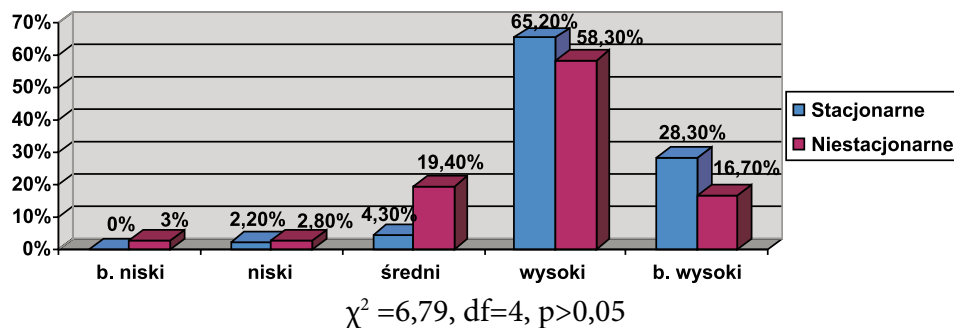
Z dydaktycznego punktu widzenia stanowią one skarbnicę ćwiczeń ruchowych, czyli podstawowych środków wychowania fizycznego. Im bogatszy zasób ćwiczeń będzie posiadał nauczyciel, tym łatwiej będzie mu przeprowadzić dobrą, skuteczną, atrakcyjną lekcję wychowania fizycznego lub inne zajęcia ruchowe.

Dokonując samooceny poziomu kompetencji sportowych (ryc. 38) 32,8% mężczyzn i 23,2% kobiet oceniło je na poziomie bardzo wysokim, 55,5% mężczyzn i 62,2% kobiet na poziomie wysokim, około 10% na poziomie średnim. Tylko 3% kobiet oceniło się na poziomie niższym. W ujęciu łącznym 85% studentów ocenia swoje kompetencje jako wysokie lub bardzo wysokie. Jest to wynik rojujący nadzieje, iż z powodzeniem dadzą oni sobie radę w realizacji zadań programowych z tego zakresu w przyszłej pracy zawodowej.

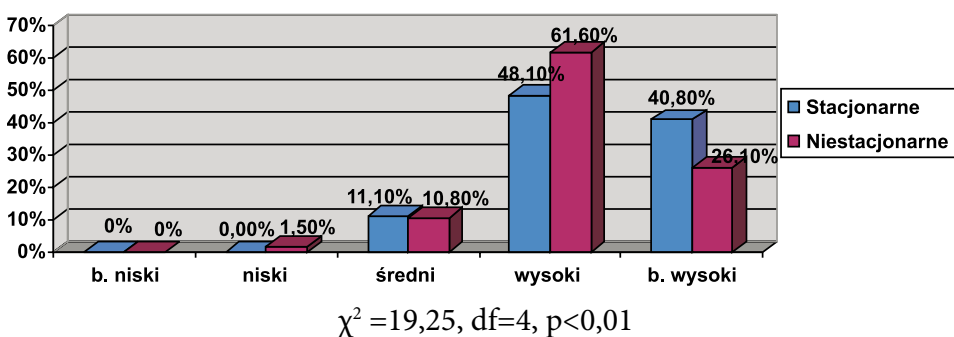
Można śmiało powiedzieć, że fundamentalne znaczenie dla prowadzenia zajęć wychowania fizycznego ma gimnastyka podstawowa, stanowiąca jakoby alfabet ćwiczeń ruchowych począwszy od postaw wyjściowych

i prostych przebiegów ruchu po wyrafinowane czynności ruchowe. Umiejętności gimnastyczne mają kluczowe znaczenie dla sprawności ruchowej ucznia i sprawności metodycznej nauczyciela prowadzącego zajęcia.

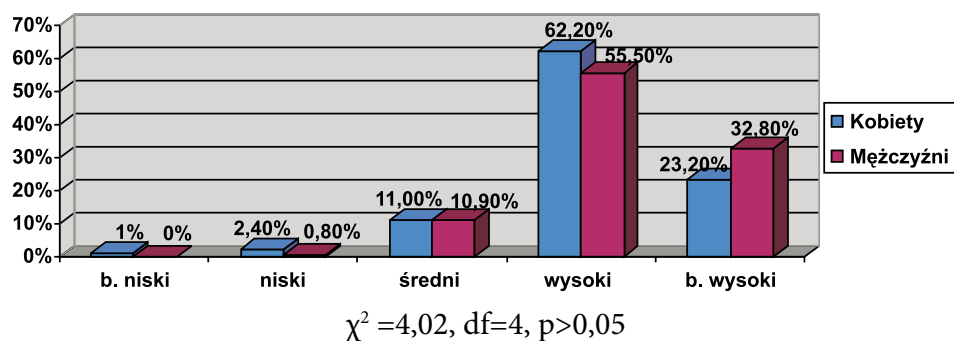
a) kobiety

b) mężczyźni

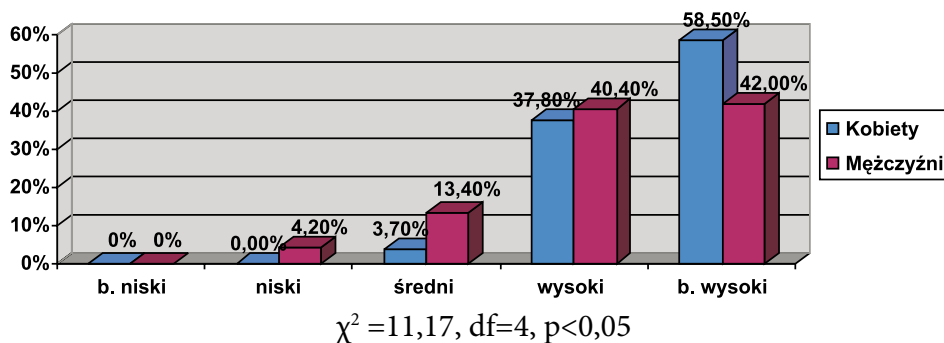
c) łącznie

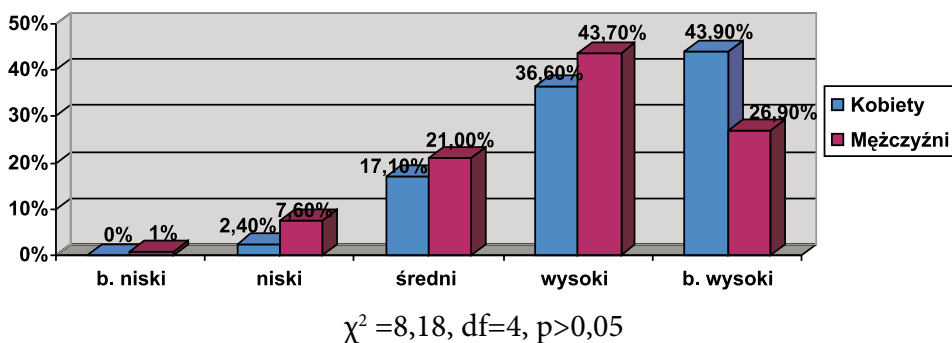
Ryc. 38. Samoocena poziomu opanowania kompetencji z przedmiotów sportowych

Wysoką przydatność kompetencji z programu gimnastyki w pracy zawodowej potwierdza w badaniach 96% kobiet i 83% mężczyzn, natomiast jej przydatność poza pracą 80% kobiet i 90% mężczyzn (ryc. 39 i 40). Ko-

biety istotnie ($\chi^2 = 11,17$, $p < 0,05$) wyżej cenią przydatność gimnastyki w pracy zawodowej ($W_p = 4,54$) niż mężczyźni ($W_p = 4,24$), a w przypadku przydatności w życiu wartość wskaźnika jest trochę niższa (kobiety – 4,22, mężczyźni – 3,88). Nie występują istotne różnice między studentami studiów dziennych i zaocznymi.

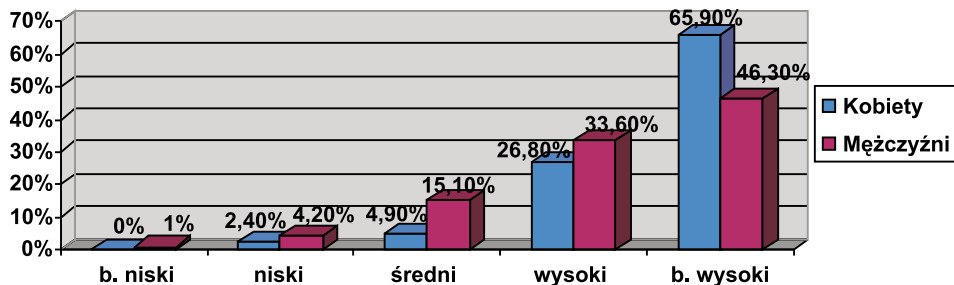

Ryc. 39. Przydatność gimnastyki w pracy zawodowej

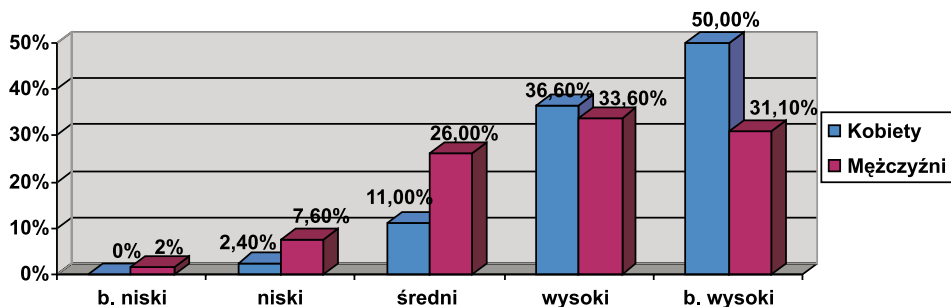
Ryc. 40. Przydatność gimnastyki w życiu

Podobną rangę jak gimnastyka podstawowa w metodyce wychowania fizycznego spełniają gry i zabawy ruchowe. Mają one charakter interdyscyplinarny, bazując na naturalnych formach ruchowych takich jak: bieg, rzut, skok, wspinanie itp. stanowią fundament, na którym opiera się nie tylko aktywność dziecka we wczesnych okresach rozwoju osobniczego i początkowych etapach edukacyjnych, ale bazuje na nich metodyka treningu sportowego wszystkich dyscyplin sportowych.

$$\chi^2 = 9,97, df=4, p<0,05$$

Ryc. 41. Przydatność gier i zabaw ruchowych w pracy zawodowej

$$\chi^2 = 13,85, df=4, p<0,01$$

Ryc. 42. Przydatność w życiu kompetencji z gier i zabaw ruchowych

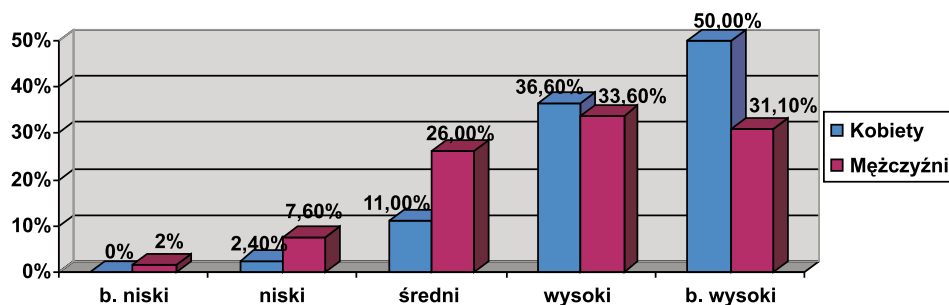
Rangę i przydatność tych kompetencji uznają badani studenci: oceny bardzo wysokiej i wysokiej przydatności w pracy zawodowej zaznacza 92% kobiet i 79% mężczyzn (ryc. 41 i 42), a w odniesieniu do drugiej kategorii użyteczności 87% kobiet i 65% mężczyzn. Średnia wartość wskaźnika przydatności wynosi: 4,44 – kobiety i 4,03 – mężczyźni. W obu rodzajach użyteczności istotnie wyżej ($\chi^2 = 9,97, p<0,05$ i $\chi^2 = 9,97, p<0,05$) cenią je sobie kobiety niż mężczyźni.

Kobiety szczególnie podkreślają przydatność gier i zabaw w życiu rodzinnym w toku wychowywania dzieci, także podczas organizowania sobie różnych form rekreacji ruchowej, bowiem oprócz aktywności ruchowej gry i zabawy wywołują pozytywne – radosne, emocje wzmacniające zdrowie psychiczne.

Bardziej wyrafinowane od gier i zabaw ruchowych są gry sportowe. Oparte na ustalonych przepisach stwarzają szansę na ruchowe wyżycie się, wykazanie umiejętnościami technicznymi i taktycznymi, umiejętnością szybkiego rozpoznania sytuacji i podjęcia odpowiedniej decyzji w celu osiągnięcia pożądanego celu. Gry sportowe ze względu na otwarty charakter

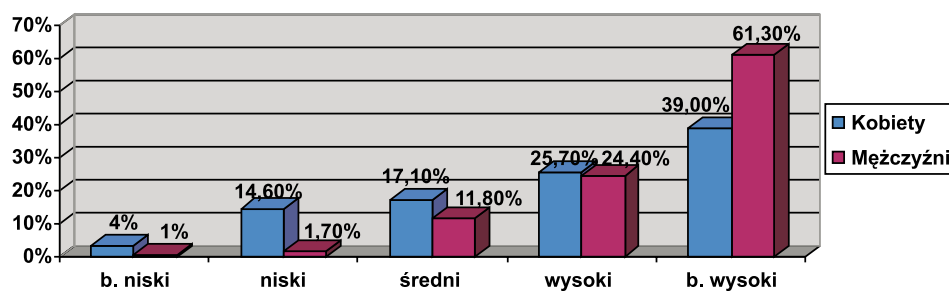
zadań ruchowych i możliwość wykazania się inwencją twórczą w rozwiązywaniu sytuacji problemowych są bardzo atrakcyjne dla dzieci oraz młodzieży szkolnej i z tego względu są przez nią preferowane w doborze środków wychowania fizycznego. Kompetentny nauczyciel może poprzez tę formę aktywności ruchowej wpływać na kształtowanie się proaktywnych postaw swoich podopiecznych i na wielostronność rozwoju, na wyrabianie zamiłowań ruchowych przydatnych w rekreacji fizycznej w okresie szkolnym lub w życiu dorosłym.

Piłka nożna – najpopularniejsza gra sportowa w Europie, Południowej Ameryce i nie tylko. Intriguje swoją odmiennością opanowania piłki nogą, urzeka swoją prostotą i dynamiką nie tylko chłopców, ale również coraz częściej dziewczęta. Na poziomie podstawowym nie wymaga szczególnych umiejętności ruchowych, ani warunków do jej uprawiania. Niesie wiele radosnych doznań, uczy współdziałania w zespole, daje możliwość wykazania się indywidualnymi umiejętnościami.

$$\chi^2 = 19,28, df=4, p<0,001$$

Ryc. 43. Przydatność w pracy zawodowej umiejętności gry w piłkę nożną

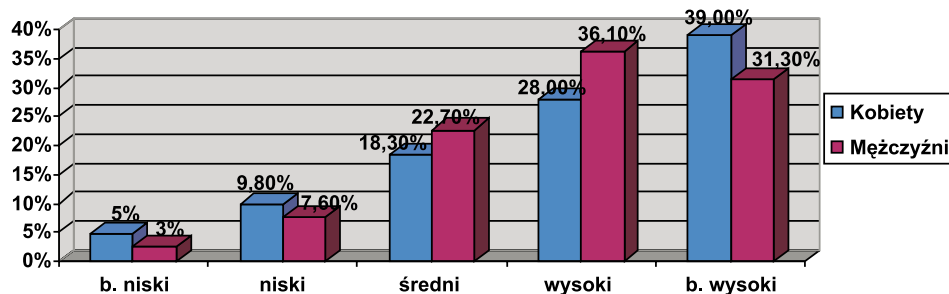

$$\chi^2 = 21,53 df=4, p<0,001$$

Ryc. 44. Przydatność w życiu umiejętności gry w piłkę nożną

Pomimo wymienionych walorów, nie przekonuje ona kobiet, które zdecydowanie niżej ($\chi^2 = 19,28, p<0,001$, ryc. 43 i 44) oceniły jej przydatność

dydaktyczną (Wp = 3.83) niż mężczyźni (Wp = 4,43) . Jeszcze silniej zaznacza się to zróżnicowanie ($\chi^2 = 21,53$, $p < 0,001$) w odniesieniu do przydatności piłki nożnej poza pracą zawodową (3,18 – kobiety, 4,13 – mężczyźni). Stosunek do przydatności tej dyscypliny sportowej do realizacji programu w szkole jest krańcowo różny: dla mężczyzn jest to najbardziej przydatny dobór środków do realizacji zadań wychowania fizycznego w szkole (88% ocen wysokich bardzo wysokich), dla kobiet (65%) mniej przydatny i najslabszy spośród rozpatrywanych dziedzin aktywności ruchowej. Mężczyźni mocno podkreślają przydatność piłki nożnej w rekreacji ruchowej, natomiast kobiety lokują tę grę jako najmniej przydatną w obu rozpatrywanych kategoriach, przypisując jej około 20% ocen niskich lub bardzo niskich. Dużą popularnością zwłaszcza w środowisku szkolnym cieszy się piłka ręczna. Zespołowa gra sportowa oparta o naturalne sprawności ruchowe takie jak bieg, skok rzut, wpływa korzystnie na rozwijanie ogólnej sprawności ruchowej. Nieskomplikowane przepisy, łatwa na poziomie podstawowym technika, niewielkie wymagania bazowo-sprzętowe czynią ją dostępną do uprawiania w każdej szkole. Jest ona obecna w programach prawie wszystkich szkół. Brak spektakularnych sukcesów reprezentacji kraju spowodował w ostatnich latach stopniowy spadek popularności tej dyscypliny. Taką tendencję dostrzega się również w opiniach badanych studentów, przy czym występuje tutaj duża zgodność poglądów obu podmiotów, wskaźnik przydatności wynosi: 3,86 i 3,56 – kobiety oraz 3,85 i 3,46 u mężczyzn.

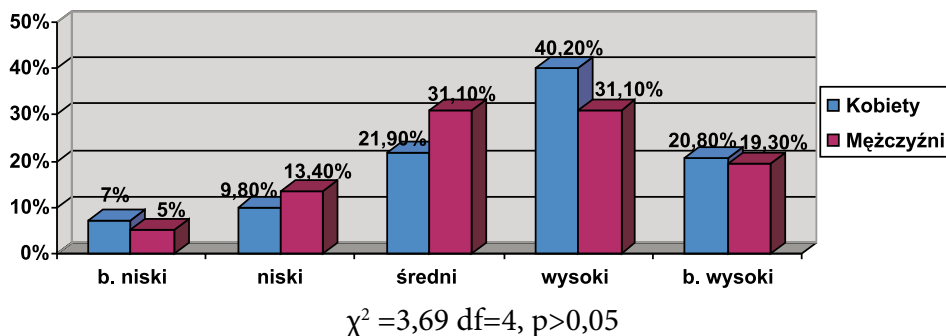
$$\chi^2 = 3,34 \text{ df}=4, p > 0,01$$

Ryc. 45. Przydatność w pracy zawodowej umiejętności gry w piłkę ręczną

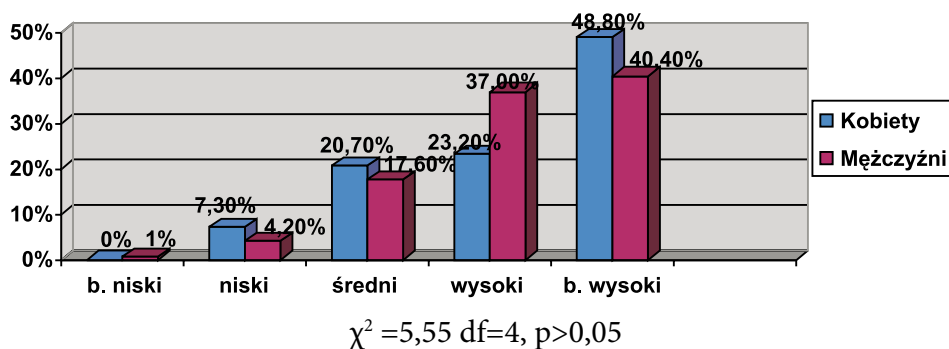
W przełożeniu na rozkład wypowiedzi (ryc. 45 i 46) oznacza to, iż 67% kobiet i 61% mężczyzn kwalifikuje przydatność tych kompetencji w pracy jako wysoką lub bardzo wysoką i trochę niżej przydatność poza pracą – 61% mężczyźni, 54% kobiety.

Trzecią z badanych zespołowych gier sportowych o charakterze lokomocyjnym jest koszykówka. Niegdyś tzw. „dyscyplina akademicka” spopulary-

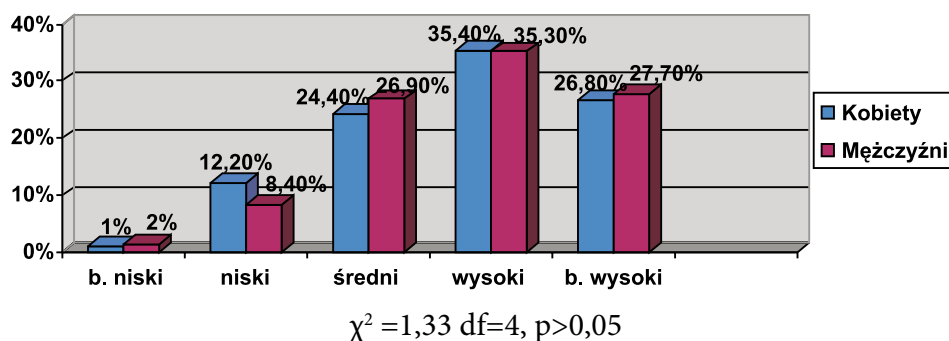
zowana w uniwersytetach amerykańskich doczekała się ekspansji na świat głównie dzięki wyczynom w amerykańskiej lidze NBI. Wymaga ogromnej ruchliwości, precyzji i spostrzegawczości, przez swoją dynamikę i zmienność sytuacji jest ciekawa, daje szansę ruchowego wyżycia się. Nie wymaga dużych nakładów do jej uprawiania. W wersjach uproszczonych można w nią grać na podwórkach i placach zabaw.

Ryc. 46. Przydatność w życiu umiejętności gry w piłkę ręczną

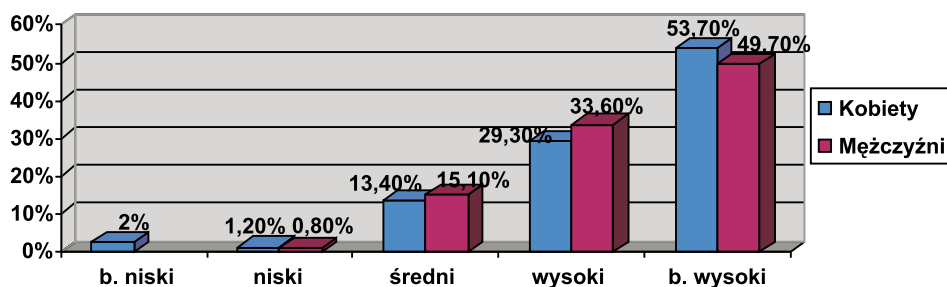
Ryc. 47. Przydatność w pracy kompetencji z piłki koszykowej

Ryc. 48. Przydatność w życiu kompetencji z piłki koszykowej

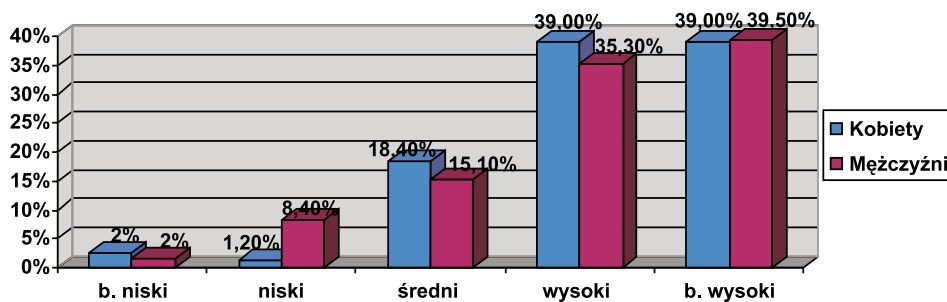
Poglądy badanych studentów na przydatność koszykówki są prawie identyczne; średnia wartość wskaźnika przydatności zawodowej wynosi 4,14, natomiast przydatności w życiu 3,78. W ujęciu procentowym oznacza to 67% ocen wysokich i bardzo wysokich dla przydatności zawodowej oraz 63% dla przydatności w życiu (ryc. 47 i 48).

Ostatnio dzięki sukcesom polskich siatkarzy i siatkarek popularna jest piłka siatkowa, gra wywodząca się również z halowych gier akademickich. Siatkówka jest grą techniczną, bez opanowania podstaw techniki i taktyki nie daje przyjemności, stąd łatwo się do niej zniechęcić. Z kolei na średnim poziomie technicznym jest bardzo dynamiczna i emocjonująca. Po odpowiedniej adaptacji warunków może z powodzeniem być realizowana na zajęciach wychowania fizycznego w szkole podstawowej. Jej odmiana – siatkówka plażowa przyciąga coraz większe rzesze nie tylko młodych ludzi, ale również ludzi w dojrzałym wieku.

$$\chi^2 = 1,54, df=4, p>0,05$$

Ryc. 49. Przydatność piłki siatkowej w pracy zawodowej

$$\chi^2 = 5,21 df=4, p>0,05$$

Ryc. 50. Przydatność w życiu kompetencji z piłki siatkowej

Dużą przydatność siatkówki zgodnie potwierdzają kobiety i mężczyźni, uzyskując taką samą wartość wskaźnika przydatności zawodowej (4,29)

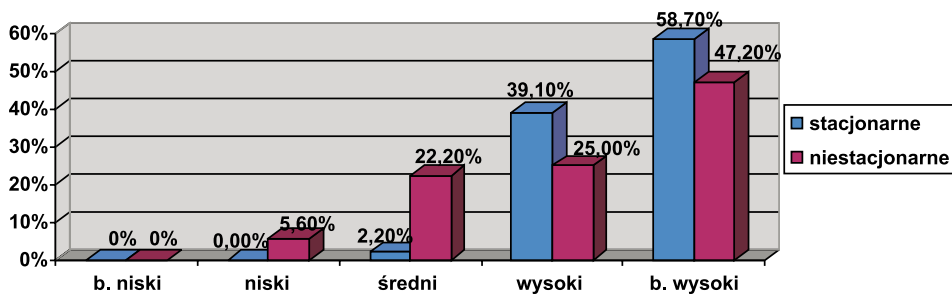
i podobna w odniesieniu do przydatności w życiu (4,01 kobiety, 3,95 mężczyźni). Z rozkładu wypowiedzi widać wyraźną dominację ocen bardzo wysokich i wysokich; w ujęciu łącznym 85% dla przydatności zawodowej i 76% przydatności w życiu (ryc. 49 i 50).

Poza piłką nożną, która dla mężczyzn jest najważniejszą z gier, a dla kobiet najmniej przydatną, siatkówka najbardziej jednoczy poglądy badanych, co w ujęciu łącznym kobiet i mężczyzn stawia ją na czele analizowanych gier sportowych. Niewątpliwie na pozycję siatkówki, wśród innych gier, wpływ ma kontekst społeczno-kulturalny spowodowany polską specyfiką kibicowania tej dyscyplinie sportu. Może ona być przykładem kulturalnego udziału w imprezie sportowej, wzorem dla innych dziedzin oraz imprez rekreacyjno-sportowych, w tym także szkolnych, których celem jest wspólne przeżywanie, jakie powoduje współzawodnictwo sportowe i wspólna zabawa. Taki transfer pozytywnych wartości i socjalizacyjne oddziaływanie jest ze wszech miar pożądanym w pracy dydaktyczno-wychowawczej nauczyciela wychowania fizycznego.

Wśród dyscyplin sportowych obecnych w programach szkolnych i programie studiów wychowania fizycznego bardzo ważne miejsce lekkoatletyka. Nie bez powodu nazywana królową sportu, bowiem ukazuje piękno i ekstremalność możliwości ludzkich pod względem zdolności motorycznych. Oparte na naturalnych ruchach i użyteczności w życiu konkurencje lekkoatletyczne dają możliwość wykazania się szybkością, wytrzymałością, skocznością lub siłą dynamiczną. We współzawodnictwie lekkoatletycznym chętnie uczestniczą dzieci i młodzież, każdy może znaleźć odpowiednią konkurencję, stosownie do swoich możliwości lub zainteresowań. Uprawianie większości konkurencji jest ogólnie dostępne, zwłaszcza konkurencji biegowych, bowiem nie wymagają one specjalnych urządzeń i z powodzeniem mogą być realizowane w terenie, który jest naturalną bazą treningową, poczynając od poziomu podstawowego po poziom wyczynowy.

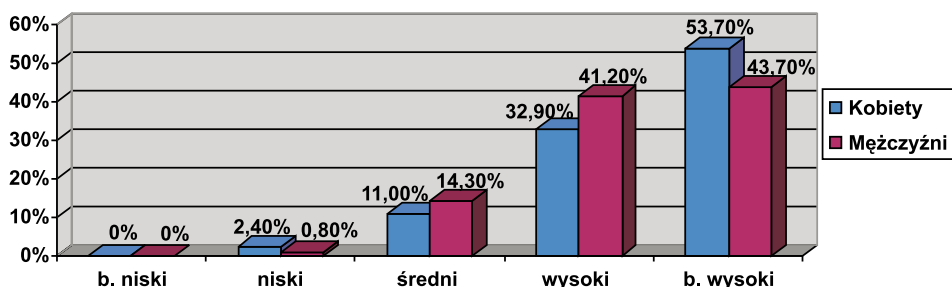
Specyficzne dla lekkiej atletyki środki oddziaływania znalazły wysokie lub bardzo wysokie uznanie dla przydatności zawodowej – 85% i trochę słabsze dla przydatności w życiu – 73% (ryc. 51 i 52). Studentki ze studiów dziennych znacznie wyżej oceniły przydatność lekkiej atletyki w pracy (98%) niż ich koleżanki ze studiów zaocznych (72%). Wysoki wskaźnik przydatności w pracy zawodowej i poza nią (kobiety – 4,35 i 4,01, mężczyźni – 4,28 i 3,99) stawiają lekkoatletykę w czołówce dyscyplin, które winny się znaleźć w programach szkolnego wychowania fizycznego.

a) kobiety

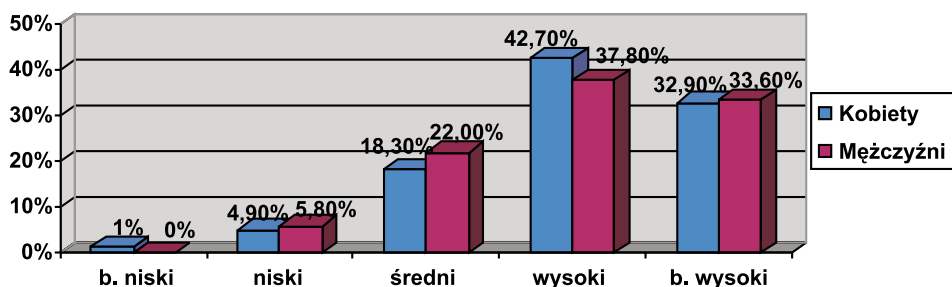
$$\chi^2 = 11,67, df=4, p<0,05$$

b) łącznie

$$\chi^2 = 3,14, df=4, p>0,05$$

Ryc. 51. Przydatność lekkiej atletyki w praktyce zawodowej

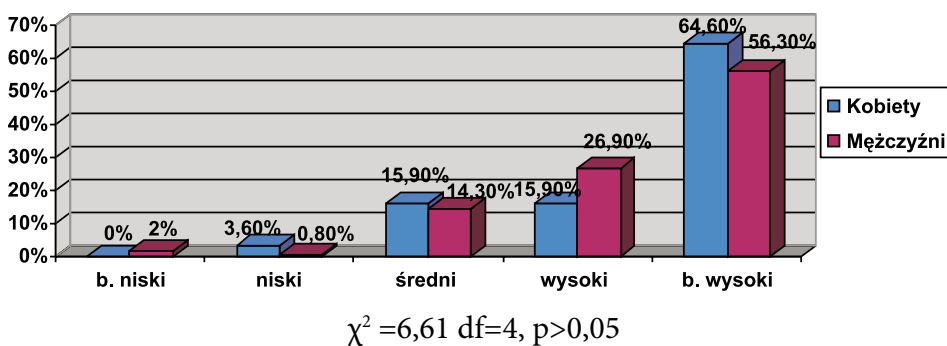
$$\chi^2 = 2,27, df=4, p>0,05$$

Ryc. 52. Przydatność w życiu lekkiej atletyki

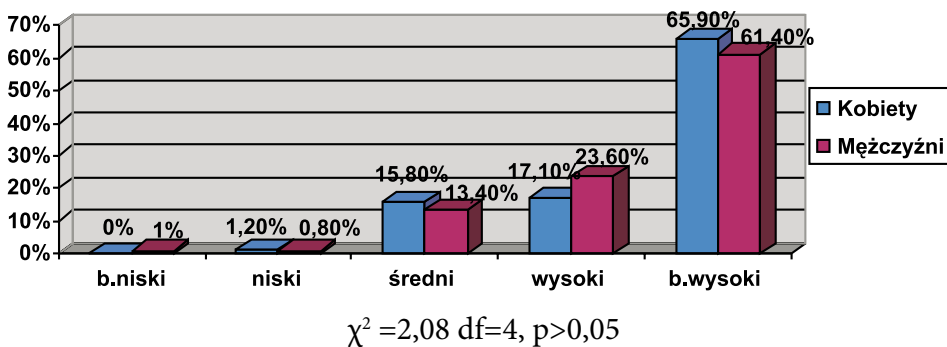
W komentarzach podkreślano łatwość w realizacji podstawowych zadań lekkoatletycznych i naturalną skłonność klas młodszych do rywalizacji w konkurencjach lekkoatletycznych, ale również wskazywano na brak takich emocji, jakie towarzyszą grom sportowym, przez co jest ona mniej atrak-

cyjna dla ćwiczących. Podkreślano potrzebę łączenia jej z grami i zabawami terenowymi.

Zbliżoną do lekkiej atletyki dziedziną aktywności ruchowej jest pływanie, z tą różnicą, że odbywa się ono w środowisku wodnym. Ma dla człowieka bardzo dużą wartość utylitarną, zwłaszcza pod względem bezpieczeństwa, hartowania organizmu, harmonijnego rozwoju fizycznego, daje możliwość sportowej rywalizacji, a nade wszystko otwiera możliwość rekreacji nad wodą. Warunkiem uprawiania pływania jest dostępność do akwenów wodnych, naturalnych lub sztucznych pływalni otwartych lub krytych. W naszych warunkach atmosferycznych ogromne znaczenie mają kryte baseny, na których można by prowadzić zajęcia z pływania w ciągu roku szkolnego. Niestety liczba basenów krytych w naszym kraju jest jeszcze ciągle niewielka, a dostępność do nich dla szkół bardzo trudna.

Ryc. 53. Przydatność pływania w pracy zawodowej

Ryc. 54. Przydatność w życiu umiejętności pływania

Rangę i potrzebę pływania w pracy szkoły i w życiu osobistym doceniają badani studenci, przypisując mu najwyższy wskaźnik przydatności; Wp = 4,40 i 4,47 – kobiety i 4,35 oraz 4,43 – mężczyźni. Jednomyślnie

ponad 80% badanych kobiet i mężczyzn przypisuje mu wysoką lub bardzo wysoką przydatność w szkole i w życiu poza nią (ryc. 53 i 54).

W zestawieniu zbiorczym (tab. 4) ukazującym układ hierarchiczny przydatności analizowanych kompetencji sportowych gry i zabawy ruchowe, pływanie i gimnastyka podstawowa zajmują czołowe miejsca. Mężczyźni wyróżniają również piłkę nożną i piłkę siatkową. Wysoko także ulokowana jest lekkoatletyka, natomiast niską pozycję zajmuje piłka koszykowa, a najniższą piłka ręczna. Wyjątek stanowi piłka nożna zajmująca pierwsze miejsce w użyteczności dydaktycznej w opinii mężczyzn, a zarazem ostatnie miejsce w opinii kobiet. Na poziom uznania czy też akceptacji określonych dziedzin aktywności ruchowej wpływa wiele czynników między innymi takie jak zainteresowania i upodobania ruchowe, tradycja, okresowe mody, warunki do realizacji, wpływ nauczyciela, w tym jakość prowadzonych, wzorce przekazane przez rodziców, oddziaływanie koleżanek i kolegów. Niewątpliwie nasi respondenci podlegali tym wpływom, a na podstawie doświadczeń z odbytych praktyk i bliższego poznania potrzeb i zainteresowań ruchowych uczniów wyrobili sobie pogląd na użyteczność dydaktyczną i w życiu osobistym omawianych dziedzin aktywności ruchowej, w których się rozwijali sportowo i metodycznie podczas zajęć na uczelni. Oceniając poziom swoich kompetencji z omawianych dziedzin sportowych, mężczyźni uzyskali średni wynik $W_k = 4,21$ i jest on trochę wyższy niż określony przez kobiety $W_k = 4,01$.

Tabela 4

Układ hierarchiczny przydatności przedmiotów sportowych

A. Kobiety – łącznie (studia dzienne i zaoczne)					
Lp.	Przydatność zawodowa		Lp.	Przydatność w życiu	
	Przedmioty	Wskaźnik		Przedmioty	Wskaźnik
1.	Gry i zabawy	4,55	1.	Pływanie	4,47
2.	Gimnastyka	4,54	2.	Gry i zabawy	4,34
3.	Pływanie	4,40	3.	Gimnastyka	4,22
4.	Lekkoatletyka	4,35	4.	Piłka siatkowa	4,10
5.	Piłka siatkowa	4,29	5.	Lekkoatletyka	4,01
6.	Piłka koszykowa	4,14	6.	Piłka koszykowa	3,75
7.	Piłka ręczna	3,86	7.	Piłka ręczna	3,56
8.	Piłka nożna	3,83	8.	Piłka nożna	3,18

B. Mężczyźni – łącznie (studia dzienne i zaoczne)					
Lp.	Przydatność zawodowa		Lp.	Przydatność w życiu	
	Przedmioty	Wskaźnik		Przedmioty	Wskaźnik
1.	Piłka nożna	4,43	1.	Pływanie	4,43
2.	Pływanie	4,35	2.	Piłka nożna	4,13
3.	Piłka siatkowa	4,29	3.	Lekkoatletyka	3,99
4.	Lekkoatletyka	4,28	4.	Piłka siatkowa	3,95
5.	Gry i zabawy	4,21	5.	Gimnastyka	3,88
6.	Gimnastyka	4,21	6.	Gry i zabawy	3,85
7.	Piłka koszykowa	4,13	7.	Piłka koszykowa	3,80
8.	Piłka ręczna	3,85	8.	Piłka ręczna	3,46

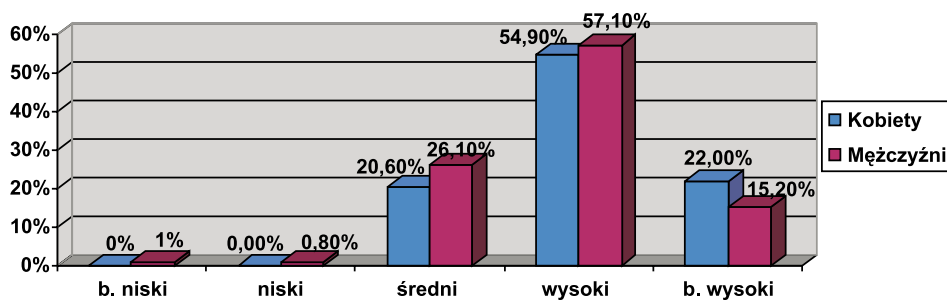
Podsumowując rozpatrywanie badanych kompetencji w trzech grupach przedmiotów kształcenia ujawnia się ich hierarchia; zarówno kobiety jak i mężczyźni nabyli największe kompetencje w przedmiotach sportowo-metodycznych ($Wk = 4,12$) na drugim miejscu znalazły się przedmioty humanistyczne (3,53) i na trzecim miejscu przedmioty biomedyczne (3,36). Poziomy kompetencji kobiet i mężczyzn w poszczególnych grupach przedmiotów są zbliżone, również nie występują istotne statystycznie różnice między studentami studiów stacjonarnych i zaocznych. Natomiast pojawiają się różnice między poszczególnymi frakcjami badanych, ale w przypadkach pojedynczych przedmiotów, co zostało w analizie wyników badań zaznaczone. Głoszona kularowo teza o znacząco niższym poziomie przygotowania studentów zaocznych nie znalazła w tych badaniach statystycznego potwierdzenia. Można w tym miejscu sugerować efekt zawyżonej samooceny, ale nabyte doświadczenie studentów podczas praktyk pedagogicznych i pochlebne opinie opiekunów praktyk na temat ich przygotowania metodycznego winny obiektywizować opinie wszystkich badanych studentów. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że zawarte w komentarzach wypowiedzi studentów ze studiów zaocznych były w wielu wypadkach głębsze, bardziej refleksyjne.

3.5. Interdyscyplinarne kompetencje warsztatowe i życiowe

Podstawą programu kształcenia na studiach są treści realizowane w ramach przedmiotów ogólnych, kierunkowych oraz treści specjalistyczne związane z danym kierunkiem lub wybraną specjalizacją. Pewne treści dotyczą niekiedy bardzo wąskiej specjalizacji, inne zaś mają charakter interdyscyplinarny. Takimi kompetencjami interdyscyplinarnymi są wiadomości i

umiejętności metodyczne realizowane przez tzw. metodykę ogólną, często połączoną z teorią dydaktyki oraz metodyki szczegółowe odnoszące się do poszczególnych dziedzin sportowych. Kompetencje studentów z tego zakresu mają swoje źródło w wielu programach z dziedziny humanistycznej, biomedycznej i sportowej oraz w doświadczeniach wyniesionych z praktyk pedagogicznych. Nabywane są one przez studentów spiralnie na przestrzeni kolejnych lat studiów i obejmują wiedzę o rozwoju psychofizycznym i motorycznym dziecka w poszczególnych okresach rozwoju osobniczego, umiejętności diagnozowania i planowania przedsięwzięć dydaktyczno-wychowawczych oraz dobierania strategii, metod form i środków potrzebnych do wspierania rozwoju fizycznego ucznia i przygotowania go czynnego udziału w kulturze fizycznej.

Kompetencje metodyczne znalazły duże uznanie w wypowiedziach badanych studentów, którzy na podstawie odbytych praktyk potrafią ocenić własne umiejętności metodyczne, a zwłaszcza swoją sprawność warsztatową w rzeczywistych szkolnych warunkach. Według dokonanej samooceny własnych kompetencji metodycznych (ryc. 55) są oni w większości dobrze (55%), lub bardzo dobrze (18%) przygotowani pod tym względem. Około 23% respondentów ocenia swoje przygotowanie metodyczne na poziomie średnim. Zdarzyły się również pojedyncze przypadki złego przygotowania. W ujęciu łącznym 77% badanych uważa swoje przygotowanie metodyczne jako dobre lub bardzo dobre. Warto w tym miejscu podkreślić, że w prowadzonych wcześniej przez autora badaniach nad poziomem przygotowania metodycznego studentów na praktykach metodycznych, ocena kompetencji metodycznych dokonana przez nauczycieli opiekunów praktyk była o około 20% wyższa od samooceny studentów (Szczepański s. 2002). Potwierdza to wiarygodność samooceny studentów. Wypowiedzi przedstawicieli wszystkich badanych frakcji były do siebie podobne.

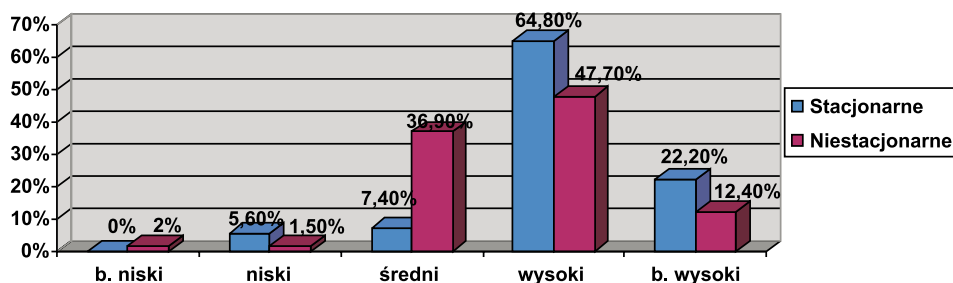

$$\chi^2 = 3,42 \text{ df} = 4, p > 0,05$$

Ryc. 55. Poziom wiedzy i umiejętności metodycznych do realizacji zajęć wychowania fizycznego

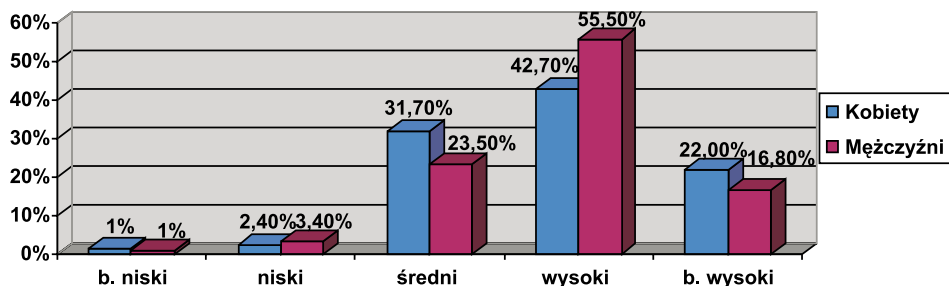
W dobie coraz to większej autonomiczności szkoły szczególnego znaczenia nabiera umiejętność dobrego planowania. Większość szkół realizuje zadania według własnych programów autorskich, a to wymaga odpowiednich kompetencji. Dlatego wydzielone zostało pytanie na temat umiejętności planowania. Planowanie oprócz wspomnianych programów autorskich obejmuje umiejętność sporządzania rocznych planów dydaktyczno-wychowawczych, planowania zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych oraz imprez sportowych, turystycznych i współpracy z rodzicami. Również w tym przypadku przeważająca większość badanych, w tym 72% mężczyzn i 65% kobiet określa swoje kompetencje na poziomie wysokim lub bardzo wysokim, a 32% kobiet i 24% mężczyzn na poziomie średnim (ryc. 56). Wyniki kobiet są do siebie podobne, natomiast występuje istotna różnica ($\chi^2 = 16,41$, $p < 0,01$) między poziomem kompetencji mężczyzn; mężczyźni ze studiów dziennych osiągnęli 87% ocen powyżej wartości średniej, a mężczyźni ze studiów zaocznych 60%.

a) mężczyźni

$$\chi^2 = 16,41 \text{ df} = 4, p < 0,01$$

b) łącznie

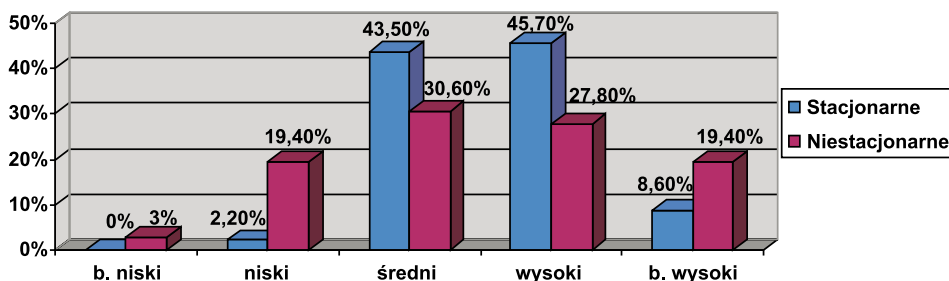

$$\chi^2 = 3,67 \text{ df} = 4, p > 0,05$$

Ryc. 56. Poziom kompetencji z zakresu programowania i planowania wf we wszystkich typach szkół

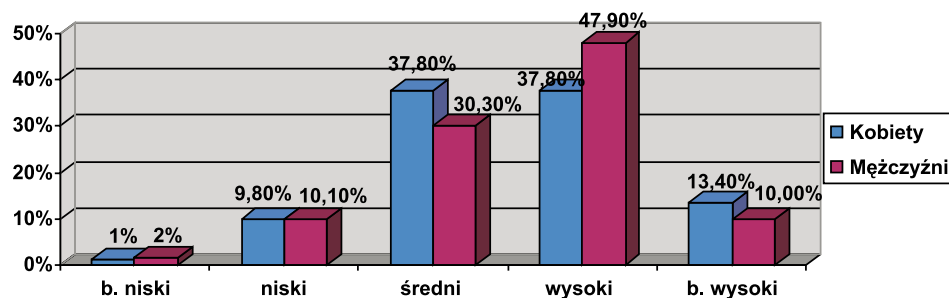
W toku zajęć metodycznych przeważnie omawiane są klasyczne, standardowe rozwiązania dydaktyczne jako wzorce do działań adaptacyjnych lub modyfikujących rozwiązanie określonych sytuacji dydaktycznych, stosownie do potrzeb i możliwości realizacyjnych. Rzeczywistość szkolna wielokrotnie jest inna niż ta opisana w podręcznikach, poradnikach lub omawiana na zajęciach metodycznych; zmieniają się warunki lub zadania, które należy rozwiązać samodzielnie, i do tego jest potrzebna samodzielność i inwencja twórcza. Zajęcia wychowania fizycznego lub inne o charakterze ruchowym cechuje ogromna dynamika, zmienność sytuacji i zdarzeń, amplituda nastrojów i związanych z tym oczekiwań uczniów; dlatego nauczyciel prowadzący te zajęcia musi być w swoim postępowaniu elastyczny, a nade wszystko kreatywny, innowacyjny, pomysłowy – potrafiący rozwiązać sytuację dydaktyczno-wychowawczą w sposób niestandardowy, inny, ale skuteczny. Takie umiejętności wiążą się ze zdolnościami, pewnymi predyspozycjami osobowościowymi, niegdyś określanymi talentem pedagogicznym. Przy udziale dobrej woli i pracowitości można je w pewnym zakresie wyćwiczyć.

a) kobiety

$$\chi^2 = 11,77 \text{ df} = 4, p < 0,05$$

b) łącznie

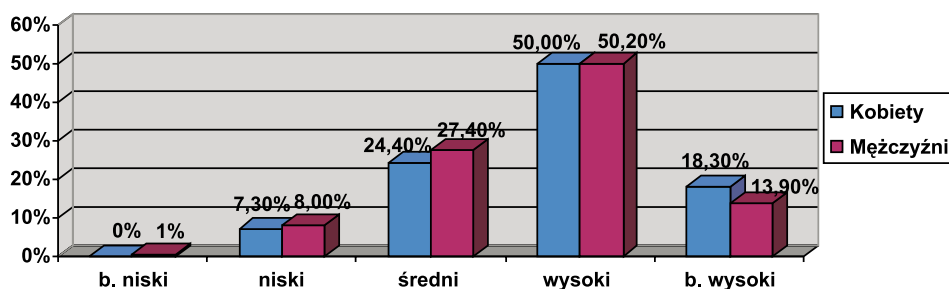

$$\chi^2 = 2,5 \text{ df} = 4, p > 0,05$$

Ryc. 57. Stopień innowacyjnego i twórczego podejścia do kształcenia i wychowania

Stwierdzony w badaniach stopień innowacyjnego i twórczego podejścia do kształcenia i wychowania jest ponadprzeciętny i wynosi w przypadku mężczyzn 57%, a w odniesieniu do kobiet 51% wskazań wysokich i bardzo wysokich (ryc. 57). Ponad 30% wypowiedzi to wskazania na poziom średni i około 10% poziom niski. W przypadku tej zmiennej zaznacza się istotna różnica ($\chi^2 = 11,77$, $p < 0,05$) między samooceną kobiet, szczególnie w ocenach poniżej wartości średniej, których u kobiet ze studiów zaocznych występuje 22%, a u ich koleżanek ze studiów stacjonarnych tylko 2%. Rozkład wypowiedzi jest bardzo zróżnicowany, na jego podstawie można powiedzieć, iż bardziej innowacyjne są kobiety ze studiów stacjonarnych niż ich koleżanki ze studiów zaocznych. Mężczyźni mają pod tym względem nieco wyższą samoocenę niż kobiety. Warto w tym momencie odwołać się do komentarzy na ten temat, z których wynika, że kobiety mają dużą chęć stosowania nowych rozwiązań, ale ogranicza je obawa przed popełnieniem jakiegoś błędu lub przyczynienia się do spowodowania wypadku podczas zajęć. Takich obaw nie zgłaszali mężczyźni.

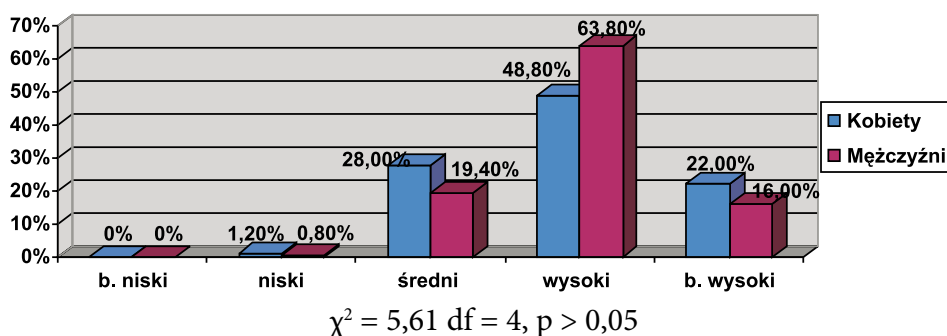
Kluczowym zagadnieniem programowym i metodycznym jest promocja zdrowia. Wcześniej analizowane było stanowisko badanych o przydatności przedmiotu wychowanie zdrowotne w praktyce zawodowej i w życiu osobistym. Wysokie uznanie dla tych kompetencji wskazuje na rangę wychowania zdrowotnego i ugruntowaną świadomość potrzeby takich oddziaływań. Pozytywny wydźwięk ma stwierdzony stopień przygotowania studentów do promocji zdrowia w szkole i środowisku lokalnym. Dwie trzecie badanych uznaje swój poziom przygotowania jako wysoki lub bardzo wysoki, a jedna czwarta za średni. Niewiele, bo około 8% przyznaje się do poziomu niskiego. Wypowiedzi wszystkich badanych grup respondentów są do siebie bardzo zbliżone (ryc. 58).

$$\chi^2 = 2,66 \text{ df} = 4, p > 0,05$$

Ryc. 58. Stopień przygotowania do promocji zdrowia w miejscu pracy i środowisku lokalnym

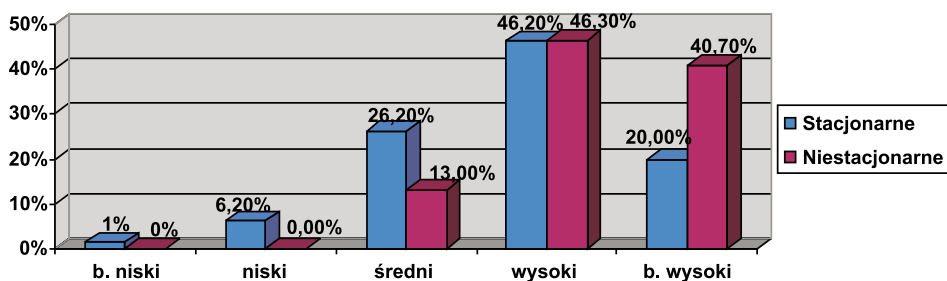
Szczególną spośród umiejętności warsztatowych cechą jest umiejętność kierowania zespołami ludzkimi. Wspominana wcześniej specyfika zajęć ruchowych charakteryzująca się dużą zmiennością sytuacji, potrzebą manewrowania grupą i czujności w sprawach bezpieczeństwa ćwiczących, wymaga od prowadzącego bardzo dużej sprawności organizacyjnej, a ta wynika z umiejętności kierowania grupą. Umiejętność kierowania grupą to także zdolność do mobilizowania i jednoczenia ludzi do wspólnego działania, umiejętność argumentowania potrzeb i zamierzeń oraz adekwatnego zarządzania posiadanymi zasobami. Umiejętność ta ściśle wiąże się z osobowościowymi predyspozycjami, zwłaszcza przywódczymi. Umiejętności takie można w sobie rozwijać na bazie doświadczeń i doskonalenia. Czasem jednak przychodzą one z trudem, co podkreślali często badani studenci.

Ryc. 59. Stopień przygotowania do kierowania zespołami ludzkimi

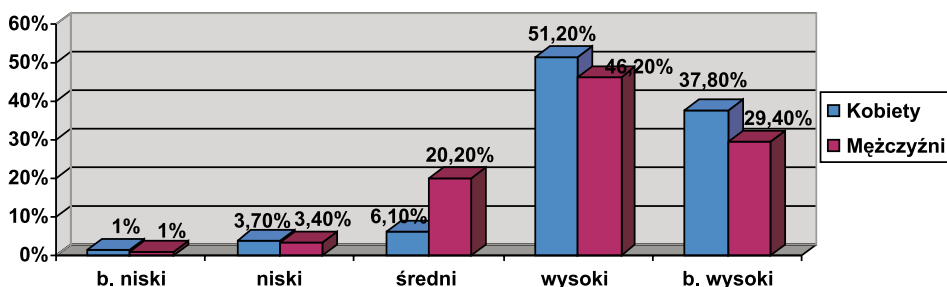
Pomimo iż w sprawozdaniach z praktyk odbywanych w szkołach zgłaszano najwięcej trudności w prowadzeniu zajęć związanych z utrzymaniem dyscypliny, ładu i sprawną organizacją, w obecnych badaniach cecha ta prezentuje się dobrze. Zdecydowana większość, bo 80% mężczyzn i 71% kobiet ocenia swoje kompetencje pod tym względem wysoko lub bardzo wysoko (ryc. 59). Znacznie więcej kobiet (28%) niż mężczyzn (19,4%) ocenia się na poziomie średnim. W komentarzach na ten temat podkreślano rolę praktyki w szkole, pracę na koloniach lub w klubach, gdzie nabywano kolejnych doświadczeń obycia z grupą, weryfikowano pewne działania pod kątem ich skuteczności. Umiejętność kierowania zespołami ludzkimi jest ważną i przydatną w życiu kompetencją, nabyte w toku studiów doświadczenia z tego zakresu mogą być z powodzeniem wykorzystywane w działalności społecznej lub podczas wykonywania innego zawodu niż nauczycielski lub trenerski.

a) mężczyźni

$$\chi^2 = 11,0 \text{ df} = 4, p < 0,05$$

b) łącznie

$$\chi^2 = 8,02 \text{ df} = 4, p > 0,05$$

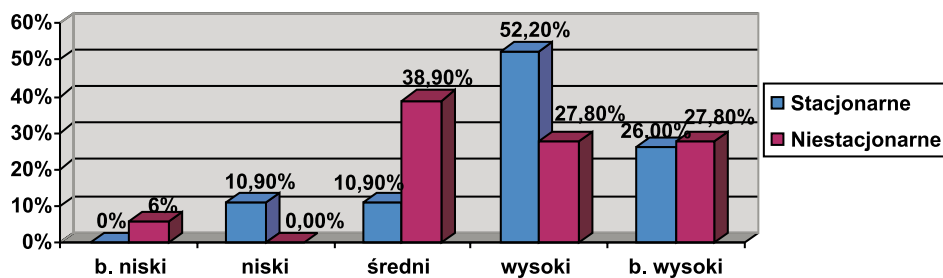
Ryc. 60. Wpływ praktyk na profesjonalizm zawodowy

W badaniach studenci bardzo wysoko ocenili wpływ praktyk na profesjonalizm zawodowy (ryc. 60); wyższe noty wystawiły kobiety, bowiem aż 87% wystawiło oceny wysokie i bardzo wysokie, mężczyźni trochę niższą 76%. Wystąpiło przy tym istotne zróżnicowanie między mężczyznami ze studiów zaocznych (81%) i dziennych (66%).

Praktyka w szkole lub innej placówce oświatowej daje studentowi możliwość sprawdzenia swoich kompetencji w warunkach rzeczywistych, nieraz odbiegających od wzorcowych modeli dydaktycznych prezentowanych na zajęciach teoretycznych lub ćwiczeniach laboratoryjnych, a nawet podczas lekcji próbnych w szkole. Podczas praktyki trwającej kilka tygodni jest możliwość bliższego poznania warsztatu pracy nauczyciela, sprawdzenie siebie w różnych okolicznościach i zrozumienia, że nie ma takich samych klas, że na takie same bodźce nie zawsze tak samo reagują różne dzieci, że w prowadzeniu zajęć najważniejsze są zasady, a nie starannie przygotowane przepisy na dany typ lekcji. Praktyka uczy mądrości dydaktycznej, pokazuje specyfikę, uroki i trudy pracy nauczycielskiej, poprzez to wskazuje studentowi

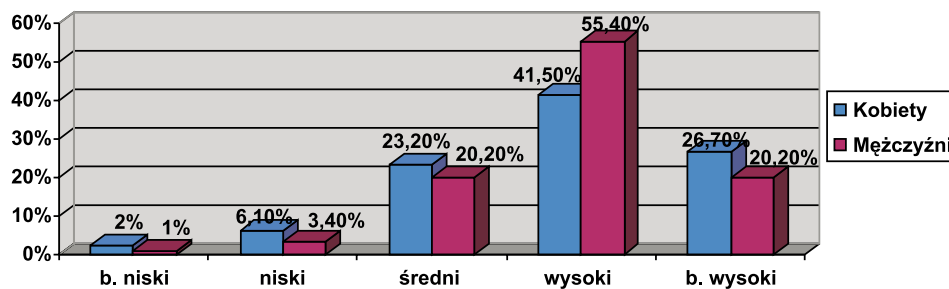
czy tego rodzaju praca jest dla niego. W sprawozdaniach z praktyki bardzo często spotyka się euforyczne zachwyty o pracy z uczniami, ale także opinie negatywne, utwierdzające w przekonaniu, że to nie jest praca, która dawałaby satysfakcję i wypełniała dalsze życie. Praktyka jest doświadczeniem nie tylko dydaktycznym, ale również ważnym doznaniem życiowym, ponieważ weryfikuje własne zainteresowania, aspiracje i możliwości. Potwierdzają to wyniki badań (ryc. 61); zdaniem 68% kobiet praktyka wpłynęła pozytywnie na ich postawę wobec przyszłego zawodu, 8% z nich zaznacza wpływ negatywny. Silniejszy pozytywny wpływ praktyki na postawę wobec przyszłego zawodu wykazują kobiety ze studiów dziennych – 78%) niż studentki ze studiów zaocznych (56%) ($\chi^2 = 16,24$, $p < 0,01$).

a) kobiety

$$\chi^2 = 16,24 \text{ df} = 4, p < 0,01$$

b) łączne

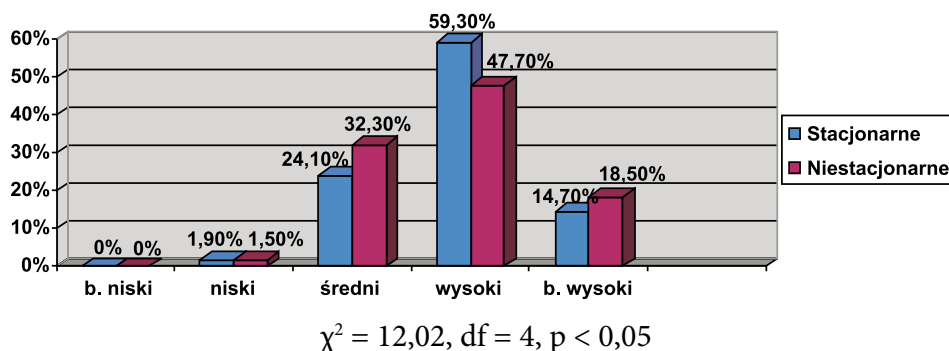
$$\chi^2 = 4,07 \text{ df} = 4, p > 0,05$$

Ryc. 61. Wpływ praktyki pedagogicznej na pozytywną postawę wobec przyszłego zawodu

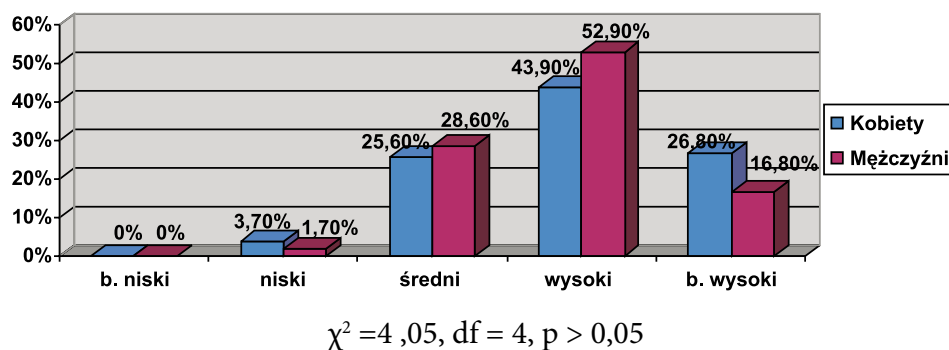
W ujęciu łącznym rozkłady wypowiedzi kobiet i mężczyzn są do siebie zbliżone. Nie oznacza to, że osoby wykazujące niski wpływ na pozytywną postawę nie podejmą pracy w zawodzie nauczycielskim, bowiem mogły one mieć uprzednio ugruntowaną pozytywną postawę wobec swojej przyszłości

zawodowej. Należy w tym miejscu zamieścić opinie oceniające jakość organizowanych na kierunku wychowanie fizyczne praktyk pedagogicznych. W opinii 69% studentów studiów dziennych i zaocznych jakość praktyk pedagogicznych stała na wysokim lub bardzo wysokim poziomie, 25% oceniło je na poziomie średnim, tylko nieliczni przypisali im niższą ocenę (ryc. 62), dało się przy tym zauważyć zróżnicowanie między frakcjami mężczyzn ($\chi^2 = 12,02$, $p < 0,05$); mężczyźni ze studiów dziennych istotnie wyżej ocenili ich jakość, wskazując 59% ocen wysokich, natomiast ich koleżdy ze studiów zaocznych 47%.

a) mężczyźni

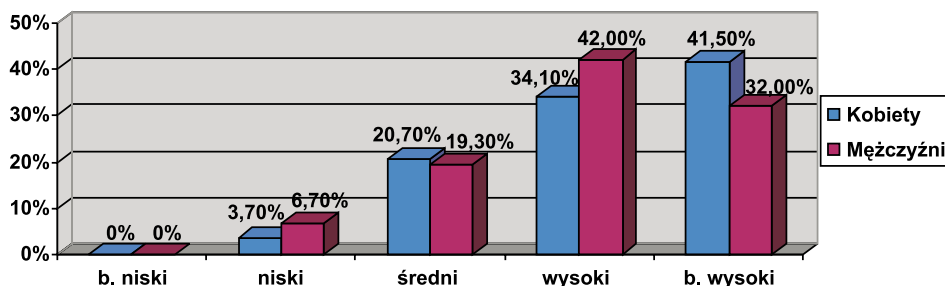
b) łącznie

Ryc. 62. Ocena jakości praktyk pedagogicznych

W towarzyszących ocenie komentarzach podkreślano rolę opracowanych dla tego kierunku dzienników praktyk, które oprócz ukierunkowania specjalistycznego, stanowiły przewodnik do poznania struktury, organizacji pracy i zakresu oddziaływań szkoły w spełnianiu jej funkcji dydaktycznej, wychowawczej opiekuńczej i społecznej. Podkreślano pozytywną, mentorską rolę nauczycieli opiekunów praktyk.

W wykształceniu człowieka coraz bardziej stawia się na uniwersalność, wielostronność wiedzy i umiejętności, a zwłaszcza zdolność do dostosowania się do zmieniających się sytuacji życiowych i pełnienia różnych ról w zmieniających się sytuacjach. Wzorcem takiego wykształcenia może być człowiek renesansu z bardzo wielostronną i pogłębioną wiedzą. Studia na kierunku wychowanie fizyczne przygotowują do pracy z ludźmi, dlatego dużą rolę spełnia umiejętność nawiązywania kontaktu z innymi osobami. Nie chodzi tu tylko o techniczną stronę komunikowania się, ale o tworzenie klimatu rozmowy względnie klimatu określonej sytuacji, umiejętność słuchania, empatycznego rozumienia innych, życzliwego argumentowania i budzenia zaufania. Przygotowując studenta do przyszłego zawodu, studia w sposób pośredni przygotowują do życia społecznego poprzez między innymi: usamodzielnienie się, komunikatywność, łatwość nawiązywania kontaktu z innymi ludźmi, kierowania zespołami ludzkimi, znajomość norm moralnych i etycznych i praw obowiązujących w społeczeństwie. Walory te kształtowane są nie tylko w wyniku realizacji programu studiów, ale są również skutkiem realizacji tzw. „programu ukrytego” spełniającego się w czasie ich trwania i obcowania koleżankami, kolegami lub pracownikami uczelni w sytuacjach nieformalnych. Wpływa na nie oddziaływanie szeroko rozumianego środowiska akademickiego, w tym doznania ze specyfiki życia w społeczności akademickiej, panujących stosunków społecznych i kulturalnych w środowisku w jakim żyją.

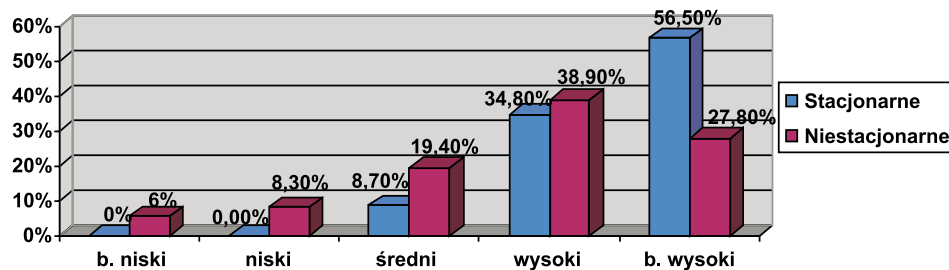
$$\chi^2 = 2,89 \text{ df} = 4, p > 0,05$$

Ryc. 63. Wpływ studiów na łatwość w nawiązywaniu kontaktów z innymi ludźmi

Wypowiadając się na temat wpływu studiów na łatwość nawiązywania kontaktów z innymi ludźmi (ryc. 63) 75% respondentów ocenia go jako wysoki lub bardzo wysoki. Niewiele, bo 4% kobiet i 7% mężczyzn ocenia ten wpływ jako niski. W otwartych wypowiedziach do tego pytania podkreślano przełamanie bariery lęku i nabycie kompetencji niezbędnych do prowadzenia rozmowy z innymi osobami. Podkreślano tutaj znaczenie kontaktów

z uczniami na praktykach, którzy garnęli się do rozmowy, a wobec nich należało się odpowiednio jak na studenta, zachować. Takie transgresyjne zachowanie przyczyniały się do budowania lub wzmacniania własnej samodzielności wymagającej umiejętności diagnozowania i wartościowania sytuacji i zdarzeń oraz podejmowania odpowiedzialnych decyzji.

Okres studiów dostarcza wielu doświadczeń związanych z tokiem studiów i układaniem w sposób samodzielny życia osobistego, niekiedy rodzinnego. Badanych studentów różnicuje tryb studiów; studenci studiów stacjonarnych kontynuują w tej formie jakoby przedłużenie okresu szkolnego, mają czas na tzw. życie studenckie, rozwijanie swoich zainteresowań lub doskonalenie się. Wielu poza nauką i przyjemnościami nie ma innych obowiązków. Natomiast około 90% badanych studentów studiów zaocznych pracuje, sami się utrzymują, ponoszą koszty finansowe swojego kształcenia, niektórzy posiadają rodziny i osiągnęli już pewien status społeczny. Stąd też kontekst wypowiedzi tych grup respondentów jest inny. Najwyraźniej to widać u kobiet (ryc. 64): 90% studentek ze studiów dziennych przypisuje temu okresowi duży lub bardzo duży wpływ na ich usamodzielnienie się, natomiast studentki studiów zaocznych przypisują temu okresowi znacznie mniej, bo 66% wpływu. Żadna ze studentek studiów dziennych nie zaznaczyła wpływu małego, natomiast takie zdanie wyraziło 14% studentek zaocznych. Również mężczyźni ze studiów stacjonarnych zaznaczyli większy wpływ studiów na ich usamodzielnienie się (79%), niż mężczyźni ze studiów zaocznych (67%). Łączenie studiów z obowiązkami zawodowymi i rodzinnymi wymaga dużego wysiłku, często nawet wielu wyrzeczeń, które wymuszają podejmowanie ważnych decyzji, a te bez samodzielności są bardzo trudne.

$$\chi^2 = 11,99 \text{ df} = 4, p < 0,02$$

Ryc. 64. Wpływ studiów na usamodzielnienie się

Usamodzielnienie spowodowało u wielu badanych niezależność finansową, a życie na własny rachunek ukazało, jak dbać o własne korzyści i odpowia-

dać za własne pomysły i decyzje. W odpowiedziach na pytanie czy badani studenci nabyli w toku studiów jakichś nowych cech 84% kobiet i 74% mężczyzn odpowiada twierdząco i wymieniane są przy tym między innymi takie właściwości jak: zaradność, pewność siebie, konsekwencja, odpowiedzialność, kreatywność, umiejętność pokonywania trudności i podejmowania decyzji, otwartość, cierpliwość, umiejętność słuchania innych ludzi, asertywność i odporność na stres. Jak widać, wymieniane były głównie cechy związane ze stosunkami interpersonalnymi, tak ważne w zawodzie nauczycielskim i w zawodach związanych z pracą z ludźmi. Zdaniem 83% kobiet i 76% mężczyzn nabyte kompetencje i doświadczenia życiowe pozwoliłyby im odnaleźć się w innym zawodzie. Czują się oni dobrze przygotowani do zawodów wymagających sprawności ruchowej takich jak policja, wojsko i straż. Wymieniano również zajęcia wymagające zdolności organizacyjnych i tu wskazywano między innymi prowadzenie wszelkiego rodzaju imprez, wycieczek, rajdów i tzw. form przetrwania. Kobiety wymieniały opiekę nad dziećmi lub nad osobami starszymi.

3.6. Ocena warunków i jakości realizacji programu

Każde celowe działanie jest uwarunkowane czasem i miejscem, w jakim się ono odbywa. Następnie dobierane są metody, formy i środki adekwatne do założonych celów, jakie mają być osiągnięte. Prezentowane badania ewaluacyjne dotyczą sytuacji organizacyjno-dydaktycznej na Wydziale Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii Politechniki Opolskiej w latach 2002–2006 i odnoszą się do studiów dziennych i zaocznych na kierunku *wychowanie fizyczne*. Do czerwca roku 2006 baza dydaktyczna kierunku mieściła się w adaptowanym dla potrzeb dydaktycznych budynku przy ulicy Działkowej, od września usytuowana została w budynkach pokoszarowych przy ulicy Prószkowskiej. Nastąpiła wyraźna poprawa infrastruktury dydaktycznej, uzyskano nowy zespół sal gimnastycznych. Jest to jednak wciąż okres przejściowy, bowiem od jesieni roku 2007 planowany jest specjalnie zaprojektowany remont adaptacyjny dla potrzeb wydziału. Przygotowane są plany budowy na terenie kampusu krytego basenu. Pomimo poprawy warunków dydaktycznych część zajęć powadzona była na wynajmowanym przez uczelnię boisku lekkoatletycznym i basenie miejskim. Obozy letnie organizowane były w wynajmowanych ośrodkach nad jeziorami, a obozy zimowe w Zieleńcu koło Dusznik. Z roku na rok następowała poprawa w ilości i jakości technicznych środków dydaktycznych oraz dostępności do internetu.

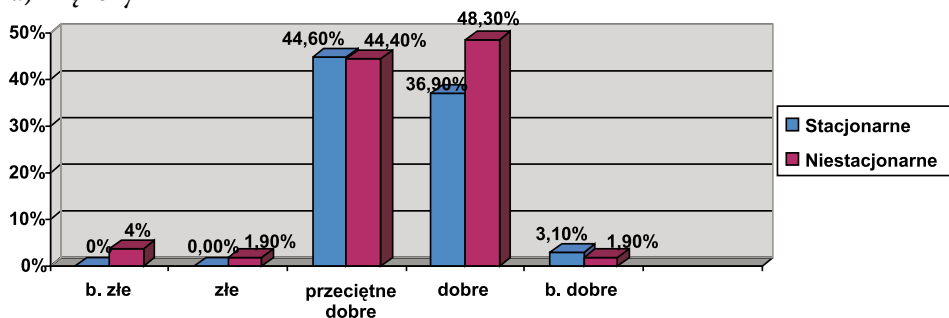
Infrastruktura dydaktyczna stanowi przestrzeń edukacyjną, którą wypełnia treścią i warsztatem dydaktycznym kadra dydaktyczno-naukowa.

W okresie, w którym studiowali badani studenci, w obsadzie zespołu nauczycieli akademickich pracowało wielu profesorów, doktorów, magistrów, w tym trenerów najwyższych klas sportowych. Wydział, na którym funkcjonuje kierunek *wychowanie fizyczne* uzyskał kategorię B, zmienioną w 2002 roku na IV kategorię KBN.

3.6.1. INFRASTRUKTURA I ORGANIZACJA STUDIÓW

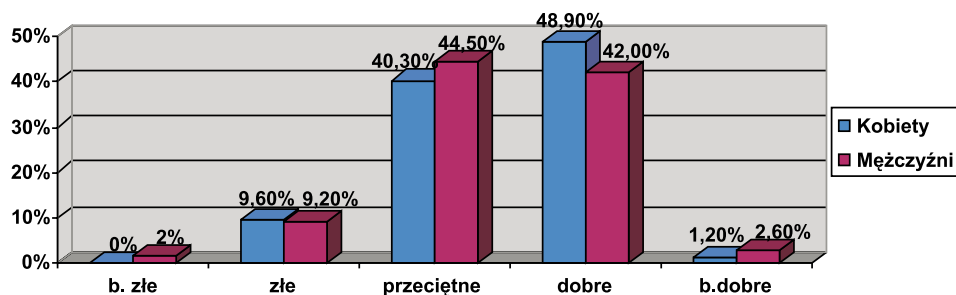
Ocena warunków bazowych i dydaktycznych odnosi się do lokalizacji wydziału jeszcze przy ul. Działkowej, bowiem tam realizowane były zajęcia objęte badaniami. Analizując rozkłady wypowiedzi studentów odnoszące się do warunków prowadzenia zajęć teoretycznych (ryc. 65) dostrzega się, że mniej więcej połowa badanych oceniła stworzone tam warunki jako przeciętne i podobna liczba określiła je w kategorii dobrych. Nieliczny odsetek, około 4% badanych, zakwalifikował je skrajnie, jako złe lub bardzo dobre.

a) mężczyźni

$$\chi^2 = 9,51, df = 4, p < 0,05$$

b) łącznie

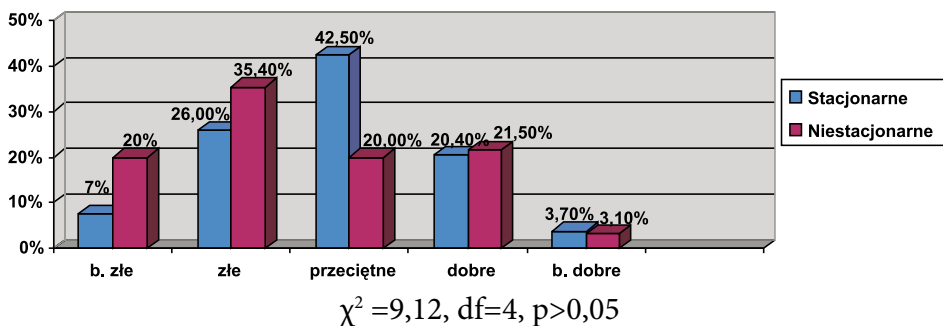

$$\chi^2 = 2,53, df = 4, p > 0,05$$

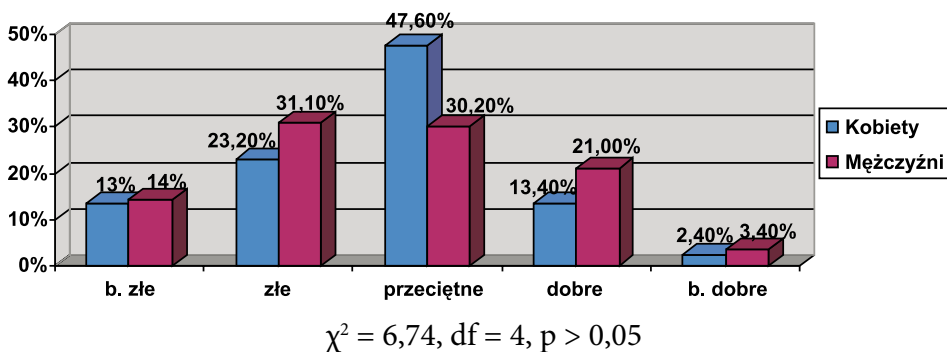
Ryc. 65. Ocena warunków do prowadzenia zajęć teoretycznych

Bardziej krytycznie ocenili je mężczyźni ze studiów dziennych niż mężczyźni ze studiów zaocznych ($\chi^2 = 9,51, p < 0,05$). Kobiety wyrażały zbliżone do siebie opinie. Przy ocenie warunków do prowadzenia zajęć praktycznych uwidoczniła się odwrotna rozbieżność ($\chi^2 = 9,51, p < 0,05$), ryc. 66) oceny mężczyzn, tym razem to mężczyźni ze studiów zaocznych bardziej krytycznie odnieśli się do warunków zajęć.

a) mężczyźni

b) łącznie

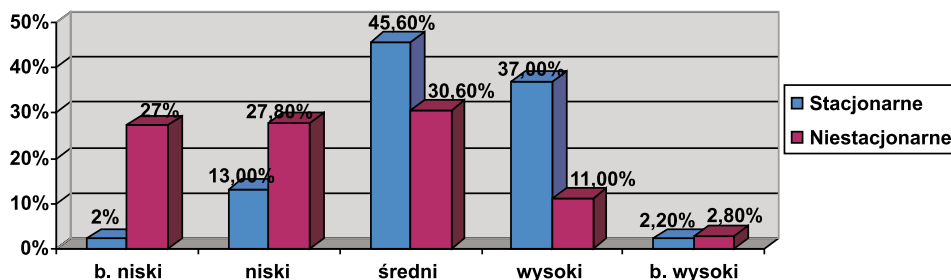
Ryc. 66. Ocena warunków do prowadzenia zajęć praktycznych

Ogólnie gorzej oceniono te warunki niż do prowadzenia zajęć teoretycznych, przeciętnie około 35% studentów uznała je za złe lub bardzo złe. Zmienna ta wywołała wiele komentarzy negatywnych, mówiono o braku odpowiednich pomieszczeń, panującej ciasnocie w salach wykładowych i salach do zajęć audytoryjnych, podobne uwagi dotyczyły warunków do prowadzenia zajęć praktycznych, przy czym wypominano brak odpowiedniego nasycenia w pomoce dydaktyczne i sprzęt sportowy. Zarówno studenci studiów dziennych, a szczególnie studiów zaocznych, podkreślali uciążliwość dojazdu do siedziby wydziału oraz innych miejsc, w których były prowadzone zajęcia dydaktyczne. Ocena dokonana po dwóch latach od badań poprzed-

nich 2004 jest bardziej krytyczna. Jednak dostrzegano również pozytywne zmiany i stopniową poprawę związaną z przeprowadzeniem się wydziału do innego kampusu. Wyrażano żal, że poprawa warunków następuje wówczas, kiedy oni zbliżają się do końca studiów i mają za sobą najtrudniejsze w realizacji przedmioty.

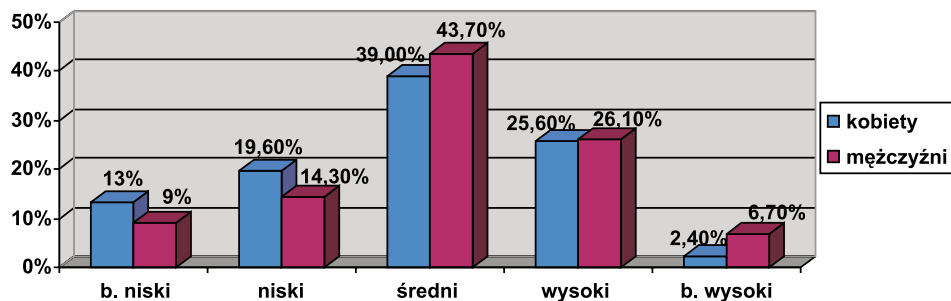
Ważnym elementem w jakości procesu dydaktycznego jest organizacja toku studiów, ponieważ dobrze rozplanowane zajęcia, podane na czas niezbędne informacje o terminach, warunkach, zmianach dotyczących zajęć ułatwiają studiowanie. Zakłócenie w tej dziedzinie poważnie je utrudniają, powodują niepotrzebne napięcia, nawet niekiedy ważą na losie studenta. Bardzo nisko oceniły organizację toku studiów studentki ze studiów zaocznych, przypisując tej stronie studiowania ponad 50% ocen negatywnych i tylko 13% ocen powyżej wartości średniej (ryc. 67). Innego zdania były studentki studiów dziennych, które zaznaczyły 40% ocen wysokich i 15% ocen niskich ($\chi^2 = 18,58$, $p < 0,01$).

a) kobiety

$$\chi^2 = 18,58, df = 4, p < 0,01$$

b) łącznie

$$\chi^2 = 3,61, df = 4, p > 0,05$$

Ryc. 67. Ocena przebiegów studiów pod kątem sprawności organizacyjnej toku studiów

Również dość nisko ocenili tę sferę działalności mężczyźni ze studiów zaocznych, przypisując 31% ocen niskich i 24% ocen wysokich. W odczuciu mężczyzn ze studiów dziennych ocen negatywnych było 15%, a ocen wysokich 42%. Różnice w wypowiedziach studentów studiów dziennych i zaocznych wywodzą się z ich specyfiki; studenci zaoczeni mają zajęcia skomasowane w soboty i niedziele, co dwa tygodnie, wówczas nie ma pełnej obsady dziekanatu, a spraw do załatwienia jest tyle samo co na studiach stacjonarnych. Narzekania dotyczyły ciasnoty pomieszczeń biurowych dziekanatu, zakłócenia w przekazywaniu informacji o zmianach w planie zajęć i źle ułożonym planie zajęć nakierowanym na wygodę wykładowców, a nie studentów. Wiele pozytywnych opinii wypowiadali studenci studiów dziennych pod adresem pracownic dziekanatu, podkreślano ich życzliwość i pomocniczość. Opinie studentów zaocznych były mniej pochlebne.

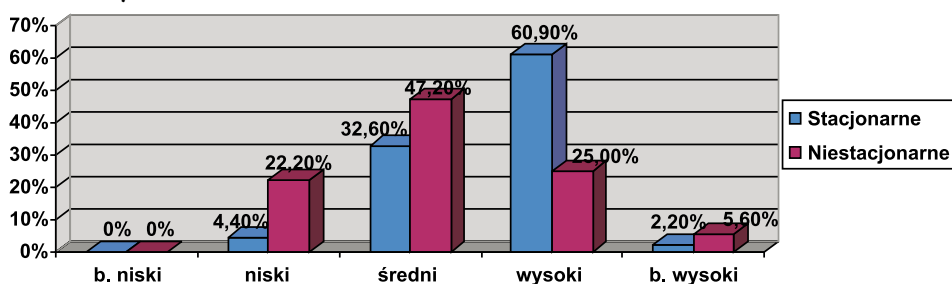
3.6.2. JAKOŚĆ PRZEBIEGU STUDIÓW

Pod pojęciem jakości przebiegu studiów na kierunku wychowanie fizyczne rozumiana jest wartość, jaką studenci, uczestnicy procesu dydaktycznego przypisują określonym efektorom – skutkom kształcenia. Jest to jakoby weryfikacja oczekiwań z doznanymi efektami.

Pierwszoplanowym wskaźnikiem jakości procesu studiowania jest jakość zajęć dydaktycznych. Dotyczy ona sposobu realizacji programu studiów i obejmuje dobór treści, stosowanych metod, form i środków, wykorzystania technicznych środków nauczania, sposobów zastosowania nabytych kompetencji, stosunków interpersonalnych między prowadzącymi zajęcia i studentami, a także pośrednio infrastruktury dydaktycznej.

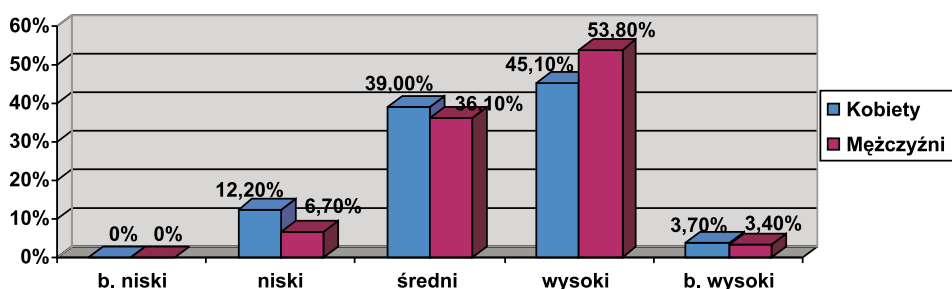
W ujęciu ogólnym (ryc. 68) ocena zajęć dydaktycznych mieści się między poziomem wysokim a średnim; nieco wyżej ocenili stronę dydaktyczną mężczyźni, przypisując 54% ocen wysokich i 36% ocen średnich niż kobiety: 45% ocen wysokich i 39% ocen średnich. Wystąpiło istotne zróżnicowanie ($\chi^2 = 12,77$, $p < 0,02$) między ocenami kobiet (ryc. 68); studentki ze studiów dziennych wskazały 62% ocen wysokich, 33% średnich i 4% niskich, natomiast studentki ze studiów zaocznych aż o połowę mniej, zaledwie 31% wysokich, 47% średnich i aż 22% ocen niskich. Jak widać, ich odbiór jakości zajęć dydaktycznych był najbardziej krytyczny spośród badanych frakcji studentów. W komentarzach zwracały one uwagę na zbyt duże stłoczenie zajęć w ciągu jednego dnia powodujące zmęczenie i znużenie, nadmierne obciążanie ich pracą samodzielną w domu, nie zawsze odpowiednie przygotowanie się do zajęć wykładowców, niekiedy niewspółmierne do jakości wysiłku dydaktycznego wykładowcy wymagania stawiane studentom.

a) kobiety

$$\chi^2 = 12,77 \text{ df} = 4, p < 0,02$$

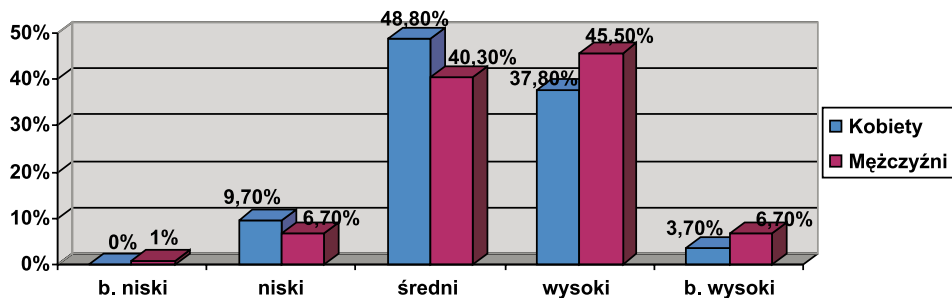
b) łącznie

$$\chi^2 = 2,45 \text{ df} = 4, p > 0,05$$

Ryc. 68. Ocena przebiegu studiów pod względem poziomu zajęć dydaktycznych

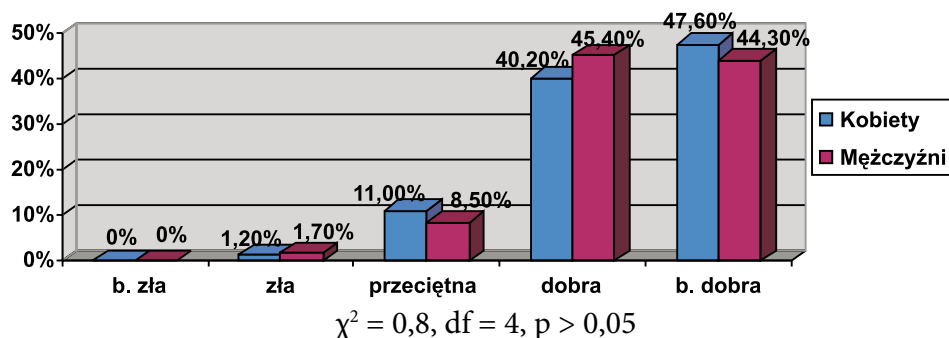
W ocenie trafności doboru przedmiotów ujętych w programie studiów (ryc. 69) obserwuje się dużą zgodność wypowiedzi: dominują oceny na poziomie średnim (45%) i wysokim (43%). Studenci oprócz braku akceptacji dla biochemii i biofizyki i propozycji wprowadzenia w sportach do wyboru interesujących dla dzieci młodzieży dziedzin aktywności ruchowej jak np. rolki i deskorolki nie wnosili innych pomysłów i nie zgłaszali zbyt krytycznych uwag do trafności doboru przedmiotów w programie studiów.

$$\chi^2 = 3,54, \text{ df} = 4, p > 0,05$$

Ryc. 69. Poziom trafności doboru przedmiotów w programie studiów

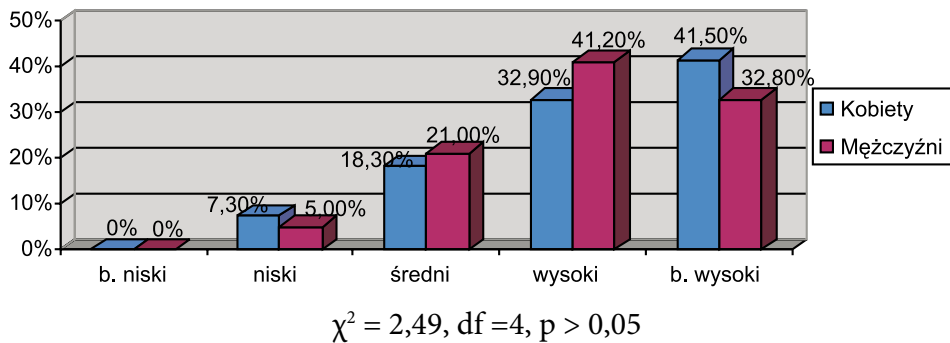
Wiadomo, iż mimo autonomii uczelni wyższych są one zobowiązane do respektowania ustalonych standardów programowych. Programy mogą być wzbogacane w treści lub liczbę godzin do realizacji, natomiast nie mogą być ograniczane. Wiele uczelni poszerza swój program, bowiem o sile i atrakcyjności uczelni świadczy oferta i rozwiązania niestandardowe, jak również wytworzony klimat społeczny sprzyjający rozwojowi i samorealizacji studentów i pracowników dydaktyczno-naukowych. W odczuciu badanych studentów w ciągu czteroletnich studiów towarzyszyła im dobra (43%) lub bardzo dobra atmosfera (45%). Podkreślano przy tym koleżeńskie stosunki w grupach, zawarte nowe przyjaźnie, pomocniczość, wzajemne akceptowanie, a w stosunkach z kadrami dydaktycznymi w przeważającej części okazywana bliskość a nawet serdeczność i podmiotowe traktowanie. Wskazywano również na nieliczne wprawdzie przypadki wyniosłości akademickiej i braku podmiotowego traktowania.

Ryc. 70. Atmosfera studiów

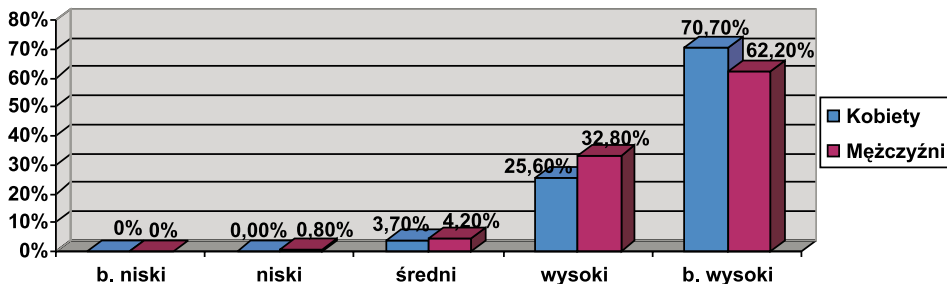
Na dobrą atmosferę przebiegu studiów wpływa między innymi specyfika zajęć. Na kierunku wychowanie fizyczne; zajęcia ruchowe wywołują pozytywne, radosne przeżycia, które wspólnie doświadczane budują również pozytywne więzi między ich uczestnikami i integrują grupy ćwiczeniowe. Szczególne miejsce w tworzeniu dobrego klimatu mają obozy letnie i zimowe odbywane poza uczelnią w atrakcyjnych miejscowościach sportowo-wypoczynkowych, wzmacniają one pozytywne doznania, pomagają rugować nagromadzone przykre doświadczenia.

Wszyscy studenci zgodnie wysoko ocenili jakość obozów letnich, zaznaczając ponad 70% ocen wysokich i bardzo wysokich (ryc. 71). Jeszcze wyżej oceniono obóz zimowy, wobec którego $\chi^2 = 2,01, df = 4, p > 0,05$ ponad 90% respondentów wyraziło opinie wysokie lub bardzo wysokie (ryc. 72).

Ryc. 71. Poziom zadowolenia z obozu letniego

Występująca różnica między oceną obu rodzajów obozu wynika z warunków socjalnych i organizacyjnych, a nie atrakcyjności zajęć. Obozy narciarskie prowadzone są w znacznie lepszych warunkach bazowych.

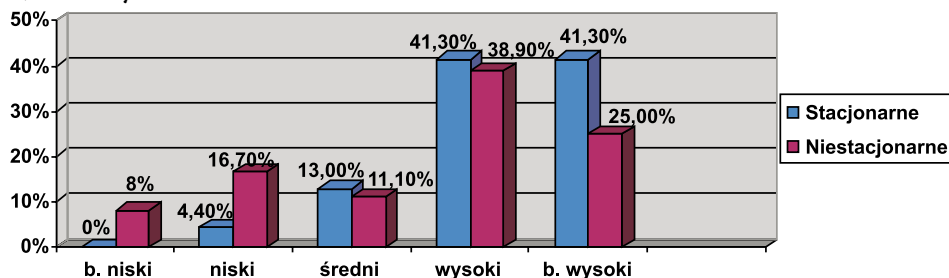

Ryc. 72. Poziom zadowolenia z obozu zimowego

Nieodłącznym, specyficznym walorem studiów jest tzw. studenckie życie towarzyskie dostarczające doznań hedonistycznych i niejednokrotnie formujące wzorce udziału w kulturze na dalsze życie. Jest to może nie zawsze doceniana, ale ważna wartość dla kształtowania osobowości studenta. Tradycyjne środowiska akademickie posiadają bogaty dorobek kultury studenckiej i ukształtowane wzorce życia studenckiego, nowe starają się podążać ich śladem. Stwierdzony w badaniach poziom zadowolenia z życia studenckiego jest wysoki; tak ocenia go ponad 80% studentów studiów dziennych i ponad 70% studentów studiów zaocznych (ryc. 73). Wyżej oceniają go studenci stacjonarni, co wiąże się z ich sytuacją życiową, bowiem nieliczni tylko obciążeni są pracą zarobkową względnie obowiązkami rodzinnymi i mają czas i możliwości korzystania z oferty kulturalnej środowiska akademickiego i miasta Opola, względnie w atrakcyjnych formach spędzania czasu w koleżeńskich grupach studenckich. W dość skąpych wypowiedziach na ten temat podkreślano niezbyt atrakcyjną ofertę

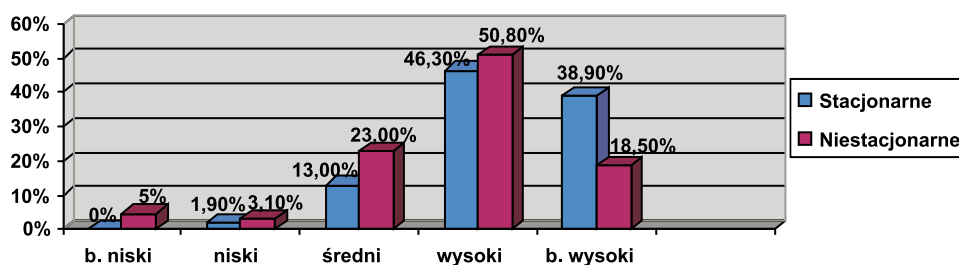
uczelnianego środowiska studenckiego, jak również opolskiego środowiska międzyuczelnianego.

a) kobiety

$$\chi^2 = 8,63, df=4, p>0,05$$

b) mężczyźni

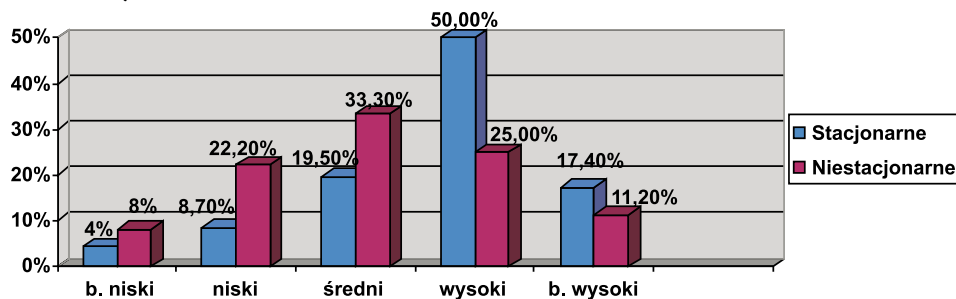
$$\chi^2 = 9,59, df = 4, p < 0,05$$

Ryc. 73. Poziom zadowolenia z życia studenckiego

3.6.3. SPEŁNIENIE OCZEKIWAŃ

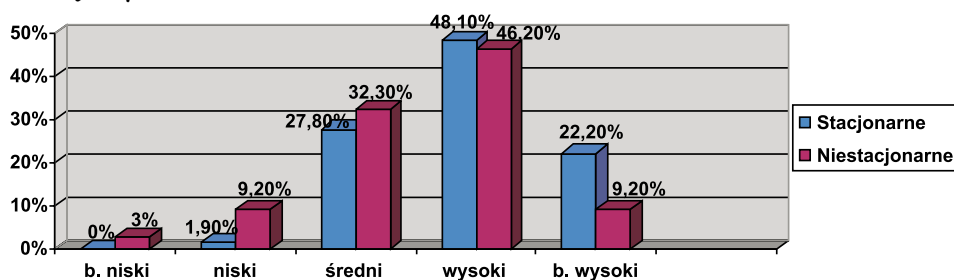
Rozpoznane w badaniach na początku pierwszego roku studiów motywy i oczekiwania związane z podjęciem studiów (Szczepański S. 2004) dotyczyły przewidywanych efektów, jakie powinni studenci osiągnąć w przygotowaniu do pracy nauczyciela wychowania fizycznego.

a) kobiety

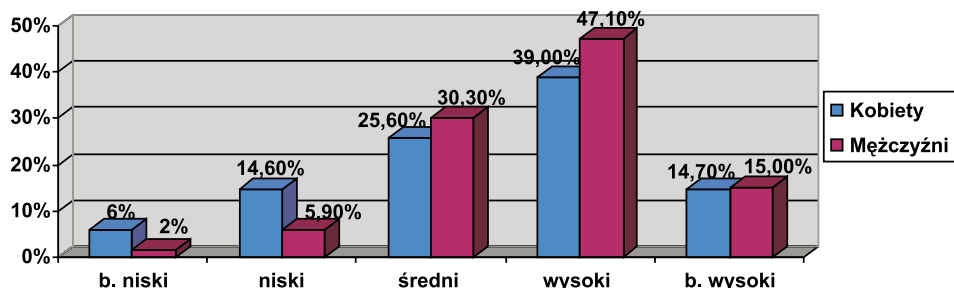
$$\chi^2 = 8,32, df = 4, p > 0,05$$

b) mężczyźni

$$\chi^2 = 7,91, df = 4, p > 0,05$$

c) łącznie

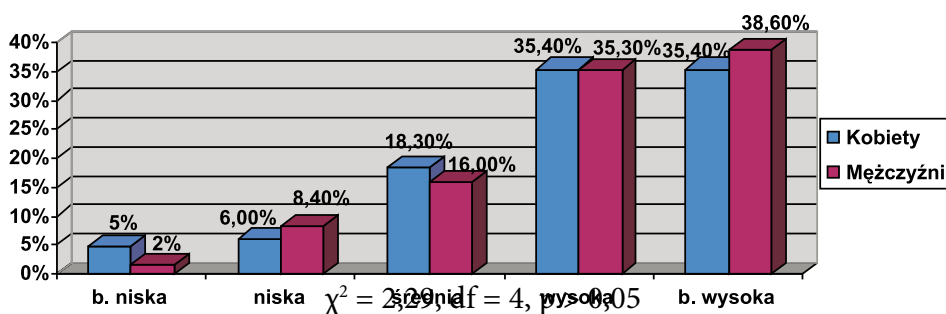

$$\chi^2 = 7,73, df = 4, p > 0,05$$

Ryc. 74. Stopień spełnienia oczekiwań związanych ze studiami na wydziale wychowania fizycznego

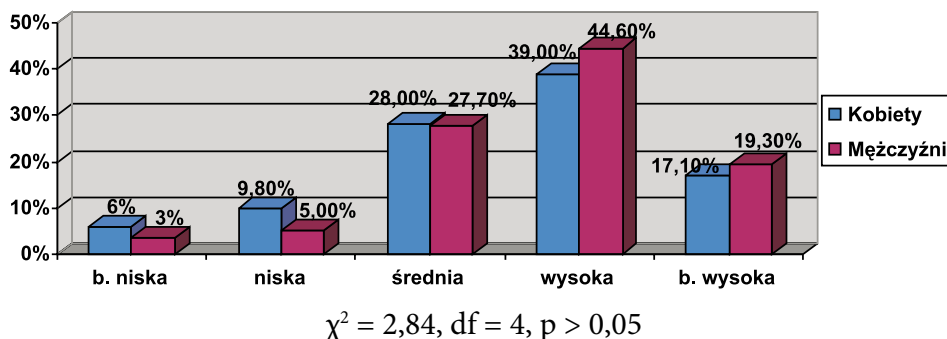
Oczekiwania te dotyczyły również przebiegu studiów. Rozpoczęcie przez badanych studentów już piątego roku studiów, na którym koncentrować się będą na przygotowaniu pracy magisterskiej, to wystarczająca cezura czasu i zasobny zbiór doświadczeń do zweryfikowania tych oczekiwań. Jest to sprawa o fundamentalnym znaczeniu dla ewaluacji procesu kształcenia, gdyż ukazuje w jakim stopniu oferta wydziału, a w szerszym ujęciu uczelni, sprawdziła się w doznaniach studentów. Spełnienie oczekiwań wyraża stan zadowolenia, aprobaty dla dokonanego wyboru kierunku studiów. Najwyższy poziom spełnienia oczekiwań wyrazili mężczyźni ze studiów dziennych, uzyskując wartość wskaźnika oczekiwań 3,91, a ich koleżanki ze studiów dziennych 3,67, następnie mężczyźni ze studiów zaocznych 3,49 i ostatnie miejsce z bardzo niskim wynikiem 2,81 kobiety ze studiów zaocznych. Wyraz niezadowolenia studentek ze studiów zaocznych przejawiał się w większości analizowanych zmiennych. Tylko 36% tych studentek oceniło spełnienie swoich oczekiwań powyżej wartości średniej (ryc. 74a), gdy tymczasem ich koleżanki ze studiów stacjonarnych wykazały 67% ocen wysokich. Najwięcej, bo 71% ocen wysokich i bardzo wysokich zaznaczyli mężczyźni ze studiów dziennych. W ujęciu łącznym 69% kobiet i mężczyzn ze

studiów dziennych oceniło, w kategoriach wysokich lub bardzo wysokich, swoje zadowolenie ze spełnienia oczekiwań związanych z podjęciem studiów na kierunku wychowanie fizyczne. Znacznie mniej zadowolonych z tego wyboru byli studenci studiów zaocznych 45%. Najwięcej ocen poniżej wartości średniej oznaczających niespełnienie pokładanych oczekiwań, było u kobiet ze studiów zaocznych – 30%, ponad dwukrotnie mniej, bo około 12% u kobiet ze studiów dziennych i mężczyzn ze studiów zaocznych i tylko 2% niezadowolonych wykazali mężczyźni ze studiów dziennych. Studenci kształcący się w trybie zaocznym, zwłaszcza kobiety, utyskiwali na trudności w utrzymaniu odpowiednio wysokiej kondycji fizycznej i duże obciążenia wysiłkowe z powodu nagromadzonych w krótkim czasie zajęć praktycznych. Należy w tym miejscu wspomnieć o znacznej różnicy w sprawności fizycznej i ruchowej studentów dziennych i zaocznych w momencie rozpoczynania studiów. Nabór na studia dzienne dokonany został na podstawie znacznie większej konkurencji, co pozwalało na lepszą selekcję kandydatów. W toku studiów u studentów zaocznych następowała stopniowa kompensacja w górę pod względem sprawności, ale należy w tym miejscu zapytać, z jakim wysiłkiem i czy do końca to wyrównywanie się udało? Być może, ten aspekt też mógł wpływać na konflikt oczekiwań z rzeczywistością. Według niektórych – miało być dosyć łatwo i przyjemnie, a było odwrotnie. Innym powodem niespełnienia się oczekiwań może być nietrafny wybór kierunku studiów. W ujęciu łącznym kobiet i mężczyzn, tezę tę potwierdza około 10% badanych, ale 73% podkreśla wysoką słuszność dokonanego wyboru (ryc. 75). Do popełnienia dużego lub małego błędu w wyborze kierunku studiów przyznaje się 15% kobiet ze studiów zaocznych, 9% kobiet ze studiów stacjonarnych i po 7% mężczyzn ze studiów zaocznych i dziennych.

Ryc. 75. Trafność wyboru kierunku studiów

Z kolei wysoką trafność dokonanego wyboru podkreśla po 80% kobiet i mężczyzn ze studiów stacjonarnych, 69% mężczyzn i 58% kobiet ze studiów zaocznych. Wyniki te potwierdzają wcześniejsze spostrzeżenia o większej zgodności zainteresowań studentów ze studiów stacjonarnych z wybranym kierunkiem studiów. Kolejnym powodem niespełnienia oczekiwań może być wybór niewłaściwej uczelni prowadzącej dany kierunek. Podobnie jak w przypadku wyboru kierunku, taką tezę o niewłaściwym wyborze uczelni potwierdza 16% kobiet i 8% mężczyzn. Najbardziej dotyczy to studentów studiów zaocznych; 22% – kobiet i 12% – mężczyzn, nieco niżej kobiety z toku dziennego 10%, a najniżej ich koledzy 3%, (ryc. 76).

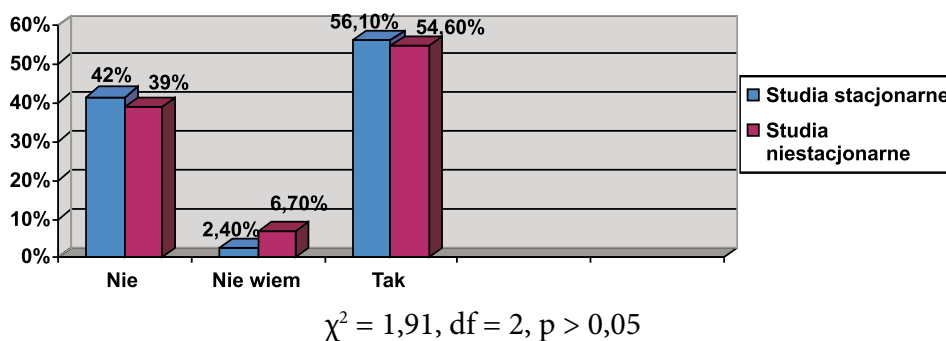

Ryc. 76. Trafność wyboru uczelni (Politechniki Opolskiej)

Rozkład ocen wysokich jest na niższym poziomie niż przy trafności wyboru kierunku kształcenia i wynosi: 74% mężczyźni, 67% kobiety ze studiów dziennych oraz 55% mężczyźni i 42% kobiety ze studiów zaocznych. W wypowiedziach na ten temat podnoszono brak odpowiedniej bazy dydaktycznej i doświadczenia w organizacji studiów zaocznych, były to głównie informacje pochodzące od studentów studiów zaocznych.

Czteroletni okres studiów na kierunku nauczycielskim powinien w stopniu wystarczającym ukształtować pogląd studentów na ich przyszłość zawodową. Przygotowanie kierunkowe z wychowania fizycznego pozwala podjąć pracę nauczyciela wychowania fizycznego w szkołach na wszystkich etapach edukacyjnych, jak również na wyższych uczelniach, organizacjach, stowarzyszeniach sportowych jako instruktor lub trener. Co trzecia studentka i co czwarty student uzyskał w toku trwania studiów dodatkowe kwalifikacje zawodowe na kursach organizowanych przez uczelnię. Wzmacnia to ich warsztat zawodowy i daje większe możliwości uzyskania zatrudnienia lub dodatkowego zarobkowania, czyni sprawę wykonywania zawodu bardziej elastyczną. Pracę w zawodzie nauczycielskim chce podjąć ponad 50% badanych (ryc. 77), około 40% woli pracować w innym zawodzie, podkre-

ślając przy tym, że podoba im się zawód nauczyciela wychowania fizycznego, jednak do samodzielnego życia i budowania rodziny potrzebne są odpowiednie środki finansowe, a tych w zawodzie nauczycielskim nie ma i nie można się w najbliższej przyszłości spodziewać.

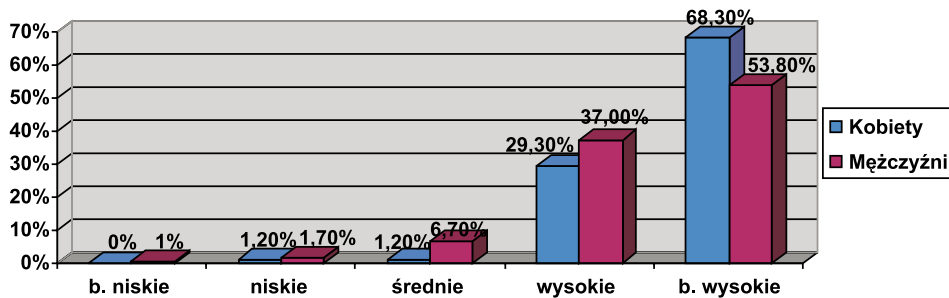

Ryc. 77. Chęć pracy w zawodzie nauczycielskim

Wielu studentów powołuje się na własne doświadczenia z pracy podczas wakacji w różnych firmach krajowych i zagranicznych i ma rozeznanie na rynku pracy. Podkreślają przy okazji przydatność nabytych w toku studiów kompetencji, zwłaszcza w komunikowaniu się z innymi ludźmi, umiejętność współdziałania w grupie, sprawność organizacyjną i dobrą kondycję fizyczną. U schyłku studiów pracę ma już zapewnioną 23% kobiet i 30% mężczyzn; najwięcej, bo 38% mężczyzn i 28% kobiet ze studiów zaocznych oraz po 20% kobiet i mężczyzn ze studiów dziennych.

Przedstawione efekty ewaluacji końcowej realizacji programu studiów na kierunku *wychowanie fizyczne* nie ograniczały się wyłącznie do bezpośrednich skutków przygotowania warsztatowego przyszłych nauczycieli wychowania fizycznego, ale ukazały również szerszy krąg wyniesionych wartości przydatnych nie tylko w wyuczonym zawodzie.

Interdyscyplinarność programu kształcenia wzbogaca osobowość absolwenta, powoduje transfer do innych dziedzin życia i pracy zawodowej, przez co czyni absolwentów tego kierunku bardziej elastycznymi, łatwiej adaptującymi się do innych warunków życia, działania i pracy w innych zawodach. Potwierdzają to zebrane opinie studentów, opiekunów praktyk i tych, którzy rozpoczęli kariery zawodowe. Spośród spektakularnych oczekiwanych efektów, najbardziej cenione jest pragnienie uzyskania dyplomu magistra. Jest to jak widać na ryc. 78 bardzo wysoko ceniona wartość zdobyta na studiach; bardziej przez kobiety (97,6%), a nieco słabiej przez mężczyzn (90,8%).

$$\chi^2 = 6,61, df = 4, p > 0,05$$

Ryc. 78. Pragnienie uzyskania tytułu magistra

Z wypowiedzi na ten temat oprócz podkreślania faktu uzyskania przepustki do dalszych awansów zawodowych, naukowych, a także do działalności społecznej, samorządowej czy politycznej, często wymienianą najważniejszą wartością jaką jest – nobilitacja – stanie się w najbliższej rodzinie pierwszą osobą, która uzyskała stopień naukowy.

4. UOGÓLNIENIE WYNIKÓW BADAŃ, WNIOSKI I ZAKOŃCZENIE

Przedstawione opracowanie zawiera samoocenę elementów tej drogi, którą kroczyli studenci rozpoczynający studia na kierunku wychowanie fizyczne w 2002 roku. Dostarcza ono informacji o jakości kształcenia w kluczowych przedmiotach i specjalistycznych formach edukacyjnych o charakterze interdyscyplinarnym, jakimi są organizowane praktyki pedagogiczne i obozy szkoleniowe. W badaniach starano się również ocenić jakość niektórych skutków pośrednich, będących wypadkową oddziaływań realizacji wielu przedmiotów i sytuacji dydaktycznych, które mają uniwersalną przydatność w życiu. Śledzono zróżnicowanie między frakcjami studentów pod względem podziału na płeć i tryb odbywania studiów.

Wyniki badań oparte na samoocenie przydatności nabytych kompetencji zawodowych i przydatności ich poza pracą zawodową świadczą o ewaluacji nakierowanej nie tylko do skutków kształcenia na kierunku wychowanie fizyczne w aspekcie zawodowym, ale również w ujęciu utylitarnym. Jest to zgodne ze współczesną koncepcją wielostronnego kształcenia oraz pojmowania jakości, według której ocena klienta – odbiorcy usługi jest najbardziej miarodajną w ocenie efektu końcowego oraz to, iż studia na kierunku wychowanie fizyczne to nie tylko troska o technologiczne przygotowanie do przyszłej pracy w zawodzie nauczycielskim, ale również szansa na rozwijanie innych uniwersalnych kompetencji przydatnych w różnych sytuacjach życia osobistego. W badaniach rozpoznano poziom nabytych kompetencji oraz informacje na temat ich przydatności w pracy zawodowej oraz poza nią w innych sytuacjach życiowych.

Spośród wydzielonych z programu studiów dla potrzeb badawczych trzech grup przedmiotów studenci najwyższej ocenili poziom swego przygotowania z przedmiotów sportowych, na drugim miejscu znalazły się przedmioty humanistyczne, a na trzecim miejscu przedmioty biomedyczne (tab. 5). Występuje przy tym duża zgodność w poglądach badanych studentów. Niewielkie są różnice między badanymi frakcjami w preferencjach wobec określonych przedmiotów.

Jeżeli oczywistym można nazwać naturalne nastawienie na przedmioty specjalistyczne związane z metodyczną stroną wykonywania zawodu nauczyciela wychowania fizycznego, w której najlepsze wyniki uzyskali mężczyźni, to pewną niespodzianką jest usytuowanie przedmiotów o charakte-

rze kontekstowym; wyższe są osiągnięcia w sferze ideowo-psychologicznej ukazującej istotę psychicznej strony osobowości człowieka, jego świat wartości i potrzeby w tym zakresie oraz sposoby ich zaspokajania niż fizyczną sferę człowieka z predyspozycjami morfofunkcjonalnymi i sposobami ich kształtowania.

Tabela 5

Układ hierarchiczny dziedzin przedmiotowych według samooceny poziomu nabytych kompetencji

Kobiety	Wskaźnik	Mężczyźni	Wskaźnik	Łącznie	Wskaźnik
Sportowa	4,01	Sportowa	4,21	Sportowa	4,12
Humanistyczna	3,52	Humanistyczna	3,52	Humanistyczna	3,52
Biomedyczna	3,47	Biomedyczna	3,27	Biomedyczna	3,36

Może to oznaczać większe nasterowanie na humanistyczne podchodzenie do idei wychowania fizycznego przy jednoczesnym uwzględnianiu ważnych aspektów fizycznej strony osobowości uczestników procesu wychowania fizycznego. Należy przy tym pamiętać, że uzyskane wyniki samooceny poziomu kompetencji zależne są między innymi od zainteresowania daną dziedziną wiedzy, poziomu jej trudności danego przedmiotu i dostrzegania jego przydatności.

Autonomiczna ocena przydatności badanych przedmiotów wskazuje na odmienną hierarchię dziedzin przedmiotowych (tab. 6); nadal dominują przedmioty sportowe, ale nastąpiła zamiana miejsc między przedmiotami humanistycznymi i biomedycznymi. W tej relacji bardziej użyteczne są przedmioty biomedyczne niż humanistyczne (tab. 6). Jest to wprawdzie różnica niewielka i wynika z silniejszego oszacowania przez mężczyzn przydatności w życiu wiedzy biomedycznej jednak wskazuje na jej rangę, która w efekcie końcowym równoważy się z przydatnością kompetencji o charakterze humanistycznym. Pomijając przedmioty sportowe, należy w tym miejscu wspomnieć o wysokich oszacowaniach przydatności kompetencji z pedagogiki, psychologii teorii wychowania fizycznego, anatomii, fizjologii, czyli kluczowych przedmiotów ogólnych oraz bardzo niskich notowaniach pod względem przydatności wiedzy z zakresu filozofii, socjologii, biochemii i biofizyki, a z dziedzin sportowych kompetencji z piłki ręcznej. W opinii kobiet również piłki nożnej.

Tabela 6

Wielkość wskaźników przydatności nabytych kompetencji

Dziedziny Płeć	Przedmioty sportowe		Przedmioty humanistyczne		Przedmioty biomedyczne	
	Przydatność zawodowa	Przydatność w życiu	Przydatność zawodowa	Przydatność w życiu	Przydatność zawodowa	Przydatność w życiu
Kobiety	4,25	3,95	3,45	3,44	3,74	3,16
Mężczyźni	4,22	3,94	3,26	3,19	3,48	3,37
Łącznie	4,24	3,95	3,36	3,22	3,61	3,27
	4,10		3,29		3,44	

Reasumując uzyskane wyniki badań można powiedzieć, że w odczuciu badanych studentów uzyskali oni dobre wyniki w kompetencjach sportowych i ponadprzeciętne w przedmiotach z dziedziny humanistycznej i biomedycznej. Przydatność nabytych w toku studiów kompetencji zawodowych niewiele ustępuje ich przydatności w życiu pozazawodowym. Nabyte wiadomości i umiejętności zadaniem studentów będą przydatne w życiu rodzinnym, społecznym i mogą być z powodzeniem wykorzystane w wykonywaniu innych zawodów, w których potrzebna jest dobra komunikacja interpersonalna, umiejętność pracy w grupie, kierowanie zespołami ludzkimi, sprawność organizacyjna oraz elastyczność w realizacji zadań. Nabyli oni takich umiejętności podczas zajęć praktycznych na uczelni i podczas praktyk pedagogicznych oraz obozów szkoleniowych. Z doświadczenia studentów studiów zaocznych wynika, iż zachodzi duży transfer sprawności i umiejętności specjalistycznych wychowania fizycznego do działań w innych zawodach lub wykonywania innych prac niż nauczycielska lub trenerska. Widać z tego, że wieloaspektowość kształcenia na kierunku *wychowanie fizyczne* dobrze służy nie tylko przygotowaniu do pracy zawodowej, ale również wykształca walory bardzo przydatne w życiu poza nią lub w innym zawodzie.

Poziom zadowolenia ze studiów jest istotnie zróżnicowany; 71% mężczyzn i 67% kobiet ze studiów stacjonarnych potwierdza w stopniu wysokim lub bardzo wysokim spełnienie pokładanych oczekiwań związanych ze studiowaniem na tym kierunku. Znacznie niższa jest aprobatą studentów ze studiów zaocznych, tylko w ocenie 45% mężczyzn i 36% kobiet ich oczekiwania spełniły się w stopniu wysokim lub bardzo wysokim. Studentki z tego trybu studiów bardzo często zgłaszały swoje niezadowolenie wobec wielu sfer efektywności studiów. Na poziom zadowolenia duży wpływ miały nie najlepsze w starym kampusie, warunki do prowadzenia zajęć teoretycznych i praktycznych, zwłaszcza dla studentów studiów zaocznych odbywających

zajęcia w sposób skomasowany podczas sesji sobotnio-niedzielnych i w dość dużych grupach seminaryjnych. Nie dawały one możliwości swobodniejszych indywidualnych wypowiedzi lub wymiany poglądów. Utrudniało to nabywanie bardzo ważnych kompetencji dla pracy zawodowej zwłaszcza wychowawczej, polegającej na umiejętności słuchania i rozmawiania, wyciągania wniosków i przekonywaniu do określonych racji.

W opinii badanych studentów poziom zajęć dydaktycznych wahał się na pograniczu wartości wysokich i średnich. Znacznie wyżej ocenili go studenci studiów dziennych, zwłaszcza mężczyźni, przypisując im 54% ocen wysokich i 36% średnich i 7% ocen niskich. Kobiety wskazały 45% ocen wysokich, 39% średnich i 12% ocen niskich. Najwyżej poziom zajęć dydaktycznych oceniły kobiety ze studiów dziennych, których zdaniem 62% zajęć prowadzonych było na poziomie wyższym niż średni, natomiast najniższą ocenę wystawiły studentki studiów niestacjonarnych, wskazując 31% powyżej ocen powyżej wartości średniej. Na nieco wyższym poziomie został oceniony dobór przedmiotów ujętych w programie studiów. Niewątpliwie na poziom zadowolenia ze studiów wpływała panująca na nich atmosfera, a tę około 90% studentów określiło jako dobrą lub bardzo dobrą. Podkreślano przy tym koleżeńskie stosunki w grupach, zawarte nowe przyjaźnie, pomocniczość, wzajemne akceptowanie, a w stosunkach z kadrą dydaktyczną w przeważającej części okazywaną bliskość nawet serdeczność i podmiotowe traktowanie. Wskazywano również na nieliczne wprawdzie przypadki wyniosłości akademickiej i brak podmiotowego traktowania studentów. Bardzo wysoko pod względem przydatności ocenione zostały obozy letnie i zimowe, oprócz roli dydaktycznej odegrały one bardzo dużą rolę integracyjną, to podczas obozów, zdaniem studentów, poznawało się prawdziwą osobowość koleżanek i kolegów ich talenty organizacyjne, zdolność do wspólnego działania, odwagę, umiejętność dzielenia się i działania w trudnych warunkach. Silny walor kształcący przypisywano praktykom pedagogicznym, pozwalającym na działanie w rzeczywistym środowisku szkolnym, pozwalającym na zweryfikowanie swoich wyobrażeń o zawodzie nauczyciela wychowania fizycznego. Na podstawie doświadczeń z praktyki bardzo wielu przekonało się do słuszności wyboru tego zawodu i wyraziło swoją gotowość pracy w szkole. Połowa badanych chce podjąć pracę w szkole, pozostali warunkują to poprawą warunków płacowych. Do tego czasu poszukiwać będą bardziej intratnych zajęć, o które jak twierdzą, nie jest zbyt trudno osobom z dyspozycjami nabytymi w toku studiów wychowania fizycznego. Zdecydowana większość badanych potwierdza trafność wyboru uczelni i kierunku studiów, spełniły się ich oczekiwania. Na dzień 1 października 2007 r. absolutorium uzyskało 53,2% studentów studiów

stacjonarnych rozpoczynających studia w 2002 r. oraz 49,2% studentów studiów zaocznych. Zdecydowana większość obroniła już prace magisterskie, a pozostali uczynią to w najbliższym czasie. Poziom prac magisterskich jest dobry i wywodzą się one z szerokiego wachlarza problemów badawczych ujętych w przedmiotach i specjalnościach prezentowanych w toku analizy jakościowej realizacji programu kształcenia na kierunku wychowanie fizyczne. Tym samym obiegnął końca cykl trzyetapowych badań nad diagnozą motywów i oczekiwań studentów rocznika 2002–2006, ewaluacją przebiegu ich studiów oraz ewaluacją końcową skutków kształcenia na kierunku wychowanie fizyczne. Wyniki badań ukazują fazy procesu kształcenia jednego rocznika i posiadają wartość diagnostyczną przydatną dla dalszego rozwoju tego kierunku kształcenia. Odpowiednio wykorzystane spostrzeżenia z badań mogą przysłużyć się do doniesienia jakości kształcenia nie tylko na kierunku wychowanie fizyczne, ale również na pozostałych kierunkach.

Zebrany materiał badawczy może stanowić źródło odniesienia do badań replikacyjnych.

STRESZCZENIE

W dobie urynkwienia edukacji niezbędna jest odpowiednia jakość kształcenia. Tylko uczelnie prezentujące wysoki poziom kształcenia spotkają się z zainteresowaniem potencjalnych kandydatów na studia w danej uczelni, bowiem jak to jest w krajach o wyższej kulturze edukacyjnej, na rynku pracy bardzo liczy się renoma ukończonej uczelni i uzyskany wynik studiów. Na poziom kształcenia uczelni wpływa kadra dydaktyczno-naukowa, warunki dydaktyczne, program i systematyczna ewaluacja jego realizacji. W Polsce poza nielicznymi wyjątkami nie prowadzi się na uczelniach wyższych ewaluacyjnych badań jakości kształcenia. Powoływane uczelniane komórki badania jakości kształcenia koncentrują się raczej na badaniu sprawności działań organizacyjnych z zakresu dydaktyki, a czasami poziomu akceptowania przez studentów sposobu prowadzenia zajęć, a nie ich skutków. Mając powyższe na uwadze, w ramach ewaluacji końcowej, podjęto badania osiągnięć dydaktycznych studentów piątego roku studiów z kierunku *wychowanie fizyczne* na Politechnice Opolskiej. Przedmiotem badań stały się efekty studiów realizowanych według ustalonego dla tego typu specjalności programu w zakresie wiedzy i umiejętności z przedmiotów ogólnych – humanistycznych, biomedycznych i specjalistycznych. Postanowiono rozpoznać samoocenę poziomu przygotowania studentów z poszczególnych przedmiotów oraz uzyskać opinię o przydatności tych przedmiotów w praktyce zawodowej oraz w życiu osobistym każdego z nich. Ponadto badano opinie o sprawności toku studiów i warunków studiowania, poziomie zajęć dydaktycznych oraz wpływie studiów na inne pośrednie efekty przydatne w życiu każdego człowieka. Zapytano również o poziom zadowolenia z wyboru uczelni i kierunku studiów i zamierzenia związane z podjęciem pracy zawodowej. Podczas analizy wyników badań śledzono występowanie różnic między studentami studiów dziennych i zaocznych oraz między kobietami i mężczyznami.

Uzyskane wyniki badań świadczą o wysokiej samoocenie uzyskanych kompetencji ujętych w programie studiów. Najwyższy poziom nabytych kompetencji odnosi się do przedmiotów sportowych, nieco niżej do przedmiotów humanistycznych i biomedycznych. Wypowiadając się na temat przydatności zawodowej lub przydatności w życiu poszczególnych przedmiotów najwyższej oceniono przedmioty o charakterze sportowo-metodycznym oraz kluczowe przedmioty humanistyczne i biomedyczne. Znacznie powyżej wartości średniej studenci ocenili jakość prowadzonych zajęć i sprawność organizacyjną toku studiów. Najniżej oceniono warunki bazowe, jakimi dysponował wydział w starym kampusie. Zdecydowana większość badanych wyraża zadowolenie ze studiów na tym kierunku i tej uczelni i uważa, iż spełniły się ich oczekiwania, jakie wiązali ze studiami. W ujęciu globalnym nie stwierdzono istotnych różnic w samoocenie poziomu badanych kompetencji studentów studiów dziennych i zaocznych.

ABSTRACT

In the times of the growing education market the good quality of further education is essential. Universities with the high quality of education are the only ones that can meet expectations and interests of potential students. As it is present in countries of higher education culture the reputation of the university and the final grade are important elements on the job market. The impact on the level of education have the following elements: researchers and didactic staff, didactic conditions, syllabus and systematic evaluation of its realization. The most of Polish universities do not check the evaluation of the level of education. The university sections dealing with the evaluation of the level of education focus mainly on the efficiency of didactic organization, and only sometimes on the level of students' acceptance of the way the lectures are presented but not their effectiveness. Having that in mind, as a final evaluation the research about the didactic achievements of the fifth year students of the faculty of Physical Education at University of Technology in Opole was carried out. The subject of the research were effects of studies covering the set syllabus for physical education in terms of knowledge and skills of general subjects: humanistic, biomedical, and those corresponding to the faculty. The students' self-evaluation about selected subjects in terms of their professional usefulness and life skills were checked. Moreover, opinions about the good organization of the course and conditions of studying, the level of lectures and the impact of the studies on other issues important in the life of every individual were surveyed. The students were also asked to give their opinions about the level of satisfaction from the chosen university and course, and future professional plans. During the analysis of the research the differences between the full-time and part-time students, and between men and women were monitored.

The results of the research show the students' high self-evaluation of competences gained during the course. The highest level of gained competences relates to sporting subjects and the lower to humanistic and biomedical subjects. In terms of the professional usefulness or life skills of selected subjects the sporting and methodical subjects and also the key humanistic and biomedical subjects were seen as the most useful. The students evaluation of the quality of subjects and the good organization of the course is over an average rate. The conditions in the old campus, however, is of the lowest rate. The most of the students surveyed are satisfied with the course as well as the university and declare that their expectations were fulfilled. The research show that there are no significant differences in self-evaluation of the level of competences of full-time and part-time students.

LITERATURA

- [1] BLACH J.: Efekty studiów na kierunku wychowanie fizyczne Politechniki Opolskiej w opinii studentów piątego roku studiów zaocznych. Praca magisterska, Politechnika Opolska 2007.
- [2] BLALOCK H.: Statystyka dla socjologów, PWN, Warszawa 1975.
- [3] BRZEZIŃSKA A., BRZEZIŃSKI J., ELIASZ A. (red.): Ewaluacja a jakość kształcenia w szkole wyższej. Uniwersytecka Komisja Akredytacyjna, Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej. Wydawnictwo ACADEMICA, Warszawa 2004.
- [4] BRZEZIŃSKA A.: Miejsce ewaluacji w procesie kształcenia, (w) A. Brzezińska, J.Brzeziński, A. Eliaz (red.)
- [5] BRZEZIŃSKI J.: Metody badań psychologicznych. Warszawa, 1996.
- [6] CHWIROT S.: Wprowadzenie: standardy oceny jakości kształcenia – perspektywa Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej, w Ewaluacja a jakość kształcenia w szkole wyższej, red. A. Brzezińska, J. Brzeziński, A. Eliaz. Wyd. ACADEMICA SWPS Warszawa 2004, s. 6.
- [7] DENEK K.: Pomiar efektywności kształcenia w szkole wyższej. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1980.
- [8] GÓRNIOWICZ J., KLIMUK E., KOZŁOWSKA I.: Zarządzanie systemem jakości kształcenia w szkole wyższej i jego monitorowanie, Wyd. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2004.
- [9] GRABOWSKI H.: Postawy zawodowe studentów uczelni wychowania fizycznego wobec przyszłej pracy w kulturze fizycznej. Wychowanie Fizyczne i Sport, 1991 nr 1.
- [10] GRABOWSKI H.: Uwagi krytyczne o wychowaniu fizycznym i kształceniu nauczycieli, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2006.
- [11] HAWKINS J.D, NEDERHOD B.: (1994) Podręcznik ewaluacji programów profilaktycznych. Nadużywanie substancji uzależniających i inne problemy społeczne. Warszawa-Olsztyn, Polskie Towarzystwo Psychologiczne, Pracownia Wydawnicza.
- [12] KRAJEWSKA A.: Jakość kształcenia uniwersyteckiego – ujęcie pedagogiczne, Wydawnictwo Trans Humana, Białystok 2004.
- [13] KRISTOFFERSON D., SURSOCK A., WESTERHIJDEN D.: Jakość kształcenia w szkolnictwie wyższym, Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, Opole 2000.

- [14] KWIATKOWSKA H.: Nowa koncepcja kształcenia nauczycieli. PWN, Warszawa 1999.
- [15] KWIATKOWSKA H. LEWOWICKI T.: (red.) Źródła inspiracji współczesnej edukacji nauczycielskiej. Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP, Polskie Towarzystwo Pedagogiczne, Warszawa 1997.
- [16] LISIECKA K.: Zapewnienie jakości kształcenia w szkole wyższej, Wyd. Uczelniane Akademii Ekonomicznej im. Adamickiego w Katowicach, Katowice 2001.
- [17] ŁOBOCKI M.: Metodologia badań pedagogicznych, Wydawnictwo „Impuls” Kraków 1999.
- [18] ŁOBOCKI M.: Metody i techniki badań pedagogicznych, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2006.
- [19] MALITOWSKA K.: Efekty studiów na kierunku wychowanie fizyczne Politechniki Opolskiej w opinii studentów piątego roku studiów stacjonarnych. Praca magisterska, Politechnika Opolska 2007.
- [20] LISIECKA K.: Zapewnienie jakości kształcenia w szkole wyższej, Wyd. Uczelniane Akademii Ekonomicznej im. Adamickiego w Katowicach, Katowice 2001.
- [21] NOWAK S.: Metodologia badań socjologicznych, PWN Warszawa 1970.
- [22] POŚPIECH J.: Jakość europejskiego wychowania fizycznego w świetle badań. PTNKF Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu. Racibórz 2006.
- [23] SARYUSZ-WOLSKI T., FIGLEWICZ R.: System zapewniania jakości kształcenia w WSHE w Łodzi. Stan obecny i propozycje rozwoju, Łódź.
- [24] SKRZYPEK E.: Jakość i efektywność, Lublin.
- [25] STALEWSKI T.: Jakość zarządzania na kierunku zarządzanie i marketing, Centrum Doradztwa i Informacji „Difin”, Warszawa 2005.
- [26] SZCZEPAŃSKI J.: Problemy i perspektywy szkolnictwa wyższego w Polsce, Państwowe Wydawnictwo „Wiedza Powszechna”, Warszawa 1969.
- [27] SZCZEPAŃSKI J.: Refleksje nad oświatą, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1973.

- [28] SZCZEPAŃSKI S.: O potrzebie autoewaluacji „Wiadomości Uczelniane” Politechnika Opolska 2003, nr 5 (110), s. 20–21.
- [29] SZCZEPAŃSKI S.: Od ewaluacji do refleksyjnego praktyka. „Wiadomości Uczelniane” Politechnika Opolska 2003, nr 7 (112), s. 19–21.
- [30] SZCZEPAŃSKI S.: Ewaluacja sprawności dydaktycznej. „Wiadomości Uczelniane” Politechnika Opolska.
- [31] SZCZEPAŃSKI S.: Etapowa ewaluacja przygotowania metodycznego studentów do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego, [w:] Jakość kształcenia – kompetencje nauczyciela, Uniwersytet Opolski, 2001.
- [32] SZCZEPAŃSKI S.: „Skuteczność przygotowania metodycznego studentów do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w świetle doświadczeń z miesięcznej praktyki pedagogicznej”. Zeszyty Naukowe – Politechnika Opolska 2001, nr 3, s. 23–36.
- [33] SZCZEPAŃSKI S.: „Skuteczność przygotowania metodycznego studentów wychowania fizycznego w świetle doświadczeń z miesięcznej praktyki pedagogicznej w szkołach ponadpodstawowych oraz w opinii nauczycieli opiekunów praktyk”. Zeszyty Naukowe, Politechnika Opolska 2002.
- [34] SZCZEPAŃSKI S.: „Skuteczność przygotowania metodycznego studentów wychowania fizycznego w świetle doświadczeń z miesięcznej praktyki pedagogicznej w szkołach ponadpodstawowych oraz w opinii nauczycieli opiekunów praktyk”. Zeszyty Naukowe, Politechnika Opolska 2002.
- [35] SZCZEPAŃSKI S.: „Ewaluacja seminariów teoretyczno-metodycznych, organizowanych przez Zakład Metodyki Wychowania Fizycznego dla nauczycieli wf – opiekunów praktyk pedagogicznych” [w:] K. Burtny, S. Szczepański (red.) „Lekcja wychowania fizycznego we współczesnej szkole”. Wydział Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii Politechnika Opolska, 2005, s. 55–63.
- [36] SZCZEPAŃSKI S.: Determinanty wyboru studiów na Wydziale Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii. Politechnika Opolska, Oficyna Wydawnicza 2004.
- [37] SZCZEPAŃSKI S.: Podmiotowość studentów Wydziału Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii Politechniki Opolskiej. Politechnika Opolska, Oficyna Wydawnicza 2006.

- [38] TYL A.: Ewaluacja procesu kształcenia i doksztalcania nauczycieli w uczelniach wyższych – szanse i zagrożenia. Uniwersytet Łódzki. <http://konferencja.21.edu.pdf>??
- [39] TYL A.: poczucie bezpieczeństwa nauczycieli akademickich a ewaluacja w szkolnictwie wyższym [w:] A. Kusztelak, A. Zduniak (red.): Kształcenie zawodowe w teorii i praktyce edukacyjnej, tom 2, Poznań 2006.
- [40] TYL A.: Poczucie bezpieczeństwa studentów pedagogiki w kontekście ewaluacji procesu kształcenia w uczelniach wyższych [w:] W. Cudowska, J. Kunikowski (red.): Czynić świat bardziej bezpiecznym, tom 2, Siedlce 2007.
- [41] WEST-BURNHAM J.: Kompleksowe zarządzanie jakością [w:] D. Ekiert-Grabowska, D. Elsner (red.): Jakość planowania i doskonalenie kwalifikacji zawodowych w zarządzaniu oświatą. Wydawnictwo finansowane z funduszu PHARE Unii Europejskiej – Program TERM 1998.
- [42] ZACZYŃSKI W.: Praca badawcza nauczyciela, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne. Warszawa 1976.
- [43] ZAGÓRNY S.: Wybrane problemy metodologii nauk społecznych wraz z tekstami źródłowymi, Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, Opole 2006.
- [44] ZIELENIEWSKI J.: Przydatność prakseologii do badań efektywności działalności naukowej [w:] Przydatność prakseologicznej aparatury pojęciowej dla poszczególnych dyscyplin naukowych, S. Kowalewska, Warszawa – Wrocław – Kraków 1964.
- [45] ŻUKOWSKA Z.: Styl życia absolwentów wychowania fizycznego. Wydawnictwo AWF, Warszawa 1979. <http://www.kartabolonska.friko.pl>. Por.<http://www.pka.edu.pl>

ANEKSY

--	--	--

ANKIETA

Katedra Metodyki Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii Politechniki Opolskiej prowadzi badania nad efektywnością kształcenia na kierunku wychowanie fizyczne. W związku z tym uprzejmie prosimy o szczerze odpowiedzi zawarte w kwestionariuszu. Na pytania odpowiadać należy przez zaznaczenie krzyżykiem (x) odpowiedzi na określone pytanie lub zaznaczenie na skali pięciopunktowej wartości od 1 do 5. Prosimy również o komentarze do pytań, stanowić one będą bogate i nieograniczone względami metodologicznymi źródła informacji.

Ankieta jest anonimowa, a wszystkie informacje posłużą do celów naukowych*.

CZĘŚĆ I

1. W jakim stopniu opanowałeś/aś kompetencje z dziedziny humanistycznej?

☐	☐	☐	☐	☐
a.1	b.2	c.3	d.4	e.5
bardzo niskim	niskim	średnim	wysokim	bardzo wysokim

Komentarz.....

2. Jak oceniasz przydatność przedstawionych poniżej przedmiotów z dziedziny humanistycznej dla Twojego rozwoju? Zaznacz każdemu odpowiednią wartość wg skali z pytania 1.

Rodzaj przydatności Przedmioty	<i>zawodowa</i> – przydatność w przyszłej pracy nauczyciela	<i>w życiu</i> – zastosowanie poznanej wiedzy i umiejętności w życiu
Filozofia	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Historia kultury fizycznej	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Język obcy	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Komunikacja społeczna	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Pedagogika	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Propedeutyka	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Psychologia	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Socjologia	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Teoria wychowania fizycznego	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Wychowanie zdrowotne i ochrona środowiska	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5

Komentarz.....

.....

3. W jakim stopniu opanowałeś/-aś kompetencje z dziedziny biomedycznej?

a.1 b.2 c.3 d.4 e.5
bardzo niskim niskim średnim wysokim bardzo wysokim

Komentarz.....

.....

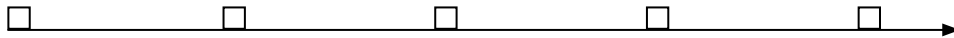
4. Jak oceniasz przydatność przedstawionych poniżej przedmiotów z dziedziny biomedycznej dla Twojego rozwoju – zaznacz każdemu odpowiednią wartość.

Rodzaj przydatności Przedmioty	<i>zawodowa</i> – przydatność w przyszłej pracy nauczyciela	<i>w życiu</i> – zastosowanie poznanej wiedzy i umiejętności w życiu
Anatomia	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Antropologia	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Antropomotoryka	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Biochemia	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Biofizyka	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Biologia	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Ćw. korekcyjne z elementami rehabilitacji	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Fizjologia	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Higiena	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Medycyna sportu	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Teoria sportu	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5

Komentarz.....

.....

5. W jakim stopniu opanowałeś/-aś kompetencje z podstawowych dziedzin sportowych?

a.1 b.2 c.3 d.4 e.5
bardzo niskim niskim średnim wysokim bardzo wysokim

Komentarz.....

.....

6. Jak oceniasz przydatność przedstawionych poniżej dziedzin sportowych dla Twojego rozwoju – zaznacz każdemu odpowiednią wartość.

Rodzaj przydatności	<i>zawodowa</i> – przydatność w przyszłej pracy nauczyciela	<i>w życiu</i> – zastosowanie w sporcie i rekreacji
Przedmioty		
Gimnastyka	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Gry i zabawy	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Lekkoatletyka	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Piłka koszykowa	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Piłka nożna	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Piłka ręczna	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Piłka siatkowa	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5
Pływanie	1 – 2 – 3 – 4 – 5	1 – 2 – 3 – 4 – 5

Komentarz.....
.....

7. Jaki jest poziom Twojej wiedzy i umiejętności z zakresu programowania i planowania zajęć wychowania fizycznego we wszystkich typach szkół?

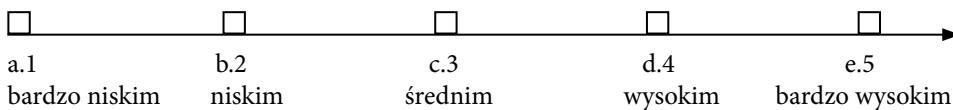
Komentarz.....
.....

8. Oceń poziom Twojej wiedzy i umiejętności do realizacji zajęć wychowania fizycznego we wszystkich typach szkół (znajomość metod, form, środków).

Komentarz.....
.....

9. W jakim stopniu jesteś w stanie innowacyjnie i twórczo podejść do kształcenia i wychowywania (np. tworzenie planów autorskich, pomysły wywiadówki itp.).

Komentarz.....
.....

10. W jakim stopniu przygotowany/-na jesteś do promowania zdrowia w miejscu pracy i środowisku lokalnym (organizowanie festynów rekreacyjnych, popularyzowanie rekreacji ruchowej, organizowanie wycieczek)?

a.1 b.2 c.3 d.4 e.5

bardzo niskim niskim średnim wysokim bardzo wysokim

Komentarz.....
.....

11. W jakim stopniu jesteś przygotowany/-na do kierowania zespołami ludzkimi?

a.1 b.2 c.3 d.4 e.5

bardzo niskim niskim średnim wysokim bardzo wysokim

Komentarz.....
.....

12. W jakim stopniu praktyki pedagogiczne wpłynęły na Twój profesjonalizm zawodowy?

a.1 b.2 c.3 d.4 e.5

bardzo niskim niskim średnim wysokim bardzo wysokim

Komentarz.....
.....

13. W jakim stopniu praktyka pedagogiczna ukształtowała pozytywną postawę wobec przyszłego zawodu nauczycielskiego?

a.1 b.2 c.3 d.4 e.5

bardzo niskim niskim średnim wysokim bardzo wysokim

Komentarz.....
.....

14. Czy korzystałeś/-aś z jakichkolwiek form kursów podnoszących Twoje kwalifikacje, organizowanych przez Politechnikę Opolską?

- TAK
- NIE

Jeśli tak, to z jakich.....
.....

15. Czy chcesz pracować w zawodzie nauczycielskim?

TAK

NIE

Jeśli nie, to w jakim zawodzie?.....
.....

16. Czy po ukończeniu studiów masz już zapewnioną pracę?

TAK

NIE

Jeśli tak, to jaką?.....
.....

17. Czy zdobyte umiejętności potrafiłbyś/potrafiłabyś wykorzystać w innym zawodzie (animator czasu wolnego, handlowiec itp.)?

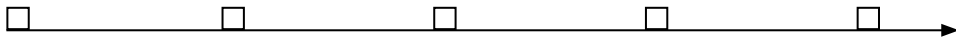
TAK

NIE

Jeśli tak, to w jakim?.....
.....

CZĘŚĆ II

18. W jakim stopniu studia wpłynęły na łatwość w nawiązywaniu kontaktów z innymi ludźmi?

a.1 b.2 c.3 d.4 e.5
bardzo niskim niskim średnim wysokim bardzo wysokim

Komentarz.....
.....

19. W jakim stopniu studia wpłynęły na Twoje usamodzielnienie się?

a.1 b.2 c.3 d.4 e.5
bardzo niskim niskim średnim wysokim bardzo wysokim

Komentarz.....
.....

20. Czy dzięki studiom nabyłeś/-aś nowych cech przydatnych w życiu?

TAK

NIE

Jeśli tak, to jakie to cechy?.....
.....

21. Jak oceniasz przebieg studiów pod kątem:

A. Sprawności organizacyjnej toku studiów (np. terminowość, praca dziekanatu, przekaz informacji, ilość i rozłożenie przedmiotów w semestrach)

_____ _____ _____ _____ _____ **→**

a.1 b.2 c.3 d.4 e.5
bardzo nisko nisko średnio wysoko bardzo wysoko

Komentarz.....
.....

B. Poziomu zajęć dydaktycznych

_____ _____ _____ _____ _____ **→**

a.1 b.2 c.3 d.4 e.5
bardzo nisko nisko średnio wysoko bardzo wysoko

Komentarz.....
.....

C. Trafności doboru przedmiotów

_____ _____ _____ _____ _____ **→**

a.1 b.2 c.3 d.4 e.5
bardzo nisko nisko średnio wysoko bardzo wysoko

Komentarz.....
.....

D. Warunków do prowadzenia zajęć teoretycznych

_____ _____ _____ _____ _____ **→**

a.1 b.2 c.3 d.4 e.5
bardzo nisko nisko średnio wysoko bardzo wysoko

Komentarz.....
.....

E. Warunków do prowadzenia zajęć praktycznych (boiska, sale sportowe i wykładowe, sprzęt sportowy)

_____ _____ _____ _____ _____ **→**

a.1 b.2 c.3 d.4 e.5
bardzo nisko nisko średnio wysoko bardzo wysoko

Komentarz.....
.....

F. Jakości praktyk pedagogicznych

Komentarz.....
.....

G. Jakości obozu letniego

Komentarz.....
.....

H. Jakości obozu zimowego

Komentarz.....
.....

I. Atmosfery

Komentarz.....
.....

25. Co zdobyłeś/-aś przydatnego w życiu dzięki studiom poza umiejętnościami programowymi?

Komentarz.....
.....

CZĘŚĆ IV

1. Płeć:

- a. Kobieta
- b. Mężczyzna

2. Student Politechniki Opolskiej:

- a. Stacjonarny
- b. Zaoczny

*Dziękujemy bardzo za wypełnienie
powyższej ankiety.*

*Opracowanie kwestionariusza ankiety: J. Blach, K. Malitowska, S. Szczepański.

Aneks nr 2. Wykaz tabel

Tabela 1. Główne motywy podjęcia studiów na kierunku wychowanie fizyczne – w układzie hierarchicznym

Tabela 2. Układ hierarchiczny przedmiotów z dziedziny humanistycznej

Tabela 3. Układ hierarchiczny przydatności przedmiotów biomedycznych

Tabela 4. Układ hierarchiczny przydatności przedmiotów sportowych

Tabela 5. Układ hierarchiczny dziedzin przedmiotowych według samooceny poziomu nabytych kompetencji

Tabela 6. Wielkość wskaźników przydatności nabytych kompetencji

Aneks nr 3. Wykaz rycin

Ryc. 1. Elementy wewnętrznego i zewnętrznego zapewniania jakości

Ryc. 2. Postanowienie wytrwania w dążeniu do wytyczonego celu jakim jest ukończenie studiów w opinii studentów rozpoczynających pierwszy rok studiów

Ryc. 3. Stopień opanowania kompetencji z dziedziny humanistycznej

Ryc. 4. Przydatność filozofii

Ryc. 5. Przydatność psychologii

Ryc. 6. Przydatność pedagogiki

Ryc. 7. Przydatność socjologii

Ryc. 8. Przydatność kompetencji z komunikacji społecznej

Ryc. 9. Przydatność historii kultury fizycznej

Ryc. 10. Przydatność teorii wychowania fizycznego w praktyce zawodowej

Ryc. 11. Przydatność w życiu teorii wychowania fizycznego

Ryc. 12. Przydatność zawodowa propedeutyki wychowania fizycznego

Ryc. 13. Przydatność w życiu propedeutyki wychowania fizycznego.

Ryc. 15. Przydatność w życiu wiedzy z wychowania zdrowotnego i ochrony środowisk

Ryc. 16. Samoocena poziomu nabytych kompetencji z dziedzin biomedycznych.

Ryc. 17. Przydatność w życiu biologii

Ryc. 18. Przydatność anatomii w pracy zawodowej

Ryc. 19. Przydatność w życiu kompetencji z zakresu anatomii

- Ryc. 20. Przydatność fizjologii w pracy zawodowej
- Ryc. 21. Przydatność w życiu wiedzy z zakresu fizjologii
- Ryc. 22. Przydatność antropologii w pracy zawodowej
- Ryc. 23. Przydatność w życiu kompetencji z zakresu antropologii
- Ryc. 24. Przydatność biochemii w pracy zawodowej
- Ryc. 25. Przydatność w życiu wiedzy z zakresu biochemii
- Ryc. 26. Przydatność biofizyki w pracy zawodowej
- Ryc. 27. Przydatność w życiu wiedzy z zakresu biofizyki
- Ryc. 28. Przydatność antropomotoryki w pracy zawodowej
- Ryc. 29. Przydatność w życiu kompetencji z zakresu antropomotoryki
- Ryc. 30. Przydatność higieny w pracy zawodowej
- Ryc. 31. Przydatność w życiu kompetencji z zakresu higieny
- Ryc. 32. Przydatność medycyny sportu w pracy zawodowej
- Ryc. 33. Przydatność w życiu kompetencji z dziedziny medycyny sportowej
- Ryc. 34. Przydatność ćwiczeń korekcyjnych z elementami rehabilitacji w pracy zawodowej
- Ryc. 35. Przydatność w życiu – ćwiczeń korekcyjnych z elementami rehabilitacji
- Ryc. 36. Przydatność teorii sportu w pracy zawodowej
- Ryc. 38. Przydatność w życiu kompetencji z teorii sportu
- Ryc. 39. Samoocena poziomu nabytych kompetencji z dziedzin biomedycznych
- Ryc. 40. Przydatność gimnastyki w pracy zawodowej
- Ryc. 41. Przydatność gimnastyki w życiu
- Ryc. 42. Przydatność gier i zabaw ruchowych w pracy zawodowej
- Ryc. 43. Przydatność w życiu kompetencji z gier zabaw ruchowych
- Ryc. 44. Przydatność w pracy zawodowej – umiejętności gry w piłkę nożną
- Ryc. 45. Przydatność w życiu – umiejętności gry w piłkę nożną
- Ryc. 46. Przydatność w pracy zawodowej umiejętności gry w piłkę ręczną
- Ryc. 47. Przydatność w życiu umiejętności gry w piłkę ręczną
- Ryc. 48. Przydatność w pracy kompetencji z piłki koszykowej
- Ryc. 49. Przydatność w życiu kompetencji z piłki koszykowej
- Ryc. 50. Przydatność piłki siatkowej w pracy zawodowej
- Ryc. 51. Przydatność w życiu kompetencji z piłki siatkowej
- Ryc. 52. Przydatność lekkiej atletyki w praktyce zawodowej
- Ryc. 53. Przydatność w życiu lekkiej atletyki
- Ryc. 54. Przydatność pływania w pracy zawodowej
- Ryc. 55. Przydatność w życiu umiejętności pływania
- Ryc. 56. Stopień opanowania kompetencji z przedmiotów sportowych
- Ryc. 57. Poziom kompetencji z zakresu programowania i planowania wf we wszystkich typach szkół
- Ryc. 57. Poziom wiedzy i umiejętności metodycznych do realizacji zajęć wychowania fizycznego
- Ryc. 58. Poziom kompetencji z zakresu programowania i planowania wf we wszystkich typach szkół
- Ryc. 59. Stopień innowacyjnego i twórczego podejścia do kształcenia i wychowania
- Ryc. 60. Stopień przygotowania do promocji zdrowia w miejscu pracy i środowisku lokalnym
- Ryc. 61. Wpływ praktyk na profesjonalizm zawodowy
- Ryc. 62. Wpływ praktyki pedagogicznej na pozytywną postawę wobec przyszłego zawodu

- Ryc. 63. Ocena jakości praktyk pedagogicznych
 Ryc. 64. Wpływ studiów na łatwość w nawiązywaniu kontaktów z innymi ludźmi
 Ryc. 65. Wpływ studiów na usamodzielnienie się
 Ryc. 66. Ocena warunków do prowadzenia zajęć teoretycznych
 Ryc. 67. Ocena warunków do prowadzenia zajęć praktycznych
 Ryc. 68. Ocena przebiegów studiów pod kątem sprawności organizacyjnej toku studiów
 Ryc. 69. Ocena przebiegu studiów pod względem poziomu zajęć dydaktycznych
 Ryc. 70. Atmosfera studiów
 Ryc. 71. Poziom zadowolenia z obozu letniego
 Ryc. 72. Poziom zadowolenia z obozu zimowego
 Ryc. 73. Poziom zadowolenia z życia studenckiego
 Ryc. 74. Stopień spełnienia oczekiwań związanych ze studiami na wydziale wychowania fizycznego
 Ryc. 75. Trafność wyboru kierunku studiów
 Ryc. 76. Trafność wyboru uczelni (Politechniki Opolskiej)
 Ryc. 77. Chęć pracy w zawodzie nauczycielskim
 Ryc. 78. Pragnienie uzyskania tytułu magistra

Aneks 4. Tabele z wynikami badań

Tabela 1

Przydatność zawodowa filozofii

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	15	32,6	8	17,4	16	34,9	5	10,8	2	4,3	46	100
Niestacjonarne	12	33,3	9	25,0	12	33,3	1	2,8	2	4,6	36	100
Razem	27	13,4	17	8,5	28	13,9	6	3,0	4	2,0	82	100

$$\chi^2 = 2,45, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	10	18,5	20	37,0	18	33,3	5	9,4	1	1,8	54	100
Niestacjonarne	17	26,1	12	18,5	24	36,9	10	15,4	2	3,1	65	100
Razem	27	22,7	32	26,9	42	35,3	15	12,6	3	2,5	119	100

$$\chi^2 = 5,71, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 2

Przydatność filozofii w życiu

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	9	19,6	9	19,6	19	41,2	7	15,2	2	4,4	46	100
Niestacjonarne	13	36,1	6	16,7	13	36,0	2	5,6	2	5,6	36	100
Razem	22	26,8	15	32	32	39,0	9	11,0	4	4,9	82	100

$$\chi^2 = 4,06, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	7	13,0	19	35,2	14	25,9	8	14,8	6	11,1	54	100
Niestacjonarne	9	13,8	12	18,5	25	38,4	12	18,5	7	10,8	65	100
Razem	16	13,4	31	26,1	39	32,8	20	16,8	13	10,9	119	100

$$\chi^2 = 4,84, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 3

Przydatność zawodowa psychologii

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	1	2,1	3	6,5	7	15,2	17	37,0	18	39,2	46	100
Niestacjonarne	-	-	3	8,3	8	22,2	12	33,3	13	36,2	36	100
Razem	1	1,2	6	7,3	15	18,3	29	35,4	31	37,8	82	100

$$\chi^2 = 4,97, df = 4, p < 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	-	-	6	11,1	20	37,0	16	29,6	12	22,3	54	100
Niestacjonarne	1	1,5	5	7,7	17	26,1	25	38,5	17	26,2	65	100
Razem	1	0,8	11	9,2	37	31,1	41	34,5	29	24,4	119	100

$$\chi^2 = 3,13, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 4

Przydatność w życiu psychologii

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	1	2,1	3	6,5	7	15,2	17	37,0	18	39,2	46	100
Niestacjonarne	–	–	3	8,3	8	22,2	12	33,3	13	36,2	36	100
Razem	1	1,2	6	7,3	15	18,3	29	35,4	31	37,8	82	100

$$\chi^2 = 1,52, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	–	–	6	11,1	20	37,0	16	29,6	12	22,3	54	100
Niestacjonarne	1	1,5	5	7,7	17	26,1	25	38,5	17	26,2	65	100
Razem	1	0,8	11	9,2	37	31,1	41	34,5	29	24,4	119	100

$$\chi^2 = 3,15, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 5

Przydatność zawodowa pedagogiki

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	1	2,2	4	8,7	15	32,6	26	56,5	46	100
Niestacjonarne	–	–	3	8,3	5	13,9	10	27,8	18	50,0	36	100
Razem	–	–	4	4,9	9	11,0	25	30,5	44	53,6	82	100

$$\chi^2 = 2,39, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	1	1,9	4	7,4	11	20,4	22	40,7	16	29,6	54	100
Niestacjonarne	2	3,1	6	9,2	15	23,1	23	35,4	19	29,2	65	100
Razem	3	2,5	10	8,4	26	21,8	45	37,8	35	29,5	119	100

$$\chi^2 = 0,61, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 6

Przydatność pedagogiki w życiu

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	1	2,2	3	6,5	7	15,2	21	45,7	14	30,4	46	100
Niestacjonarne	–	–	3	8,3	3	8,3	17	47,2	13	36,2	36	100
Razem	1	1,2	6	7,3	10	12,3	38	46,3	34	32,9	82	100

$$\chi^2 = 1,9, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	2	3,7	2	3,7	20	37,0	20	37,0	10	18,6	54	100
Niestacjonarne	1	1,5	9	13,9	15	23,1	27	23,1	13	20,0	65	100
Razem	3	2,5	11	9,2	35	29,5	47	29,5	23	19,3	119	100

$$\chi^2 = 7,93, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 7

Przydatność zawodowa socjologii

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	4	8,7	10	21,7	14	30,4	11	23,9	7	15,3	46	100
Niestacjonarne	2	5,6	11	30,6	10	27,8	6	16,6	7	19,4	36	100
Razem	6	7,3	21	25,6	24	29,3	17	20,7	14	17,1	82	100

$$\chi^2 = 1,65, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	4	7,4	16	29,6	19	35,2	11	20,4	4	7,4	54	100
Niestacjonarne	4	6,2	12	18,5	33	50,8	12	18,5	4	6,0	65	100
Razem	8	6,7	28	23,5	52	43,7	23	19,3	8	6,7	119	100

$$\chi^2 = 3,4, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 8

Przydatność socjologii w życiu

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	6	13,0	10	21,7	15	32,6	10	21,8	5	10,9	46	100
Niestacjonarne	3	8,4	8	22,2	9	25,0	8	22,2	8	22,2	36	100
Razem	9	11,0	18	21,9	24	29,3	18	21,9	13	15,9	82	100

$$\chi^2 = 2,45, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	4	7,4	15	27,8	25	46,3	6	11,1	4	7,4	54	100
Niestacjonarne	7	10,8	8	12,3	31	47,7	15	23,1	4	6,1	65	100
Razem	11	9,2	23	19,3	56	47,2	21	17,6	8	6,7	119	100

$$\chi^2 = 6,50, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 9

Przydatność zawodowa przedmiotu komunikacja społeczna

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	4	8,7	5	10,9	10	21,7	14	30,4	13	28,3	46	100
Niestacjonarne	4	11,1	6	16,7	10	27,8	11	30,6	5	13,8	36	100
Razem	8	9,7	11	13,4	20	24,4	25	30,5	18	22,0	82	100

$$\chi^2 = 2,81, df = 4, p < 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	5	9,3	6	11,1	21	38,9	13	24,0	9	16,7	54	100
Niestacjonarne	12	18,5	9	13,9	13	20,0	20	30,8	11	16,8	65	100
Razem	17	14,3	15	12,6	34	28,6	33	27,7	20	16,8	119	100

$$\chi^2 = 6,08, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 10

Przydatność kompetencji z przedmiotu komunikacja społeczna w życiu

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	3	6,5	3	6,5	12	26,1	18	39,2	10	21,7	46	100
Niestacjonarne	3	8,3	8	22,2	17	19,4	11	30,6	7	19,5	36	100
Razem	6	7,3	11	13,4	19	23,2	29	35,4	17	20,7	82	100

$$\chi^2 = 4,65, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	5	9,3	5	9,3	17	31,5	13	24,1	14	25,8	54	100
Niestacjonarne	12	18,5	7	10,8	13	20,0	21	32,3	12	18,4	65	100
Razem	17	14,3	12	10,1	30	25,2	34	28,6	26	21,8	119	100

$$\chi^2 = 4,8, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 11

Przydatność zawodowa historii kultury fizycznej

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	1	2,2	9	19,6	14	30,3	15	32,6	7	15,3	46	100
Niestacjonarne	4	11,1	6	16,7	9	25,0	13	36,1	4	11,1	36	100
Razem	5	6,1	15	18,3	23	28,0	28	34,0	11	13,4	82	100

$$\chi^2 = 3,25, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	5	9,3	5	9,3	17	31,5	13	24,1	14	25,8	54	100
Niestacjonarne	12	18,5	7	10,8	13	20,0	21	32,3	12	18,4	65	100
Razem	17	14,3	12	10,1	30	25,2	34	28,6	26	21,8	119	100

$$\chi^2 = 2,39, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 12

Przydatność w życiu historii kultury fizycznej

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	7	15,2	13	28,3	10	21,7	11	23,9	5	10,9	46	100
Niestacjonarne	8	22,2	4	11,1	15	41,7	5	13,9	4	11,1	36	100
Razem	15	18,3	17	20,7	25	30,5	16	19,5	9	11,0	82	100

$$\chi^2 = 7,04, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	7	13,0	13	24,1	24	44,4	8	14,8	2	3,7	54	100
Niestacjonarne	12	18,5	16	24,6	21	32,3	11	16,9	5	7,7	65	100
Razem	19	16,0	29	24,4	45	37,8	19	16,0	7	5,8	119	100

$$\chi^2 = 2,58, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 13

Przydatność zawodowa teorii wychowania fizycznego

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	1	2,2	14	30,4	16	34,8	15	32,6	46	100
Niestacjonarne	–	–	2	5,6	4	11,1	7	19,4	23	63,9	36	100
Razem	–	–	3	3,7	18	22,0	23	28,0	38	46,3	82	100

$$\chi^2 = 10,1, df = 4, p < 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	2	3,7	9	16,7	16	29,6	15	27,8	12	22,2	54	100
Niestacjonarne	–	–	3	4,6	18	27,7	20	30,8	24	36,9	65	100
Razem	2	1,7	12	10,1	34	28,6	35	29,4	36	30,2	119	100

$$\chi^2 = 8,87, df = 4, p < 0,05$$

Tabela 14

Przydatność w życiu teorii wychowania fizycznego

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	4	8,7	10	21,7	16	34,8	12	26,1	4	8,7	46	100
Niestacjonarne	3	8,3	6	16,7	9	25,0	9	25,0	9	25,0	36	100
Razem	7	8,6	16	19,5	25	30,6	21	25,6	13	15,6	82	100

$$\chi^2 = 4,29, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	5	9,3	13	24,1	19	35,2	13	24,0	4	7,4	54	100
Niestacjonarne	4	6,2	6	9,2	16	24,5	23	35,4	16	24,6	65	100
Razem	9	7,6	19	16,0	35	29,4	36	30,2	20	16,8	119	100

$$\chi^2 = 12,03, df = 4, p < 0,05$$

Tabela 15

Przydatność zawodowa wychowania zdrowotnego i ochrony środowiska

Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	4	8,7	10	21,7	16	34,8	12	26,1	4	8,7	46	100
Niestacjonarne	3	8,3	6	16,7	9	25,0	9	25,0	9	25,0	36	100
Razem	7	8,6	16	19,5	25	30,6	21	25,6	13	15,6	82	100

$$\chi^2 = 7,61, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 16

Przydatność zawodowa języka obcego

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	1	2,2	5	10,9	9	19,6	12	26,1	19	41,2	46	100
Niestacjonarne	10	27,8	-	-	17	47,2	2	5,6	7	19,4	36	100
Razem	11	13,4	5	6,1	28	34,1	14	17,1	26	31,7	82	100

$$\chi^2 = 26,48, df = 4, p < 0,001$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	2	3,7	8	14,8	7	13,0	18	33,3	13	35,2	54	100
Niestacjonarne	13	20,0	9	13,8	22	33,9	7	10,8	14	21,5	65	100
Razem	15	12,6	17	14,3	29	24,4	25	21,0	33	27,7	119	100

$$\chi^2 = 21,97, df = 4, p < 0,001$$

Tabela 17

Przydatność w życiu języka obcego

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	1	2,2	2	4,4	7	15,2	11	23,9	25	54,3	46	100
Niestacjonarne	9	25,0	-	-	16	44,4	2	5,6	9	25,0	36	100
Razem	10	12,2	2	2,4	23	28,1	13	15,7	34	41,6	82	100

$$\chi^2 = 24,22, df = 4, p < 0,001$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	10	2,2	2	4,4	7	15,2	11	23,9	25	54,3	46	100
Niestacjonarne	10	25,0	-	-	16	44,4	2	5,6	9	25,0	36	100
Razem	10	12,2	2	2,4	23	28,1	13	15,7	34	41,6	82	100

$$\chi^2 = 18,78, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 18

Przydatność zawodowa propedeutyki wychowania fizycznego

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	9	19,6	7	15,2	17	37,0	6	13,0	7	15,2	46	100
Niestacjonarne	5	13,9	11	30,6	11	30,6	7	19,4	2	5,4	36	100
Razem	14	17,1	18	21,9	28	34,1	13	15,9	9	11,0	82	100

$$\chi^2 = 5,03, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	1	1,9	4	7,4	11	20,4	22	40,7	16	29,6	54	100
Niestacjonarne	9	13,9	14	21,5	25	38,5	11	16,9	6	9,2	65	100
Razem	10	8,4	18	15,1	36	30,3	33	27,7	22	18,5	119	100

$$\chi^2 = 24,83, df = 4, p < 0,001$$

Tabela 19

Przydatność w życiu propedeutyki wf

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	15	32,6	8	17,4	13	28,3	6	13,0	4	8,7	46	100
Niestacjonarne	5	13,9	11	30,6	8	22,2	10	27,8	2	5,5	36	100
Razem	20	24,4	19	23,2	21	25,6	16	19,5	6	7,3	82	100

$$\chi^2 = 7,22, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	10	18,5	12	22,2	22	40,7	9	16,7	1	1,9	54	100
Niestacjonarne	12	18,5	17	26,2	21	32,3	9	13,8	6	9,2	65	100
Razem	22	18,5	29	24,4	43	36,1	18	15,1	7	5,9	119	100

$$\chi^2 = 7,73, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 20

Przydatność zawodowa anatomii

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	–	–	3	6,5	20	43,5	23	50,0	46	100
Niestacjonarne	–	–	1	2,8	6	16,7	14	38,9	15	41,6	36	100
Razem	–	–	1	1,2	9	11,0	34	41,5	38	46,3	82	100

$$\chi^2 = 3,53, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	10	18,5	12	22,2	22	40,7	9	16,7	1	1,9	54	100
Niestacjonarne	12	18,5	17	26,2	21	32,3	9	13,8	6	9,2	65	100
Razem	22	18,5	29	24,4	43	36,1	18	15,1	7	5,9	119	100

$$\chi^2 = 15,86, df = 4, p < 0,02$$

Tabela 21

Przydatność anatomii w życiu

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	2	4,3	6	13,0	19	41,3	19	41,4	46	100
Niestacjonarne	1	2,8	2	5,6	6	16,7	17	47,2	10	27,7	36	100
Razem	1	1,2	4	4,9	12	14,6	36	43,9	29	35,4	82	100

$$\chi^2 = 2,70, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	–	–	1	1,8	18	33,4	21	38,9	14	25,9	54	100
Niestacjonarne	–	–	4	6,2	21	32,3	29	44,6	11	16,9	65	100
Razem	–	–	5	4,2	39	32,8	50	42,0	25	21,0	119	100

$$\chi^2 = 2,63, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 22

Przydatność zawodowa antropologii

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	3	6,5	6	13,0	17	37,0	16	34,8	4	8,7	46	100
Niestacjonarne	3	8,3	11	30,6	9	25,0	12	33,3	1	2,8	36	100
Razem	6	7,3	17	20,7	26	31,8	28	34,1	5	6,1	82	100

$$\chi^2 = 5,17, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	–	–	1	1,8	18	33,4	21	38,9	14	25,9	54	100
Niestacjonarne	–	–	4	6,2	21	32,3	29	44,6	11	16,9	65	100
Razem	–	–	5	4,2	39	32,8	50	42,0	25	21,0	119	100

$$\chi^2 = 7,27, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 23

Przydatność antropologii w życiu

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	4	8,7	10	21,7	19	41,3	10	21,7	3	6,6	46	100
Niestacjonarne	3	8,3	12	33,3	10	27,8	10	27,8	1	2,8	36	100
Razem	7	8,5	22	26,8	29	35,4	20	24,4	4	4,9	82	100

$$\chi^2 = 2,95, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	2	3,7	16	29,6	28	51,9	6	11,1	2	3,7	54	100
Niestacjonarne	9	13,9	13	20,0	26	40,0	16	24,6	1	1,5	65	100
Razem	11	9,2	29	24,4	54	45,4	22	18,5	3	2,5	119	100

$$\chi^2 = 8,78, df = 4, p < 0,05$$

Tabela 24

Przydatność w życiu antropomotoryki

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	1	2,2	8	17,4	20	43,5	9	19,5	8	17,4	46	100
Niestacjonarne	5	13,9	7	19,4	9	25,0	12	33,3	3	8,4	36	100
Razem	6	7,3	15	18,3	29	35,4	21	25,6	11	13,4	82	100

$$\chi^2 = 2,95, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 25

Przydatność zawodowa biochemii

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	1	2,2	10	21,7	23	50,0	10	21,7	2	4,4	46	100
Niestacjonarne	4	11,1	7	19,4	13	36,1	10	27,8	2	5,6	36	100
Razem	5	6,1	17	20,7	36	43,9	20	24,4	4	4,9	82	100

$$\chi^2 = 3,93, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	9	16,7	14	25,9	16	29,6	14	25,9	1	1,9	54	100
Niestacjonarne	9	13,8	17	26,1	23	35,4	15	23,1	1	1,6	65	100
Razem	18	5,1	31	26,0	39	32,8	29	24,4	2	1,7	119	100

$$\chi^2 = 0,56, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 26

Przydatność w życiu biochemii

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	5	10,9	12	26,1	22	47,8	5	10,9	2	4,3	46	100
Niestacjonarne	7	19,4	9	25,0	11	30,6	8	22,2	1	2,8	36	100
Razem	12	14,6	21	25,6	33	40,2	13	15,9	3	3,7	82	100

$$\chi^2 = 4,3, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	11	20,4	13	24,1	18	33,3	11	20,4	1	1,8	54	100
Niestacjonarne	14	21,5	19	29,3	21	32,3	11	16,9	-	-	65	100
Razem	25	21,0	32	26,9	39	32,8	22	18,5	1	0,8	119	100

$$\chi^2 = 1,73, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 27

Przydatność zawodowa biofizyki

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	1	2,2	9	19,6	21	45,6	10	21,7	5	10,9	46	100
Niestacjonarne	5	13,9	10	27,8	12	33,3	8	22,2	1	2,8	36	100
Razem	6	7,3	19	23,1	33	40,2	18	22,0	6	7,4	82	100

$$\chi^2 = 6,96, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	5	9,3	17	31,5	22	40,7	9	16,7	1	1,8	54	100
Niestacjonarne	9	13,8	13	20,0	27	41,5	13	20,0	3	4,7	65	100
Razem	14	11,8	30	25,2	49	41,1	22	18,5	4	3,4	119	100

$$\chi^2 = 2,93, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 28

Przydatność biofizyki w życiu

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	5	10,9	14	30,4	15	32,6	9	19,6	3	6,5	46	100
Niestacjonarne	6	16,7	11	30,6	12	33,3	6	16,7	1	2,7	36	100
Razem	11	13,4	25	30,5	27	32,9	15	18,3	4	4,9	82	100

$$\chi^2 = 1,18, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	8	14,8	18	33,3	21	38,9	6	11,1	1	1,9	54	100
Niestacjonarne	13	20,0	13	20,0	24	36,9	13	20,0	2	3,1	65	100
Razem	21	17,6	31	26,1	45	37,8	19	16,0	3	2,5	119	100

$$\chi^2 = 4,13, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 29

Przydatność zawodowa biologii

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	2	4,3	9	19,6	13	28,3	19	41,3	3	6,5	46	100
Niestacjonarne	2	5,6	3	8,3	11	30,6	12	33,3	8	22,2	36	100
Razem	4	4,9	12	14,6	24	29,3	31	37,8	11	13,4	82	100

$$\chi^2 = 5,90, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	3	5,6	12	22,2	17	31,5	16	29,6	6	11,1	54	100
Niestacjonarne	5	7,7	8	12,3	25	38,5	22	33,8	5	7,7	65	100
Razem	8	6,7	20	16,8	42	35,3	38	31,9	11	9,3	119	100

$$\chi^2 = 2,85, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 30

Przydatność biologii w życiu

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	5	10,9	10	21,7	9	19,6	16	34,8	6	13,0	46	100
Niestacjonarne	2	5,6	2	5,6	13	36,1	12	33,3	7	19,4	36	100
Razem	7	8,5	12	14,6	22	26,8	28	34,2	13	15,9	82	100

$$\chi^2 = 6,88, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	5	9,3	7	13,0	23	42,6	13	24,1	6	11,1	54	100
Niestacjonarne	6	9,2	10	15,4	19	29,2	27	41,5	3	4,7	65	100
Razem	11	9,2	17	14,3	42	35,3	40	33,6	9	7,6	119	100

$$\chi^2 = 6,54, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 31

Przydatność zawodowa ćwiczeń korekcyjnych z elementem rehabilitacji

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	–	–	1	2,2	14	30,4	31	67,4	46	100
Niestacjonarne	–	–	–	–	1	2,8	6	16,6	29	80,6	36	100
Razem	–	–	–	–	2	2,4	20	24,4	60	73,2	82	100

$$\chi^2 = 2,07, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	–	–	2	3,7	9	16,7	24	44,4	19	35,2	54	100
Niestacjonarne	2	3,1	–	–	11	16,9	25	38,5	27	41,5	65	100
Razem	2	1,7	2	1,7	20	16,8	49	41,2	46	38,6	119	100

$$\chi^2 = 4,64, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 32

Przydatność w życiu ćwiczeń korekcyjnych z elementami rehabilitacji

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	1	2,2	3	6,5	17	37,0	25	54,3	46	100
Niestacjonarne	–	–	1	2,8	3	8,3	8	22,2	24	66,7	36	100
Razem	–	–	2	2,4	6	7,3	25	30,5	49	59,8	82	100

$$\chi^2 = 2,07, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	–	–	2	3,7	14	25,9	22	40,7	16	29,7	54	100
Niestacjonarne	2	3,1	1	1,5	7	10,8	31	47,7	24	36,9	65	100
Razem	2	1,7	3	2,5	21	17,6	53	44,5	40	33,7	119	100

$$\chi^2 = 6,84, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 33

Przydatność zawodowa fizjologii

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	1	2,2	2	4,3	12	26,1	18	39,1	13	28,3	46	100
Niestacjonarne	–	–	4	11,1	8	22,2	11	30,6	13	36,1	36	100
Razem	1	1,2	6	7,3	20	24,2	29	35,4	26	31,7	82	100

$$\chi^2 = 2,96, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	–	–	–	–	18	33,3	18	33,3	18	33,4	54	100
Niestacjonarne	2	3,1	4	6,1	18	27,7	24	36,9	17	26,2	65	100
Razem	2	1,7	4	3,4	36	30,2	42	35,3	35	29,4	119	100

$$\chi^2 = 5,94, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 34

Przydatność w życiu fizjologii

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	1	2,2	2	4,3	17	37,0	15	32,6	11	23,9	46	100
Niestacjonarne	–	–	4	13,9	13	36,1	6	16,7	12	33,3	36	100
Razem	1	1,2	6	8,5	30	36,6	21	25,7	23	28,0	82	100

$$\chi^2 = 5,57, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	–	–	1	1,8	19	35,2	21	38,9	13	24,1	54	100
Niestacjonarne	5	7,7	6	9,2	16	24,6	22	33,8	16	24,7	65	100
Razem	5	4,2	7	5,9	35	29,4	43	36,1	29	24,4	119	100

$$\chi^2 = 8,21, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 35

Przydatność zawodowa higieny

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	1	2,2	6	13,0	10	21,8	14	32,6	15	32,6	46	100
Niestacjonarne	–	–	–	–	5	13,9	13	16,7	18	50,0	36	100
Razem	1	1,2	6	7,3	15	18,3	21	27	33	40,3	82	100

$$\chi^2 = 7,85, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	1	1,8	8	14,8	15	27,9	20	37,0	10	18,5	54	100
Niestacjonarne	4	6,1	6	9,2	15	23,1	21	32,4	19	29,2	65	100
Razem	5	4,2	14	11,8	30	25,2	43	34,4	29	24,4	119	100

$$\chi^2 = 3,93, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 36

Przydatność w życiu higieny

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	2	4,3	8	17,4	13	28,3	11	23,9	12	26,1	46	100
Niestacjonarne	–	–	–	–	7	19,4	9	25,0	20	55,6	36	100
Razem	2	2,4	8	9,8	20	24,4	20	24,4	32	39,0	82	100

$$\chi^2 = 12,96, df = 4, p < 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	1	1,8	6	11,1	19	35,3	14	25,9	14	25,9	54	100
Niestacjonarne	6	9,2	6	9,2	13	20,0	24	36,9	16	24,7	65	100
Razem	7	5,9	12	10,1	32	26,9	38	31,9	30	25,2	119	100

$$\chi^2 = 6,51, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 37

Przydatność zawodowa medycyny sportu

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	1	2,2	9	19,6	15	32,6	21	45,6	46	100
Niestacjonarne	2	5,6	2	5,6	5	13,9	13	36,1	14	38,8	36	100
Razem	2	2,4	3	3,7	14	17,1	28	34,1	35	42,7	82	100

$$\chi^2 = 3,83, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	–	–	4	7,4	18	33,3	23	42,6	9	16,7	54	100
Niestacjonarne	4	6,1	7	10,8	19	29,2	22	33,9	13	20,0	65	100
Razem	4	3,4	11	9,2	37	31,1	45	37,8	22	18,5	119	100

$$\chi^2 = 4,64, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 38

Przydatność zawodowa teorii sportu

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	4	8,7	8	17,4	19	41,3	15	32,6	46	100
Niestacjonarne	2	5,6	5	13,9	4	11,1	10	27,8	15	41,6	36	100
Razem	2	2,4	9	11,0	12	14,6	29	35,4	30	36,6	82	100

$$\chi^2 = 5,09, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	2	3,7	6	11,1	13	24,1	21	38,9	12	22,2	54	100
Niestacjonarne	6	9,2	3	4,6	15	23,1	25	38,5	16	24,6	65	100
Razem	8	6,7	9	7,6	28	23,5	46	38,7	28	23,5	119	100

$$\chi^2 = 3,08, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 39

Przydatność teorii sportu w życiu

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	2	4,3	7	15,2	11	23,9	19	41,4	7	15,2	46	100
Niestacjonarne	4	11,1	4	11,1	13	36,1	8	22,2	7	19,5	36	100
Razem	6	7,3	11	13,4	24	29,3	27	32,9	14	17,1	82	100

$$\chi^2 = 4,98, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	2	3,7	12	22,2	17	31,5	17	31,5	6	11,1	54	100
Niestacjonarne	8	12,4	9	13,8	16	24,6	21	32,3	11	16,9	65	100
Razem	10	8,4	21	17,6	33	27,7	38	31,9	17	14,4	119	100

$$\chi^2 = 4,97, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 40

Przydatność zawodowa gimnastyki

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	-	-	-	-	1	2,2	15	32,6	30	65,2	46	100
Niestacjonarne	-	-	-	-	2	5,6	16	44,4	18	50,0	36	100
Razem	-	-	-	-	3	3,7	31	37,8	48	58,5	82	100

$$\chi^2 = 2,17, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	-	-	2	3,7	4	7,4	22	40,7	26	48,2	54	100
Niestacjonarne	-	-	3	4,6	12	18,5	26	40,0	24	36,9	65	100
Razem	-	-	5	4,2	16	13,4	48	40,4	50	42,0	119	100

$$\chi^2 = 3,62, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 41

Przydatność gimnastyki w życiu

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	2	4,4	8	17,4	14	30,4	22	47,8	46	100
Niestacjonarne	–	–	–	–	6	16,7	16	44,4	14	38,9	36	100
Razem	–	–	2	2,4	14	17,1	30	36,6	36	43,9	82	100

$$\chi^2 = 3,03, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	–	–	4	7,4	12	22,2	23	42,6	15	27,8	54	100
Niestacjonarne	1	1,5	5	7,7	13	20,0	29	44,6	17	26,2	65	100
Razem	1	0,8	9	7,6	25	21,0	52	43,7	32	26,9	119	100

$$\chi^2 = 0,95, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 42

Przydatność zawodowa gier i zabaw ruchowych

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	1	2,2	2	4,3	10	21,7	33	71,8	46	100
Niestacjonarne	–	–	1	2,8	2	5,5	12	33,3	21	58,4	36	100
Razem	–	–	2	2,4	4	4,9	22	26,8	54	65,9	82	100

$$\chi^2 = 1,64, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	–	–	2	3,7	7	13,0	19	35,2	26	48,1	54	100
Niestacjonarne	1	1,5	3	4,6	11	16,9	21	32,3	29	44,7	65	100
Razem	1	0,8	5	4,2	18	15,1	40	33,6	55	46,3	119	100

$$\chi^2 = 1,32, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 43

Przydatność gier i zabaw ruchowych w życiu

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	1	2,2	6	13,0	14	30,4	25	54,4	46	100
Niestacjonarne	–	–	1	2,8	3	8,4	16	44,4	16	44,4	36	100
Razem	–	–	2	2,4	9	11,0	30	36,6	41	50,0	82	100

$$\chi^2 = 1,91, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	–	–	4	7,4	13	24,1	20	37,0	17	31,5	54	100
Niestacjonarne	2	3,0	5	7,7	18	27,7	20	30,8	20	30,8	65	100
Razem	2	1,7	9	7,6	31	26,0	40	33,6	37	31,1	119	100

$$\chi^2 = 2,17, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 44

Przydatność zawodowa kompetencji z piłki koszykowej

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	3	5,6	8	14,8	18	33,3	25	46,3	54	100
Niestacjonarne	1	1,5	2	3,1	13	20,0	26	40,0	23	35,4	65	100
Razem	1	0,8	5	4,2	21	17,6	44	37,0	48	40,4	119	100

$$\chi^2 = 0,7, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	–	–	4	7,4	13	24,1	20	37,0	17	31,5	54	100
Niestacjonarne	2	3,0	5	7,7	18	27,7	20	30,8	20	30,8	65	100
Razem	2	1,7	9	7,6	31	26,0	40	33,6	37	31,1	119	100

$$\chi^2 = 2,9, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 45

Przydatność w życiu umiejętności gry w piłkę koszykową

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	1	2,2	4	8,7	15	32,6	14	30,4	12	26,1	46	100
Niestacjonarne	–	–	6	16,6	5	13,9	15	41,7	10	27,8	36	100
Razem	1	1,2	10	12,2	20	24,4	29	35,4	22	26,8	82	100

$$\chi^2 = 5,46, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	–	–	6	11,1	11	20,4	19	35,2	18	33,3	54	100
Niestacjonarne	2	3,1	4	6,2	21	32,3	23	35,4	15	23,0	65	100
Razem	2	1,7	10	8,4	32	26,9	42	35,3	33	27,7	119	100

$$\chi^2 = 5,21, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 46

Przydatność zawodowa piłki nożnej

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	2	4,3	6	13,0	10	21,7	12	26,1	16	34,9	46	100
Niestacjonarne	1	2,8	6	16,7	4	11,1	9	25,0	16	44,4	36	100
Razem	3	3,6	12	14,6	14	17,1	21	25,7	32	39,0	82	100

$$\chi^2 = 2,15, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	1	1,8	1	1,8	7	13,0	13	24,1	32	59,3	54	100
Niestacjonarne	–	–	1	1,5	7	10,8	16	24,6	41	63,1	65	100
Razem	1	0,8	2	1,7	14	11,8	29	24,4	73	61,3	119	100

$$\chi^2 = 1,48, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 47

Przydatność w życiu umiejętności gry w piłkę nożną

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	4	8,7	6	13,0	14	30,4	13	28,3	9	19,6	46	100
Niestacjonarne	4	11,0	6	16,7	6	16,7	11	30,6	9	25,0	36	100
Razem	8	9,8	12	14,6	20	24,4	24	29,3	18	21,9	82	100

$$\chi^2 = 2,18, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	1	1,9	6	11,1	11	20,4	10	18,5	26	48,1	54	100
Niestacjonarne	1	1,5	3	4,6	9	13,9	17	26,2	35	53,8	65	100
Razem	2	1,7	9	7,6	20	16,8	27	22,7	61	51,2	119	100

$$\chi^2 = 4,84, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 48

Przydatność zawodowa piłki ręcznej

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	5	10,9	7	15,2	16	34,8	18	39,1	46	100
Niestacjonarne	4	11,1	3	8,3	8	22,2	7	19,5	14	38,9	36	100
Razem	–	4,9	8	9,8	15	18,3	23	28,0	32	39,0	82	100

$$\chi^2 = 7,45, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	1	1,8	5	9,3	15	27,8	15	27,8	18	33,3	54	100
Niestacjonarne	2	3,1	4	6,1	12	18,5	28	43,1	19	29,2	65	100
Razem	3	2,5	9	7,6	27	22,7	43	36,1	37	31,1	119	100

$$\chi^2 = 3,76, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 49

Przydatność w życiu umiejętności gry w piłkę ręczną

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	6	13,0	10	21,7	21	45,7	9	19,6	46	100
Niestacjonarne	6	16,6	2	5,6	8	22,2	12	33,4	8	22,2	36	100
Razem	6	7,3	8	9,8	18	21,9	33	40,2	17	20,8	82	100

$$\chi^2 = 9,98, df = 4, p < 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	3	5,6	9	16,7	18	33,3	13	24,1	11	20,4	54	100
Niestacjonarne	3	4,6	7	10,8	19	29,2	24	36,9	12	18,5	65	100
Razem	6	5,0	16	13,4	37	31,2	37	31,1	23	19,3	119	100

$$\chi^2 = 2,6, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 50

Przydatność zawodowa piłki siatkowej

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	1	2,2	5	10,9	15	32,6	25	54,3	46	100
Niestacjonarne	2	5,6	–	–	6	16,7	9	25,0	19	52,7	36	100
Razem	2	2,4	1	1,2	11	13,4	24	29,3	44	53,7	82	100

$$\chi^2 = 4,22, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	1	1,9	1	1,9	10	18,5	18	33,3	24	44,4	54	100
Niestacjonarne	–	–	–	–	8	12,3	22	33,9	35	53,8	65	100
Razem	1	0,8	1	0,8	18	15,1	40	33,6	59	49,7	119	100

$$\chi^2 = 3,72, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 51

Przydatność w życiu umiejętności gry w piłkę siatkową

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	1	2,2	6	13,0	22	47,8	17	37,0	46	100
Niestacjonarne	2	5,6	–	–	6	25,0	10	27,8	15	41,6	36	100
Razem	2	2,4	1	1,2	15	18,4	32	39,0	32	39,0	82	100

$$\chi^2 = 7,07, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	2	3,7	7	13,0	8	14,8	19	35,3	18	33,3	54	100
Niestacjonarne	–	–	3	4,6	10	15,4	23	35,4	29	44,6	65	100
Razem	2	1,7	10	8,4	18	15,1	42	35,3	47	39,5	119	100

$$\chi^2 = 5,79, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 52

Przydatność zawodowa pływania

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	2	4,3	3	6,5	9	19,6	32	69,6	46	100
Niestacjonarne	–	–	1	2,8	10	27,8	4	11,1	21	58,3	36	100
Razem	–	–	3	3,6	13	15,9	13	15,9	53	64,6	82	100

$$\chi^2 = 7,18, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	1	1,8	–	–	11	20,4	15	27,8	27	50,0	54	100
Niestacjonarne	1	1,5	1	1,5	6	9,2	17	26,2	40	61,6	65	100
Razem	2	1,7	1	0,8	17	14,3	32	26,9	67	56,3	119	100

$$\chi^2 = 4,11, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 53

Przydatność w życiu umiejętności pływania

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	–	–	6	13,0	9	19,6	31	67,4	46	100
Niestacjonarne	–	–	1	2,8	7	19,4	5	13,9	23	63,9	36	100
Razem	–	–	1	1,2	13	15,8	14	17,1	54	65,9	82	100

$$\chi^2 = 2,19, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	1	1,9	–	–	8	14,8	16	29,6	29	53,7	54	100
Niestacjonarne	–	–	1	1,5	8	12,3	12	18,5	44	67,7	65	100
Razem	1	0,8	1	0,8	16	13,4	28	23,6	73	61,4	119	100

$$\chi^2 = 4,66, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 54

Przydatność w życiu lekkoatletyki

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	1	2,2	1	2,2	7	15,2	24	52,2	13	28,1	46	100
Niestacjonarne	–	–	3	8,3	8	22,2	11	30,6	14	38,9	36	100
Razem	1	1,2	4	4,9	15	18,3	35	42,7	27	32,9	82	100

$$\chi^2 = 6,84, df = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	–	–	5	9,3	11	20,4	21	38,8	17	31,5	54	100
Niestacjonarne	–	–	2	3,1	16	24,6	24	36,9	23	35,4	65	100
Razem	–	–	7	5,8	27	22,8	45	37,8	40	33,6	119	100

$$\chi^2 = 2,31, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 55

Wpływ studiów na łatwość w nawiązywaniu kontaktów z innymi ludźmi

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	–	–	8	17,4	19	41,3	19	41,3	46	100
Niestacjonarne	–	–	3	8,3	9	25,0	9	25,0	15	41,7	36	100
Razem	–	–	3	3,7	17	20,7	28	34,1	34	41,5	82	100

$$\chi^2 = 5,96 \quad pf = 4, \quad p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	–	–	2	3,7	12	22,2	22	40,8	18	33,3	54	100
Niestacjonarne	–	–	6	9,2	11	16,9	28	43,1	20	30,8	65	100
Razem	–	–	8	6,7	23	19,3	50	42,0	38	32,0	119	100

$$\chi^2 = 1,86, \quad df = 4, \quad p > 0,05$$

c) Łącznie

Płeć \	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Kobiety	–	–	3	3,7	17	20,7	28	34,1	34	41,5	82	100
Mężczyźni	–	–	8	6,7	23	19,3	50	42,0	38	32,0	119	100
Razem	–	–	11	5,5	40	19,9	78	38,8	72	35,8	201	100

$$\chi^2 = 2,89, \quad df = 4, \quad p > 0,05$$

Tabela 56

Wpływ studiów na usamodzielnienie się

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	–	–	8	17,4	19	41,3	19	41,3	46	100
Niestacjonarne	–	–	3	8,3	9	25,0	9	25,0	15	41,7	36	100
Razem	–	–	3	3,7	17	20,7	28	34,1	34	41,5	82	100

$$\chi^2 = 11,99, \quad pf = 4, \quad p < 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	–	–	2	3,7	7	13,0	27	50,0	18	33,3	54	100
Niestacjonarne	3	4,6	3	4,6	17	26,2	23	35,4	19	29,2	65	100
Razem	3	2,5	5	4,2	24	20,2	50	42,0	37	31,1	119	100

$$\chi^2 = 6,75, df = 4, p > 0,05$$

c) Łącznie

Płeć	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Kobiety	2	2,4	3	3,7	11	13,4	30	36,6	36	43,9	82	100
Mężczyźni	3	2,5	5	4,2	24	20,0	50	42,0	37	31,1	119	100
Razem	5	2,5	8	4,0	35	17,4	80	39,8	73	36,3	201	100

$$\chi^2 = 3,86, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 57

Poziom satysfakcji z możliwości uzyskania tytułu magistra

a) Kobiety

Tryb studiów	Skala		Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	–	–	–	–	12	26,1	34	73,9	46	100		
Niestacjonarne	–	–	1	2,8	1	2,8	12	33,3	22	61,1	36	100		
Razem	–	–	1	1,2	1	1,2	24	29,3	56	68,3	82	100		

$$\chi^2 = 3,34, pf = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	–	–	–	–	5	9,3	17	31,5	32	59,3	54	100
Niestacjonarne	1	1,5	2	3,1	3	4,6	27	41,5	32	49,2	65	100
Razem	1	0,8	2	1,7	8	6,7	44	37,0	64	53,8	119	100

$$\chi^2 = 4,78, df = 4, p > 0,05$$

c) Łącznie

Płeć	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Kobiety	–	–	1	1,2	1	1,2	24	29,3	56	68,3	82	100
Mężczyźni	1	0,8	2	1,7	8	6,7	44	37,0	64	53,8	119	100
Razem	1	0,5	3	1,5	9	4,5	68	33,8	120	59,7	201	100

$$\chi^2 = 6,61, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 58

Ocena nabytych kompetencji zawodowych

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	–	–	–	–	–	–	12	26,1	34	73,9	46	100
Niestacjonarne	–	–	1	2,8	1	2,8	12	33,3	22	61,1	36	100
Razem	–	–	1	1,2	1	1,2	24	29,3	56	68,3	82	100

$$\chi^2 = 6,98, pf = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	–	–	1	1,9	9	16,7	24	44,4	20	37,0	54	100
Niestacjonarne	–	–	5	7,7	12	18,5	34	52,3	14	21,5	65	100
Razem	–	–	6	5,0	21	17,6	58	48,7	34	28,9	119	100

$$\chi^2 = 5,87, df = 4, p > 0,05$$

c) Łącznie

Płeć \ Tryb studiów	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Kobiety	1	1,2	3	3,7	14	17,1	43	52,4	21	25,5	82	100
Mężczyźni	–	–	6	5,0	21	17,6	58	48,7	34	28,9	119	100
Razem	1	0,5	9	4,5	35	17,4	101	50,2	55	27,4	201	100

$$\chi^2 = 1,93, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 59

Ocena świadczeń socjalnych ze strony uczelni

a) Kobiety

Tryb studiów \ Skala	Bardzo niska		Niska		Średnia		Wysoka		B. wysoka		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	4	8,7	4	8,7	14	30,4	19	41,3	5	10,9	46	100
Niestacjonarne	5	13,9	7	19,4	9	25,0	13	36,1	2	5,6	36	100
Razem	9	11,0	11	13,4	23	28,0	32	39,0	7	8,6	82	100

$$\chi^2 = 3,25, pf = 4, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Stacjonarne	7	13,0	5	9,3	16	29,6	18	33,3	8	14,8	54	100
Niestacjonarne	7	10,8	14	21,5	23	35,4	17	26,2	4	6,1	65	100
Razem	14	11,8	19	16,0	39	32,8	35	29,7	12	10,0	119	100

$$\chi^2 = 5,89, df = 4, p > 0,05$$

c) Łącznie

Płeć	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	Razem	
											n	%
Kobiety	9	11,0	11	13,4	23	28,0	32	39,0	7	8,6	82	100
Mężczyźni	14	11,8	19	16,0	39	32,8	35	29,4	12	10,0	119	100
Razem	23	11,4	30	14,9	62	30,9	67	33,3	19	9,5	201	100

$$\chi^2 = 2,06, df = 4, p > 0,05$$

Tabela 60

Korzystanie z organizowanych przez macierzystą uczelnię dodatkowych kursów podnoszących własne kwalifikacje

a) Kobiety

Skala	Nie		Tak		Razem	
	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	24	52,7	22	47,3	46	100
Niestacjonarne	28	77,8	8	22,2	36	100
Razem	52	63,4	30	36,6	82	100

$$\chi^2 = 5,71, df = 1, p < 0,02$$

b) Mężczyźni

Skala	Nie		Tak		Razem	
	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	44	81,5	10	18,5	54	100
Niestacjonarne	45	69,2	20	30,8	65	100
Razem	89	74,8	30	25,2	119	100

$$\chi^2 = 2,34, df = 1, p > 0,05$$

c) Łącznie

Skala	Nie		Tak		Razem	
	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	52	63,4	30	36,6	82	100
Niestacjonarne	89	74,8	30	25,2	119	100
Razem	141	70,2	60	29,8	201	100

$$\chi^2 = 2,99, df = 1, p > 0,05$$

Tabela 61

Zapewniona praca po ukończeniu studiów

a) Kobiety

Skala	Nie		Tak		Razem	
	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	37	80,4	9	19,6	46	100
Niestacjonarne	26	72,2	10	27,8	36	100
Razem	63	76,8	19	23,2	82	100

$$\chi^2 = 0,77, \text{ df} = 1, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

Skala	Nie		Tak		Razem	
	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	43	79,0	11	20,4	46	100
Niestacjonarne	40	61,5	25	38,5	65	100
Razem	83	69,8	36	30,2	119	100

$$\chi^2 = 6,41, \text{ df} = 1, p < 0,02$$

c) Łącznie

Skala	Nie		Tak		Razem	
	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	63	76,8	19	23,2	82	100
Niestacjonarne	83	69,8	36	30,2	119	100
Razem	146	72,6	55	27,4	201	100

$$\chi^2 = 1,23, \text{ df} = 1, p$$

Tabela 62

Możliwość wykorzystania nabytych umiejętności w innym zawodzie

a) Kobiety

Skala	Nie		Tak		Razem	
	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	6	13,4	40	86,6	46	100
Niestacjonarne	8	22,2	28	77,8	36	100
Razem	14	17,1	68	82,9	82	100

$$\chi^2 = 1,2, \text{ pf} = 1, p > 0,05$$

b) Mężczyźni

Skala	Nie		Tak		Razem	
	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	12	22,2	42	77,8	54	100
Niestacjonarne	17	26,2	48	73,8	65	100
Razem	29	24,4	90	75,6	119	100

$$\chi^2 = 0,25, \text{ df} = 1, p > 0,05$$

c) Łącznie

Skala	Nie		Tak		Razem	
	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	14	17,1	68	82,9	82	100
Niestacjonarne	29	24,4	90	75,6	119	100
Razem	43	21,4	158	78,6	201	100

$$\chi^2 = 1,52, pf = 1, p > 0,05$$

Tabela 63

Nowe cechy przydatne w życiu nabyte dzięki studiom

a) Kobiety

Skala	Nie nabyłem		Nie wiem		Tak – nabyłem		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	2	4,4	2	4,4	42	91,2	46	100
Niestacjonarne	8	22,2	1	2,8	27	75,0	36	100
Razem	10	12,2	3	3,7	69	84,1	82	100

$$\chi^2 = 6,07, pf = 2, p < 0,05$$

b) Mężczyźni

Skala	Nie		Nie wiem		Tak		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	11	20,4	–	–	43	79,6	54	100
Niestacjonarne	19	29,2	–	–	46	70,8	65	100
Razem	30	25,2	–	–	89	74,8	119	100

$$\chi^2 = 1,23, df = 2, p > 0,05$$

c) Łącznie

Skala	Nie		Nie wiem		Tak		Razem	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Stacjonarne	10	12,2	3	3,7	69	84,1	82	100
Niestacjonarne	30	25,2	–	–	89	74,8	119	100
Razem	40	19,9	3	1,5	158	78,6	201	100

$$\chi^2 = 9,06, df = 2, p < 0,02$$